

ЗАЕДНО

● за устойчива заетост

Секторен доклад

Етап 5: Провеждане на проучвания
и събиране на данни

Сектор: Дървообработване, без производство на мебели

София, 2026 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Раздел I. Въведение.....	3
Цел на проекта.....	4
Цел и описание на доклада	4
Обхват на анализа и методология	5
Раздел II. Описание на икономическата дейност и браншовата организация	7
Дървообработваща промишленост	7
Секторът през годините	7
Обхват на сектора.....	9
Значение на сектора и основни предизвикателства	11
Образователни институции свързани със сектора	18
Макроикономически профил на предприятията в сектора	22
Макроикономически профил на работната сила в сектора.....	27
Браншова камара на дървообработващата и мебелната промишленост	32
Правна форма, създаване и обхват на дейност	32
Цели и основни дейности.....	34
Допълнителни дейности и предлагани услуги	35
Структура, управление и представителност	35
Членове и обхват на представителство.....	36
Участие в инициативи и консултативни структури	37
Раздел III. Анализ на възрастова структура на осигурените лица в икономическата дейност.....	39
Национално ниво	39
Младежки възрастови групи (15–29 години)	40
Ядро на заетостта (30–54 години).....	41
По-възрастни групи (55+ години)	42
Тенденции.....	43
Област Благоевград.....	45
Водещи предприятия	45
Демографски тенденции	46
Област Пазарджик.....	47
Водещи предприятия	47
Демографски тенденции	48
Област Смолян	50

Водещи предприятия	50
Демографски тенденции	51
Област Ловеч	53
Водещи предприятия	53
Демографски тенденции	54
Област Стара Загора	55
Водещи предприятия	55
Демографски тенденции	57
Раздел IV. Фокусиран анализ на дефинираните дефицитни длъжности	59
Интериорен дизайнер	61
Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях	63
Тапицери и сродни на тях	66
Монтажник, мебели от листов метал	68
Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали	70
Раздел V. Заключение	73
Раздел VI. Приложения	80
Приложение 1: Основни понятия и дефиниции	80
Приложение 2: Използвани макроикономически показатели	88

РАЗДЕЛ I. ВЪВЕДЕНИЕ

<i>Раздел I</i>	<i>Въведение</i>
<i>Раздел II</i>	<i>Описание на икономическата дейност и браншовата организация</i>
<i>Раздел III</i>	<i>Анализ на възрастова структура на осигурените лица в икономическата дейност</i>
<i>Раздел IV</i>	<i>Фокусиран анализ на дефинираните дефицитни длъжности</i>
<i>Раздел V</i>	<i>Заклучение</i>
<i>Раздел VI</i>	<i>Приложения</i>

ЦЕЛ НА ПРОЕКТА

Проектът „Заедно за устойчива заетост“ е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027 съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд+ (ЕСФ+), съгласно Процедура: BG05SFPR002-1.005 СОЦИАЛНО ПАРТНЬОРСТВО, ПРЧР 2021-2027. Проектът се реализира от Българска стопанска камара – съюз на българския бизнес за период от четири години (2024 – 2027 г.) в партньорство с Конфедерация на независимите синдикати в България и Министерство на труда и социалната политика.

Основните цели на проекта са следните:

- повишаване капацитета на социалните партньори, насърчаване на социалния диалог и способността на предприятията за ефективно управление на новия дневен ред в икономическото развитие и по-специално за справяне с предизвикателствата, произтичащи от глобализацията, дигиталната революция и прехода към климатична неутралност.
- мобилизиране на трудовите ресурси и резерви на пазара на труда, удължаване на трудовия живот и превръщане на възрастовото многообразие в корпоративен актив, усъвършенстване на уменията и адаптиране на работната сила към променящите се условия, изисквания и модели на работа.
- разработване и внедряване на иновативни инструменти, модели и политики на социалните партньори за подкрепа на предприятията и заетите в постигането на плавен и устойчив преход към дигитална и климатично неутрална икономика, за утвърждаване на равни условия и възможности за преодоляване на изключването, породено от индивидуално състояние или особености на работната среда.

ЦЕЛ И ОПИСАНИЕ НА ДОКЛАДА

Докладите са част от серия проучвания, насочени към развитие и разширяване на институционалния (административен) капацитет на БСК и нейните членове – както на секторно, така и на регионално ниво. Настоящият доклад има за цел да подкрепи **Браншовата камара на дървопреработващата и мебелната промишленост (БКДМП)** в България в ролята ѝ на социален партньор и участието ѝ във всички етапи на цикъла на Европейския семестър и развитието на нови индустриални отношения в контекста на Индустрия 4.0.

Докладът представлява **анализ на работната сила в сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (КИД 16)**, като резултатите от него ще:

- подпомогнат формирането на аргументирани позиции и становища по ключови въпроси и политики, свързани с пазара на труда, социалния диалог и индустриалните отношения на секторно ниво, базирани на данни.
- представят актуалното състояние и представителността на браншовата организация, което ще създаде предпоставки за разширяване на членската ѝ маса.
- послужат като основа за информирано участие в двустранни и тристранни органи за сътрудничество, както и за планиране на политики в сферите на пазара на труда, дигитализацията и зеления преход.

Настоящият доклад има пилотен характер. Той очертава основни процеси, тенденции и потенциални рискове въз основа на използваните статистически данни, но не изчерпва в пълна степен всички фактори, които влияят върху наблюдаваните резултати. За по-пълно тълкуване и валидиране на изводите са необходими допълнителни количествени и качествени проучвания, както и експертни консултации с институции, работодатели и образователни структури.

Резултатите от анализа ще бъдат обобщени в настоящия доклад и предоставени на **Браншовата камара на дървопреработващата и мебелната промишленост.**

ОБХВАТ НА АНАЛИЗА И МЕТОДОЛОГИЯ

Секторните анализи са разработени за конкретна икономическа дейност (КИД-2008, раздел или група) и имат за цел да подпомогнат съответната браншова организация в ролята ѝ на социален партньор, при формиране на позиции, свързани с пазара на труда, участие в консултативни органи и планиране на политики за дигитализация и зелен преход. Логиката на доклада следва последователна аналитична архитектура, от контекстно описание на сектора, през измерване на възрастовите рискове за заетостта в сектора, до фокусирана оценка на конкретните дефицитни длъжности. Всеки раздел допълва изводите от предходния като влиза на по-дълбоко ниво на анализ.

Раздел II описва икономическата дейност и браншовата организация. Включва исторически преглед и обхват на сектора, анализ на значението му и основни предизвикателства, образователната инфраструктура, макроикономически профил

на предприятията (брой, продукция, оборот, добавена стойност, инвестиции) и на работната сила (заетост, средни заплати, производителност на труда). Разделът създава икономическия контекст, необходим за интерпретация на демографските тенденции в следващия раздел.

Раздел III анализира възрастовата структура на осигурените лица в икономическата дейност. Данните обхващат средногодишния брой осигурени лица на трудови и извънтрудови (основно т.нар. „граждански договори“) правоотношения, както и на договор за управление и контрол. Не са включени самоосигуряващи се лица, както и лицата, осигурени по Закона за държавния служител (ЗДСл). Поради конфиденциалност част от данните не са предоставени, съгласно критериите за конфиденциалност по Закона за статистиката. Информацията е разделена по 5-годишни кохорти, агрегирани в три окрупнени групи: младежи (15-29 г.), ядро на заетостта (30-54 г.) и по-възрастни работници (55+ г.). На национално ниво анализът обхваща целия сектор. Допълнително са разгледани само водещите пет области в страната по брой осигурени лица, подход, обоснован от необходимостта да се избегнат изкривявания при малки бази и да се фокусира анализът там, където секторът има реална регионална тежест. Използваният в анализа показател „коефициентът на заместване“ ($K3 = \text{осигурени под 30 г.} / \text{осигурени на 55+ г.} \times 100$) описва текущото съотношение между двете крайни групи.

Раздел IV оценява риска от недостиг при дефинираните дефицитни длъжности към 2024 г. Длъжностите са предварително идентифицирани чрез дълбочинни интервюта с представители на сектора като позиции с трудности при намиране и задържане на кадри. За всяка длъжност се анализира общият профил на национално ниво (дял на трите възрастови групи и K3) и секторният профил (разпределение на договорите по раздели съгл. КИД). Данните са агрегирани на ниво НКПД-2011 група, единична група или конкретна длъжност, в зависимост от получената обратна връзка от дълбочинните интервюта, с всички специфики, които произтичат от това. Разгледани са водещите 15 икономически дейности по брой договори, в които е имало лица на трудови договори при всяка длъжност към 2024 г. По този начин анализът се фокусира върху най-големите сектори, сред които може да се търси решение за констатираните дефицити, като допълнителен потенциален резерв. Това позволява да се провери възрастовият риск за дефицитните длъжности и при останалите икономически дейности, с които анализираният сектор се конкурира за кадри.

РАЗДЕЛ II. ОПИСАНИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ И БРАНШОВАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

<i>Раздел I</i>	<i>Въведение</i>
<i>Раздел II</i>	<i>Описание на икономическата дейност и браншовата организация</i>
<i>Раздел III</i>	<i>Анализ на възрастова структура на осигурените лица в икономическата дейност</i>
<i>Раздел IV</i>	<i>Фокусиран анализ на дефинираните дефицитни длъжности</i>
<i>Раздел V</i>	<i>Заклучение</i>
<i>Раздел VI</i>	<i>Приложения</i>

ДЪРВООБРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ

СЕКТОРЪТ ПРЕЗ ГОДИНИТЕ

Дървообработващата промишленост в България има дълбоки корени, свързани с природните дадености на страната и с традиции в занаята. Още в миналото дървото е било основен материал за строителство, битови предмети и земеделски сечива, което поставя основата на първите местни работилници за преработка на дървесина. С индустриализацията в края на XIX – началото на XX век занаятът преминава към фабрично производство.

След Освобождението секторът бързо се индустриализира. През 1892 г. в Белово заработва фабрика за дъски и греди (ползваща водна сила), а до Балканските войни се изграждат десетки предприятия, вкл. кибритената фабрика при гара Костенец (в експлоатация от края на 1901 г.) и дъскорезницата в с. Бараково, общ. Кочериново (построена през 1902–1903 г. от братята Коста и Тодор Балабанови), която по-късно прераства в мукавена фабрика (1929 г.). Калъпчийската фабрика „Паничарка“ (Габрово, около 1910 г.) се счита за първата фабрика за калъпи в България, а през

1918 г. различни източници посочват и първата фабрика за обущарски калъпи, също в Габрово¹.

През 20-те и 30-те години производството се диверсифицира. Кооперация „Обнова“, основана през 1922 г. в с. Черни Осъм, общ. Троян, се счита за първата фабрика в България за производство на шперплат². Първата българска фабрика за струнни музикални инструменти „Кремона“ е основана в Казанлък през 1924 г. от братя Георгиеви – още през 1928 г. фабриката достига сериен обем, което я поставя сред емблематичните предприятия на периода между двете войни³. През 1930 г. „Братя Габровски“ купуват изпадналата в несъстоятелност русенска фабрика за дървен материал „Карпати“, като производството на шперплат е развито в ново предприятие в Тетевен (1934 г.), а русенското предприятие остава дъскорезница⁴. През 1935 г. в Троян започва работа Кооперативното дружество за производство и износ на шперплат (предшественик на днешната „Велде България/„Лесопласт“), паралелно започва работа и дъскорезен цех⁵. През втората половина на 30-те години в Бургас кооперативната паркетна фабрика (основана през 1934 г. към мрежата на съществуващия тогава Горски кооперативен съюз), предлага изделия от странджански дъб⁶. Към края на 30-те години (1939 г.) в Тетевен заработва фабрика за производство на шперплат и фурнир⁷.

В началото на Втората световна война (1939 – март 1941) дървообработването, стъпило на местни суровини, увеличава продукцията, а държавата допуска внос на машини за дърводелската индустрия и осигурява работна ръка чрез гражданска мобилизация. След присъединяването към Тристранния пакт (1 март 1941) контролът се затяга и в сектора няма по-нататъшен ръст на производството. До края на войната общата индустриална продукция пада под нивата от 1939 г., което ограничава и дървообработването⁸.

След 1947 г. национализацията уедрява над 1500 предприятия и в условията на планова икономика се налага специализация по подотрасли: шперплат (Тетевен, Троян, Благоевград), паркет (Бургас, Червен бряг, Велинград), фурнир (В. Търново,

¹ <https://www.zagabrovo.com/%D0%BF%D1%8A%D1%80%D0%B2%D0%BE-%D0%B2-%D0%B3%D0%B0%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE/>
<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B0%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE>

² <https://bazadannitroyan.com/element/kop-obnova-darvoobrabotka/>

³ <https://www.bta.bg/bg/galleries/archive/360352>

⁴ <https://www.economic.bg/bg/a/view/emanuil-gabrovski-i-negovata-mashina-za-biznes>

⁵ <https://7960-bg.all.biz/>

⁶ <https://www.cks.bg/bg/96-Obrazovanie-na-ghorski-koopierativien-siuz/>

⁷ <https://www.business.bg/f-14273/et-dimityr-debeliashki.html>

⁸ <https://www.bghistory.eu/index.php/library/6-bg-economy-1939-1944>

София, Тетевен), дограма (София, Батак, Берковица), плочи (Велинград, Тетевен, Черни Вит, Благоевград, Търговище). Създаденото през 1966 г. Държавното стопанско обединение (ДСО) „Стара планина“ обединява 55 държавни дървообработващи предприятия, както и Научноизследователския институт по дървообработваща промишленост в Пазарджик. Обединението координира и ускорява технологичното обновяване: въведен е първият дървообработващ център в ТП „Бряст“, Добрич, а в МЗ „Васил Сотиров“, Велинград е внедрена линия за кантиране по метода „софтформинг“. В края на 80-те е изграден и лесопромишлен комплекс край Силистра, работещ основно с вносна иглолистна дървесина от Коми⁹.

Преходът след 1990 г. води до реструктуриране и приватизация, разпад на големи държавни предприятия и рязко раздробяване в множество малки и средни фирми, ориентирани към вътрешния и външните пазари. Едновременно с това недостигът на суровина, логистичните ограничения и износената техника задържат производството и заетостта.

През последните десетилетия секторът се модернизира и постепенно засилва присъствието си в глобалните вериги на доставка. Дигитализацията и новите технологии променят процесите, а нарастващото търсене на устойчиви и екологично съобразени материали задава нови стандарти и пазарни ниши.

ОБХВАТ НА СЕКТОРА

Дървообработващият сектор е с дълбоки индустриални традиции в България и има ключово значение като междинно звено във веригата – свързва горското стопанство с мебелната индустрия, строителството, енергетиката и опаковъчния сектор.

Въпреки тясната връзка с мебелната индустрия, настоящият анализ се фокусира единствено върху дървообработването, докато мебелната промишленост е предмет на отделен анализ. Браншовото представителство и за двата сектора е обединено в една структура – **Браншовата камара на дървопреработващата и мебелната промишленост (БКДМП)**¹⁰.

В анализа дървообработващата промишленост се разглежда съгласно Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008), раздел **16 „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“**, в

⁹ „Мебелната промишленост в България в края на 80-те години на XX век“, Янчо Генчев, Лесотехнически университет, София, https://jmsd.bg/files/articles/72/72-06_Y_Genchev.pdf

¹⁰ <https://timberchamber.com/>

рамките на преработващата промишленост. Производствените дейности започват от нарязване, разбичване и рендосване на дървесина и стигат до разнообразни готови изделия като дограма, фурнир и дървесни плочи, паркет, дървени опаковки и пелети. Процесът включва последователни операции по нарязване, рендосване, профилиране и сглобяване, често придружени от сушене, импрегниране и химична обработка.

В рамките на КИД 16 са включени две основни групи дейности, разпределени в шест подкатегории (класове):

- **16.1 Разкрояване, рендосване и импрегниране на дървен материал**
 - **16.10 Разкрояване, рендосване и импрегниране на дървен материал** – обхваща първичната обработка на дървесината: нарязване и разбичване на трупи, производство на греди и дъски, сушене, импрегниране и химична обработка на дървесината, както и изделия като несглобени паркетни дъски, дървени траверси, талаш и технологични трески.
- **16.2 Производство на изделия от дървен материал, корк, слама и материали за плетене** – дограма, фурнир и плочи от дървесни частици, опаковки, дървен паркет, сглобяеми конструкции и детайли за тях.
 - **16.21 Производство на фурнир и дървесни плочи** – включва производството на шперплат, фурнировани плочи, плочи от дървесни частици (ПДЧ, OSB¹¹), плочи от влакна (MDF¹²), слоеста и слепен дървесина.
 - **16.22 Производство на сглобени паркетни плочи** – производство на готови за монтаж елементи за подови настилки.
 - **16.23 Производство на дограма и други изделия от дървен материал за строителството** – обхваща врати, прозорци, каси, стълбища и парапети, покривни конструкции, сглобяеми постройки от дърво.
 - **16.24 Производство на опаковки от дървен материал** – производство на каси, щайги, палети, бъчварски изделия, барабани за

¹¹ Oriented Strand Board /плочи от ориентирани частици

¹² Medium Density Fiberboard / плочи от дървесни влакна със средна плътност (произведени по сух метод)

кабели и други опаковъчни изделия (без опаковки от материали за плетене, които се отнасят към 16.29).

- **16.29 Производство на други изделия от дървен материал; производство на изделия от корк, слама и материали за плетене** – включва разнообразни продукти: кухненски съдове, рамки, дръжки за инструменти, декоративни изделия, кошничарски продукти, както и дървесни горива като пелети и брикети (дърва за горене и пелети от пресована дървесина).

*Обхватът на анализа **не включва** производството на мебели (раздел 31), дейностите по дърводобив (раздел 02.20), производството на целулоза и хартия (раздел 17), монтажни дейности в строителството, свързани с дървена дограма и конструкции (раздели 41 и 43). Също така извън обхвата остават специфични производства като текстилни подови настилки (13.93), куфари (15.12) обувки от дървен материал (15.20), кибрити (20.51), кутии за часовници (26.52), цеви, шпули и бобини за текстилни машини (28.94), дървени играчки (32.40), метли и четки (32.91), ковчези (32.99), предпазни средства от корк (32.99).*

Дървообработващата промишленост обединява разнообразни дейности – от първичната обработка на дървесината до изделия с приложение в други сектори. Този широк обхват определя приноса ѝ към веригата на стойността. Общите интереси на предприятията от сектора се представляват заедно с тези на мебелната индустрия в рамките на БКДМП, за която е изготвен настоящият доклад.

ЗНАЧЕНИЕ НА СЕКТОРА И ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Дървообработващата промишленост е от стратегическо значение за българската икономика, тъй като създава добавена стойност върху добитата дървесина и осигурява междинни продукти за редица сектори. Секторът играе ролята на свързващо звено във веригата на стойността. Нагоре по веригата той зависи от доставките на суровина от горското стопанство, което е ключово условие за развитието на сектора. Надолу по веригата продукцията му намира приложение в мебелната промишленост (основен потребител на дървесни плочи, фурнир и други полуфабрикати), строителството (дървена дограма, паркет, сглобяеми конструкции, покривни елементи), опаковки за различни индустрии (палети, каси, щайги, бъчварски изделия, др.) и биоенергетиката (дървесни биогорива – пелети и брикети).

Освен икономическа роля, секторът има важно значение и за регионалното развитие. Горското стопанство, дървообработването и мебелната промишленост заедно осигуряват заетост на над 60 хил. души, основно в полупланинските и

планинските региони, и допринасят с около 3% от БВП, като потенциалът може да бъде удвоен (според инж. Петър Дишков, експерт към БКДМП, БТА, 11.08.2025¹³). Това ги прави ключови за ограничаване на обезлюдяването в регионите.

Смяната на поколенията в управлението на предприятията е друг важен фактор. Много от фирмите, стартирали като малки семейни бизнеси, вече се предават на второто поколение собственици. Това създава предпоставки за обновяване, въвеждане на нови управленски практики и по-силна ориентация към иновации и устойчивост (според Проф. Васил Живков, председател на БКДМП, в-к „24 часа“, 20.09.2024¹⁴).

Дървообработващата промишленост има важно място и в кръговата икономика. Значителна част от страничните продукти (талаш, стърготини) се оползотворяват за производство на пелети и брикети, както и за вътрешни енергийни нужди в предприятията. Този поток има нарастващо значение и за износа, тъй като България се утвърждава като активен доставчик на дървесни пелети за европейския пазар. Успоредно с това новите европейски изисквания, като Директивата за корпоративно докладване за устойчивост (CSRD), поставят допълнителни ангажименти за системно отчитане на практиките за устойчиво развитие. По думите на Васил Живков (Студио Actualno¹⁵), дървесината няма алтернатива като възобновяем, поправяем и рециклируем материал, който напълно съответства на целите на „зелената сделка“. Вместо да се използва като нискостойностен енергиен ресурс, по-добре е тя да се насочва към производства с по-висока добавена стойност, които осигуряват по-голям икономически ефект за страната.

Въпреки това, дървообработваща промишленост заема сравнително ограничено място в структурата на преработващата промишленост на страната. През 2023 г. предприятията в сектора представляват 5.5% от общия брой, осигуряват заетост на 2.8% от заетите и създават едва 1.4% от добавената стойност в преработващата промишленост. По класификация на Евростат дървообработването е в групата на

¹³ „Дървопреработвателният бранш в България е в колапс, алармира експерт към браншова организация“, публикувано от БТА, 11.08.2025, <https://www.bta.bg/bg/news/economy/946435-darvoprerabotvatelniyat-bransh-v-balgariya-e-v-kolaps-alarmira-ekspert-kam-bran>

¹⁴ „Проф. Васил Живков пред в.24 часа: Събираме топ експерти по кръговата икономика в мебелната индустрия на 03 октомври в София“, публ. от в.„24 часа“, 20.09.2024, <https://www.24chasa.bg/biznes/article/18933700>

¹⁵ Защо българската дървесина носи добавена стойност и е с потенциал за чисто нов бизнес? <https://www.youtube.com/watch?v=RPFYbH4kMZE>

нискотехнологичните сектори, което обуславя по-ниска добавена стойност и по-скромнен инвестиционен интерес.

Производството¹⁶ в сектора обхваща широка гама изделия – от продукти на първичната обработка (дървен материал, талаш, стърготини, траверси) през дървесни плочи и фурнири (ПДЧ, MDF, шперплат, фурнирни листове) до готови изделия като паркет, дограма и изделия за строителството, опаковки, бъчварски изделия, инструменти, пелети и брикети, а през 2022 и 2023 г. и изделия от естествен корк (съответно 99 тона и 104.6 тона). Значителен ръст в производството през 2023 г. спрямо 2019 г. е отчетен при бъчварските изделия – близо десеткратно (от 58.7 тона през 2019 г. до 583.9 тона), при инструментите от дърво (над 3.3 пъти) и при дървесен талаш и брашно (над 2.2 пъти). Ръст се отчита и при дограма (+69.8%), други опаковки (+38.0%), ПДЧ (+13.1%), конструкции и детайли за строителството (+8.7%), палети (+7.9%), плочи от MDF и други влакна (+5.5%). При изделията със спад на производството, най-голямо намаление спрямо 2019 г. се отчита при дървен материал, небичен, само грубо нарязан – спад с 34.2 хил.м³ (-43.4%). Съществено намаление има и при дървен материал на парчета (-41.8%), пелети и брикети (-38.5%), шперплат, фурнировани плочи от дървесина, разл. от иглолистна и тропическа (-37.8%), фурнирни листове от дървесина, разл. от иглолистна и тропическа (-37.6%), профилиран дървен материал от дървесина, разл. от иглолистна и бамбук (-28.7%), иглолистен нарязан или бичен дървен материал (-20.3%). При производството на паркет (сглобени плочи от дървен материал за подови покрития) също се отчита намаление от 62.9%, но поради конфиденциалност на данните за 2019 г., намалението на производството през 2023 г. е отчетено спрямо 2020 г.

Стойността на **продажбите** на произведените в сектора изделия показва отчетлив ръст в периода 2019–2023 г. Общите данни, включващи всички продуктови позиции с налична информация, сочат увеличение от 37.9% (от 663.2 млн. лв. през 2019 г. до 914.8 млн. лв. през 2023 г.). Дори ако се разгледа само „ядрото“ на сектора – 16 продуктови позиции с непрекъсваеми данни за продажбите в периода – тенденцията

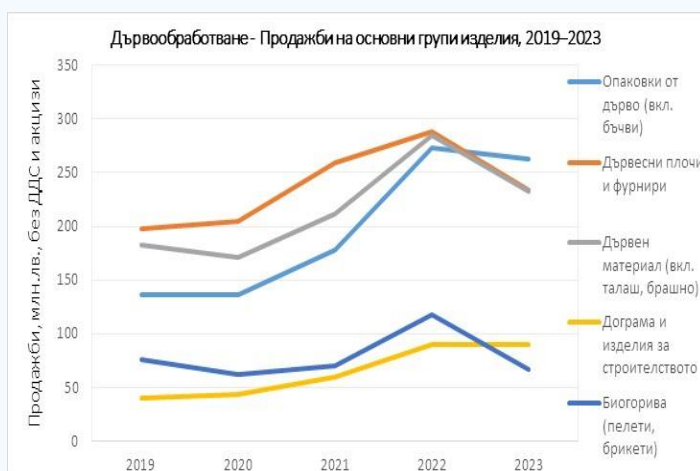
¹⁶ Данните за производството и продажбите са от НСИ, като стойността на продажбите се отчита в „хил. лв. без ДДС и акцизи“.

Статистическите данни съдържат следните ограничения:

- (1) Производството се отчита в различни единици (кг, м², м³, бр.), което затруднява съпоставимостта. Затова акцентът е върху стойностните данни (хил. лв.), докато количествените показатели за производството се използват за вътрешногрупова динамика.
- (2) Част от данните са конфиденциални за отделни години или продукти, което ограничава проследяването на динамиката. За да се избегне несъпоставимост, при коментарите за производството е изчислен индекс (2019=100, при наличие на данни).

е сходна: 40.2% ръст (от 634.5 млн. лв. до 889.8 млн. лв.). Това показва, че изводите за динамиката не се влияят съществено от липсващите поради конфиденциалност данни. Динамиката на продажбите е възходяща до 2022 г., когато стойността им достига пик от над 1.16 млрд. лв. През 2023 г. се отчита спад с около 21.2% спрямо пиковата година, но продажбите остават значително по-високи спрямо 2019 г. (37.9%). Това потвърждава, че въпреки кризите със суровината и нестабилната икономическа среда секторът успява да запази пазарния си потенциал. В структурата на продажбите за 2023 г. най-голям дял има иглолистният дървен материал, нарязан или бичен (21.5%), следван от палети и други товароносители (20.5%) и ПДЧ (17.0%).

Опаковките от дърво (вкл. бъчви) са сред най-динамичните сегменти – продажбите бележат силен ръст до 2022 г., през 2023 г. се задържат на високо ниво, макар и с леко понижаване спрямо 2022 г. Дървесните плочи и фурнири, които са ключов междинен продукт за мебелната индустрия, следват сходна траектория – стабилен възход до 2022 г., последван от

свиване, което обаче не променя тяхната водеща роля. Продажбите на дървен материал (нарязан или бичен; небичен; обработен; профилиран; на парчета; талаш и брашно) също нарастват до 2022 г. Дограмата и строителните изделия запазват относителна стабилност и регистрират умерен ръст през 2021–2022 г., но остават с по-малък дял в структурата на сектора. Най-колебливи са резултатите при пелети и брикети, които се увеличават до 2022 г., след което продажбите им намаляват осезаемо.

В обобщение, в периода 2019–2023 г. дървообработването нараства като обем и стойност, като най-силно развитие се наблюдава при плочите, фурнирите и опаковките от дърво. Въпреки спада през 2023 г., секторът запазва по-високи нива спрямо 2019 г., но остава силно зависим от суровинните пазари и външната икономическа среда.

Дървообработващата промишленост е трайно експортно ориентирана – през целия разглеждан период повече от половината от продукцията се реализира на външните пазари. Същевременно делът на износа спрямо продукцията постепенно намалява – от 63.6% през 2020 г. до 52.4% през 2023 г., което подсказва известно отслабване

на международната конкурентоспособност и по-голяма зависимост от вътрешното търсене. По данни на UN Comtrade Database (UNCD) през 2020 г. изнесените продукти¹⁷ са на стойност 310.4 млн. евро, а през 2023 г. – 387.1 млн. евро. За същите години, по данни на НСИ, продукцията възлиза съответно на 488.0 млн. евро и 739.4 млн. евро.

Динамиката на износа е показателна. В периода 2020–2022 г. той бележи сериозен ръст и достига максимум от почти 497 млн. евро, задвижван от повишеното търсене на европейските пазари, особено на плочи, фурнири и палети. През 2023 г. износьт се свива с близо 110 млн. евро спрямо пиковата година, а през 2024 г. спадът продължава, като обемът пада до 336 млн. евро. Така за две години е загубен около една трета от экспортния потенциал на сектора. Значителна част от продукцията през 2024 г. продължава да е предназначена за европейските пазари (62.0% за ЕС).

Паралелно с това, след 2020 г. вносьт нараства над два пъти и през 2022 г. достига 453 млн. евро. В съчетание с намаляването на износа това води до рязко свиване на външнотърговското салдо – от над 100 млн. евро през 2021 г. до едва 21 млн. евро през 2023 г. През 2024 г. се наблюдава леко възстановяване на салдото до 26.1 млн. евро, но равнището остава далеч под отчетеното в началото на периода. Това показва, че секторът все още поддържа положителен баланс, но вече при значително по-ниски нива –

Изт. UN Comtrade Database (UNCD)

едновременно свиване на износа и високите равнища на вноса променят баланса на дървообработващата промишленост на международните пазари. Повишаването на конкурентоспособността и по-доброто използване на потенциала на външните пазари е ключово условие, за да се запази экспортната ориентация като устойчиво предимство на сектора.

Концентрацията на дървообработващите предприятия очертава региони с наличие на горски ресурси и традиции в тяхното стопанисване, които в голяма степен

¹⁷ Дървен материал, изделия от дърво и корк (при разглеждане на износа и вноса са включени продуктите от раздели „44. Дървесина и изделия от дървесина; дървени въглища“ и „45. Корк и изделия от корк“ съгл. Комбинираната номенклатура). По данни на UN Comtrade Database (UNCD)

определят развитието и на мебелното производство. Области като Пазарджик, Благоевград, Смолян и Пловдив оформят ядрото на сектора, където достъпът до дървесина, натрупан опит и местни традиции поддържат устойчива индустриална среда. Върху тази основа мебелните предприятия намират благоприятни условия за растеж и разгръщане на производствения си капацитет. Общите регионални ядра като Пазарджик, Благоевград, Пловдив, Ловеч показват взаимната им зависимост, като мебелното производство разширява териториалното си присъствие.

Предприятията от сектора имат широко присъствие във всички области в страната, но същевременно броят им (по седалище и осигуряващи поне пет лица) е концентриран в няколко области. Най-голям е броят на регистрираните предприятия в област Пазарджик (18.3%)¹⁸. Заедно с област Благоевград (14.9%) те обединяват близо една трета от предприятията в групата. Следват областите Смолян (8.5%), Пловдив (7.7%) и Ловеч (5.2%), където дървообработването традиционно е свързано с местната икономика. София град (7.0%) е сред водещите области по брой предприятия, но концентрацията е по-скоро резултат от благоприятна бизнес среда, логистични връзки и административни регистрации. Умерено присъствие има в София област, Варна, Шумен и Стара Загора, които разширяват географията на сектора извън основните райони.

Изт. Cielia

Концентрацията личи и на общинско ниво. Велинград излиза на първо място с 8.5% от всички предприятия в страната с поне пет наети, което показва ключовата роля на сектора за местната икономика. Висок дял имат и Ракитово (4.9%), Смолян (3.6%), Пловдив (3.1%), Разлог (3.1%), Троян (2.7%) и Якоруда (2.7%). Макар част от тези общини да са сравнително малки, именно там секторът често определя икономическия профил на региона. Общата картина очертава сектор, съсредоточен

¹⁸ Делът на предприятията в областта/общината от общия брой предприятия с поне пет осигурени лица.

около няколко ясно изразени центрове, чиято близост до гори, пазари и транспортни връзки определя регионалната му роля.

На този фон секторът оперира при силна конкуренция и висока ценова волатилност, което изостря уязвимостта му към суровинни и регулаторни шокове. Въпреки значимостта си, секторът е изправен пред сериозни предизвикателства. На първо място стои недостигът на суровина, свързан с устойчивото управление на горите и регулациите в дърводобива: през 2024 г. в България добивът е рекордно нисък и е усвоен едва 42% от прираста, докато в повечето европейски държави този дял достига 75–80%. Това води до ограничаване на дейността, фалити и закриване на производства (инж. П. Дишков, БКДМП, БТА, 11.08.2025¹⁹). Недостигът се съчетава и с рязко поскъпване на дървесината, което доведе до временно спиране на работа дори при най-големите предприятия и повиши риска от фалити. Ефектът върху заетостта е осезаем – пряко и по веригата на доставките (транспорт, услуги), особено в райони с ограничени алтернативи за работа. Административен регулаторен фактор за свиването на предлагането е въведеното след COVID-19 ограничение за ползване на гори над 100 години. Напрежение породило и износът на обла дървесина към Гърция за енергийни нужди, вместо суровината да се преработва у нас в изделия с по-висока добавена стойност (19.02.2023, КРОСС)²⁰. Липсата на последователна политика също обезкуражава инвеститорите. Показателен в това отношение е случаят с компанията „Монди Стамболийски“ – един от най-големите инвеститори, която през 2018 г. обяви планове за 600 млн. лв. инвестиции у нас, но впоследствие преустанови дейността си и насочи 400 млн. лв. към Чехия – „А страната разполага със запаси на дървесина, сходни с нашите“ (инж. П. Дишков, БКДМП, БТА, 11.08.2025).

Показателен за нарастващата несигурност е и случаят с временното затваряне на „Кроношпан България“ във Велико Търново в началото на 2026 г., което според браншовата камара поставя под риск цялата верига в дървопреработването – от горските стопанства до мебелните производители, със заплахата от значителни загуби за бизнеса, затруднения в снабдяването и допълнителен ценови натиск върху сектора (проф. Васил Живков, председател на БКДМП, „Бизнес старт“ на Bloomberg

¹⁹ „Дървопреработвателният бранш в България е в колапс, ...“, БТА, 11.08.2025, <https://www.bta.bg/bg/news/economy/946435-darvoprerabotvatelniyat-bransh-v-balgariya-e-v-kolaps-alarmira-ekspert-kam-bran>

²⁰ „Страх от фалити в дървообработващата и мебелната промишленост“ - Cross.bg, 19.02.2023 г., <https://www.cross.bg/promishlenost-durvesina-durvesinata-1713552.html>

TV Bulgaria, 27.01.2026²¹). Последвалото развитие потвърди системния характер на проблема – Върховният административен съд остави в сила спирането на ПДЧ линията (news.bg, 20.02.2026²²), а предприятието възобнови само част от дейността си – производството на МДФ плоскости (news.bg, 26.02.2026²³). Това показва, че рискът за снабдяването и несигурността в сектора не са преодолени изцяло.

Друг проблем е състоянието на горите – над 70–75% от българските гори са недълговечни издънкови и изкуствено създадени иглолистни насаждения, които масово съхнат и са силно уязвими на пожари. Това подкопава устойчивостта на суровинната база и поставя под въпрос бъдещото снабдяване на сектора. Към това се прибавят и социални напрежения – стачки сред горските служители заради липса на актуализация на възнагражденията (инж. П. Дишков, БКДМП, БТА, 11.08.2025).

Паралелно съществуват и структурни дефицити – забавено технологично обновяване, недостиг на квалифицирани кадри и ограничен дял продукти с висока добавена стойност. Международната конкуренция и ценовата волатилност допълнително засилват натиска върху МСП²⁴.

На международен фон държави като Канада и САЩ прилагат мащабни мерки – инвестиции, кредити, квалификация, диверсификация на пазари, приоритет за националната дървесина, което подчертава изоставането на България в политическата подкрепа за сектора (инж. П. Дишков, БКДМП, БТА, 11.08.2025).

В перспектива дървообработващата промишленост ще трябва да намери баланс между осигуряването на достатъчно суровина и модернизацията на технологиите. Същевременно секторът трябва да спазва екологичните стандарти и да се адаптира към новите пазари, свързани с устойчивото строителство и възобновяемата енергия, за да запази мястото си в националната икономика и международната конкуренция.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ СВЪРЗАНИ СЪС СЕКТОРА

Подготовката на специалисти за дървообработващата промишленост в България се осигурява от професионални гимназии (ПГ) и висши училища. Професионалните гимназии предоставят базови знания и практически умения по дървообработване и сродни специалности, а висшите училища надграждат тази основа с инженерни,

²¹ <https://www.investor.bg/a/524-industriya/425549-vasil-zhivkov-krizata-okolo-kronoshpan-zastrashavatsyalata-veriga-v-darvoprerabotvaneto>

²² <https://news.bg/regions/okonchatelno-zavodat-kronoshpan-vav-veliko-tarnovo-ostava-zatvoren.html>

²³ <https://news.bg/regions/zavodat-kronoshpan-podnovyava-chast-ot-rabotata-si-vav-veliko-tarnovo.html>

²⁴ Малки и средни предприятия

технологични и управленски компетенции, необходими за модернизацията на сектора.

Съществена промяна в системата на професионалното образование настъпва с приемането на **нов списък на професиите за професионално образование и обучение**, утвърден от министъра на образованието и науката със заповед от 9 август 2024 г. Съгласно заповедта професионалното образование и обучение по включените професии ще започне от учебната 2026/2027 година за учениците, приети в VIII клас, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

В действащия към момента списък професионалното направление, което обхваща подготовката, свързана с дървообработването и мебелното производство, е с код 543 (0722 по ISCED-F²⁵ и както е предвидено и в новия списък) **„Производствени технологии – дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“**, съгласно държавните образователни стандарти на НАПОО²⁶. В това направление са включени професии като *техник-технолог в дървообработването* (код 543010, СПК²⁷-3), *оператор в дървообработването* (код 543020, СПК-2), *работник в дървообработването* (код 543090, СПК-1) и *организатор в дървообработването и производството на мебели* (код 543100, СПК-3).

Приетият **нов списък на професиите** вече е структуриран в съответствие с Международната стандартна класификация на образованието (ISCED-F 2013). С него подготовката се надгражда с по-ясно профилирани и съвременни професии. В сферата на дървообработването са *производство на строителни изделия от дървесина, врати и прозорци* (код 072204, СПК-1,2,2), както и *производство на биокompatитни материали* (код 072205, СПК-1,2,3).

Сред професионалните гимназии, които подготвят кадри за дървообработващата промишленост с професионална квалификация „Техник-технолог в дървообработването“²⁸, се открояват няколко водещи училища, като Национална ПГ по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“²⁹, Тетевен, ПГ по дървообработване и вътрешна архитектура „Йосиф Вондрак“³⁰, Русе, ПГ по горско

²⁵ International Standard Classification of Education / Международна стандартна класификация на образованието

²⁶ <https://www.mon.bg/nfs/2024/08/spisak-profesii-21082024.pdf>

²⁷ Степен на професионална квалификация на професията

²⁸ https://orientirane.mon.bg/harakteristiki/543010_TEHNIK_TEHNOLOG_DYRVOOBRAB.pdf

²⁹ <https://npgteteven.bg/>

³⁰ <https://npgteteven.bg/eto-kak-izglezhda-suvremennoto-proizvodstvo-na-mebeli-v-bulgariya>

стопанство и дървообработване „Николай Хайтов“³¹ Варна, ПГ по дървообработване и строителство „Цар Иван Асен II“³², Хасково, ПГ по дървообработване „Иван Вазов“³³, Велинград и други. Те предлагат специалности като мебелно производство, реставрация на мебели, дограма и дърворезба, като все по-често обучението е в дуална форма и се реализира в партньорство с водещи фирми от сектора.

Центровете за професионално обучение, лицензирани от НАПОО, също предлагат курсове за придобиване на квалификация по професия „Техник-технолог в дървообработването“ (СПК-3), като списъкът на професиите и регистърът на лицензираните центрове са публични.

Висшето образование е концентрирано основно в Лесотехническият университет в София, където Факултетът по горска промишленост подготвя инженери за дървообработващата и мебелната индустрия. Сред водещите програми е бакалавърската специалност „Технология на дървесината и мебелите“³⁴, която обхваща целия цикъл от материали и технологични процеси до организацията на производството. В рамките на факултета работят катедри като „Механична технология на дървесината“³⁵ и „Дървообработващи машини“³⁶, които развиват специализирани знания за дървесните материали и техниката за тяхната обработка. Допълваща роля има и Химикотехнологичният и металургичен университет, където катедра „Целулоза, хартия и полиграфия“³⁷ предлага обучение по „Целулоза, хартия и опаковки“ – уникална за страната програма, фокусирана върху превръщането на дървесината и други възобновяеми суровини в целулоза, хартия и свързани биопродукти. Програмата подготвя инженер-химици, технолози и мениджъри в производствата, свързани с екология и устойчиви практики. Важна особеност на тези програми е тясната връзка с практиката: студентите преминават през стажове и практически занятия в предприятия от сектора, което им позволява да съчетават академичната подготовка с реален опит. Така висшето образование не само осигурява инженерни, технологични и дизайнерски компетентности, но и подпомага плавния преход на младите специалисти към пазара на труда чрез партньорства с бизнеса и форми на дуално обучение.

³¹ <https://pogsd-varna.com/>

³² <https://pogds.org/>

³³ <https://pogd-velingrad.com/>

³⁴ <https://ltu.bg/bg/>

³⁵ <https://ltu.bg/bg/>

³⁶ <https://ltu.bg/bg/>

³⁷ <https://uctm.edu/bg/>

В Лесотехническият университет магистърското обучение продължава линията на технологичната подготовка чрез специалност „Технология на дървесината и мебелите“. Програмата надгражда знанията с по-задълбочени инженерни и производствени компетентности, насочени към управление на качеството, оптимизация на технологиите и внедряване на иновации в предприятията. Химикотехнологичният и металургичен университет предлага магистърската специалност „Целулоза, хартия и опаковки“, която подготвя инженери за процесите по превръщане на възобновяеми суровини, включително дървесина, целулоза, хартия, опаковки и свързани биопродукти, със силен акцент върху анализа, контрола и оптимизацията на технологичните линии.

По този начин системата на професионалното и висшето образование изгражда основата за развитие на дървообработващата промишленост, като осигурява кадри със знания и практически умения, съобразени с нуждите на сектора. В същото време редица предизвикателства продължават да влияят върху подготовката на специалисти, което изисква вниманието на държавата, бизнеса и образователните институции. Част от професионалните гимназии разполагат с остаряла материална база и недостиг на модерно оборудване, а интересът на младите хора към техническите специалности намалява. Това води до недостиг на квалифицирани кадри и подчертава нуждата от обновяване на учебните програми и по-тясно сътрудничество между училища, университети и бизнеса.

Според проф. д-р Васил Живков, (в предаването "Бизнес старт" на Bloomberg TV Bulgaria)³⁸, проблемите са по-дълбоки: през годините е загубена „стройната система“ за професионално обучение, а акцентът върху езиковите гимназии за сметка на техникумите е довел до недостиг на специалисти за индустрията. Особено в по-големите градове, като София, липсват професионални училища за сектора, докато производството е концентрирано основно в по-малки региони. Това задълбочава проблема с намирането и задържането на кадри. Дуалното обучение показва смесени резултати – част от учениците не са мотивирани, но има и успешни примери за млади хора, които остават във фирмите. На този фон от БКДМП подчертават необходимостта от по-активна държавна подкрепа чрез модернизиране на базата, обявяване на част от професиите за защитени и устойчиво партньорство между образователните институции и компаниите. Само така може да се създаде стабилна основа за развитие на човешкия капитал в сектора.

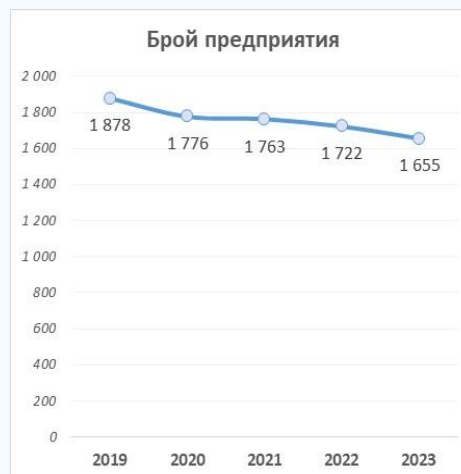
³⁸ <https://www.investor.bg/a/524-industriya/413604-ekspert-mebelniyat-biznes-ima-smeseni-polzi-ot-dualnoto-obuchenie>

МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПРОФИЛ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА В СЕКТОРА

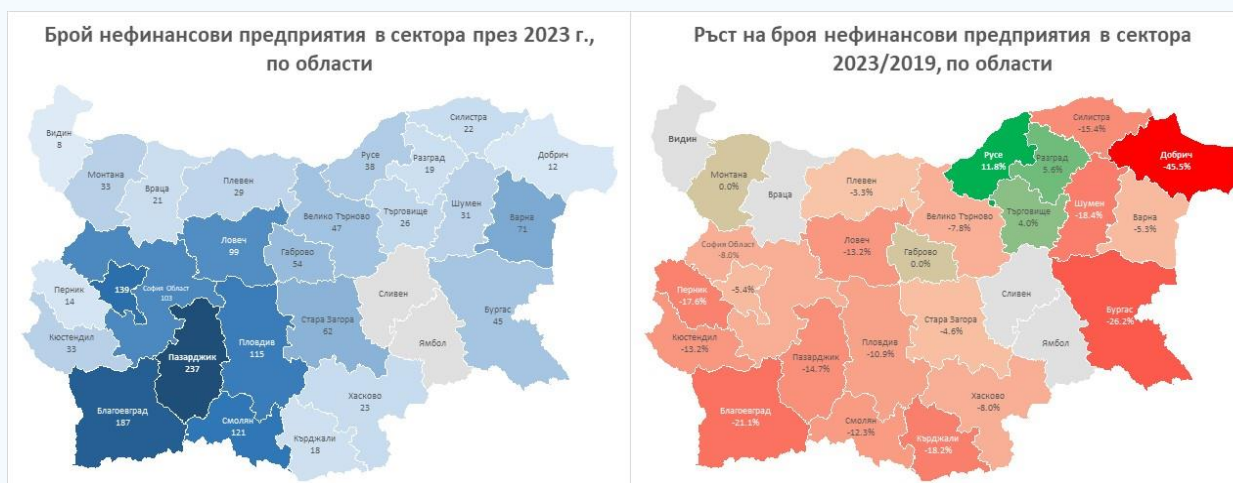
Макроикономическият профил на предприятията в сектор „Производство на дървен материал и изделия от дърво и корк, без мебели; изделия от слама и материали за плетене“ за периода 2019–2023 г. очертава мястото на сектора в преработващата промишленост и икономиката.

Статистическите данни, използвани в този раздел, са с източник Национален статистически институт (НСИ). Към момента на изготвяне на анализа използваните показатели са налични с данни до 2023 г. При бъдеща актуализация на доклада те могат да бъдат прецизирани и допълнени с по-нови данни на НСИ.

Броят на предприятията в сектора показва устойчива низходяща тенденция в разглеждания период. През 2019 г. те са 1878, а към 2023 г. намаляват до 1655, или с 223 предприятия по-малко (-11.9%). Най-същественото свиване е отчетено през 2020 г. (-5.4%), когато пандемията оказва силен натиск върху икономическата активност. През 2021 г. спадът се забавя (-0.7%), но след относителната стабилизация следват нови намаления – особено през 2023 г. спрямо предходната година (-3.9%).

Намалението на броя на предприятията в сектора следва общата низходяща динамика на преработващата промишленост. Като дял в нея дървообработващите предприятия запазват относително стабилна позиция – от 5.9% през 2019 г. до 5.5% през 2023 г.

Регионалното разпределение на предприятията в сектора през 2023 г. разкрива отчетлива концентрация в няколко ключови области. Най-голям дял има

Пазарджик (14.7% от всички предприятия), а след него се нареждат Благоевград (11.3%), София-град (8.4%), Смолян (7.3%) и Пловдив (6.9%).

Според данните, предоставени от НСИ, информацията за броя на предприятията в областите Сливен и Ямбол е конфиденциална за 2023 г., а за Видин и Враца – за 2019 г. Поради това за тези области не може да бъде изчислен ръстът на предприятията за периода 2023/2019 г.

В регионален план се открояват различни тенденции. Относителен ръст е отчетен само в областите Русе (+11.8%), Разград (+5.6%) и Търговище (+4.0%), но в абсолютни стойности увеличението е между едно и четири предприятия. В областите Габрово и Монтана няма промяна. В останалите области е отчетен спад, но при ниска база. По-значими спадове се наблюдават в Добрич (-45.5%, -10 предприятия), Бургас (-26.2%, -16 предприятия) и Благоевград (-21.1%, -50 предприятия). При по-големите центрове, като Пазарджик (-14.7%, -41 предприятия), Смолян (-12.3%, -17 предприятия) и Пловдив (-10.9%, -14 предприятия), също се отчита намаление. Регионалната картина показва концентрация в няколко ключови области, докато при по-малките области дори малки промени водят до силни процентни колебания.

Въпреки намаляването на броя на предприятията, произведената продукция и оборотът в дървообработващата промишленост запазват положителна динамика в периода 2019–2023 г.

Двата показателя се движат почти паралелно и остават с близки стойности, което показва тясната връзка между тях. През 2020 г. и продукцията, и оборотът спадат с по 4.4% спрямо предходната година – резултат от кризата с Covid-19, когато търсенето се свива, веригите за доставки се прекъсват, а износът е затруднен. Секторът обаче е засегнат по-слабо от средното за преработващата промишленост, където спадът е над два пъти по-голям (-9.2% при продукцията и -9.5% при оборота).

През 2021 г. дървообработването се възстановява изключително бързо – продукцията нараства с 33.6%, а оборотът с 33.0%, при далеч по-умерен ръст в преработващата промишленост (съответно 13.3% и 15.7%) и общо за

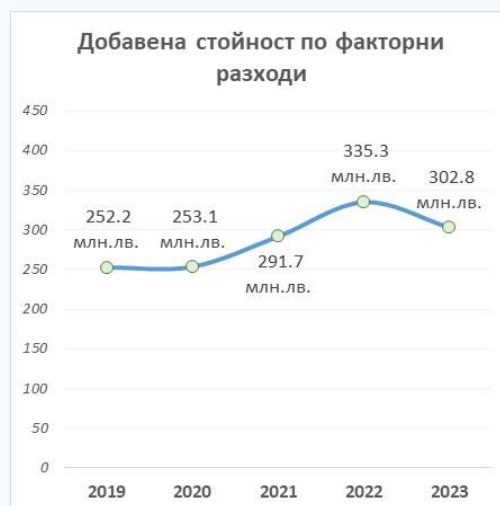
нефинансовите предприятия (съответно 14.2% и 22.2%). Възходящата тенденция продължава и през 2022 г., когато секторът достига пикови стойности за периода – 1.67 млрд. лв. произведена продукция и 1.79 млрд. лв. оборот (+31.2% спрямо 2021 г. и за двата показателя).

През 2023 г. обаче настъпва осезаемо забавяне – продукцията намалява с 13.6%, а оборотът с 11.0% спрямо предходната година. За сравнение, преработващата промишленост запазва положителен растеж (+4.6% при продукцията и +4.7% при оборота), докато при нефинансовите предприятия продукцията нараства с 3.7%, а оборотът намалява с 2.5%. Въпреки спада, показателите в сектора остават значително над предпандемичните равнища – произведената продукция е с близо 50% повече спрямо 2019 г., а оборотът – с 48.5%.

Като относителен дял в рамките на преработващата промишленост дървообработването запазва сравнително малко, но устойчиво място – между 1.4% и 1.8% за разглеждания период. Най-високи стойности се достигат през 2021–2022 г. (1.8% и при продукцията, и при оборота), докато през 2023 г. дялът леко намалява – до 1.5% при продукцията и 1.6% при оборота.

Динамиката на добавената стойност до голяма степен повтаря тази на произведената продукция и оборота.

В периода 2019–2023 г. **добавената стойност** по факторни разходи в сектора нараства с 20.1% – от 252.2 млн. лв. през 2019 г. до 302.8 млн. лв. през 2023 г. Динамиката е неравномерна – след минимален ръст през 2020 г. (+0.4%), през 2021 г. е отчетено по-съществено увеличение (+15.2%), а през 2022 г. добавената стойност достига пик от 335.3 млн. лв. (+15.0%). През 2023 г. обаче се наблюдава съществено намаление (–9.7% спрямо 2022 г.), което частично ограничава натрупания растеж.

За сравнение, в същия период добавената стойност в преработващата промишленост нараства с 37%, а при нефинансовите предприятия като цяло – с 42.4%. Това показва, че макар дървообработващата промишленост да следва положителна динамика до 2022 г., темповете ѝ остават по-умерени в сравнение със средните за индустрията и икономиката. В рамките на преработващата промишленост дялът на сектора в създаваната добавена стойност е ограничен –

около 1.4% през 2023 г. (302.8 млн. лв. от общо 22.3 млрд. лв.), а спрямо общо нефинансовите предприятия – около 0.3%.

Инвестиционната активност в дървообработващата промишленост показва смесена динамика през периода 2019–2023 г.

Чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ) в сектора, изследвани по методологията на НСИ, отчитат устойчива възходяща тенденция. От 181.2 млн. евро през 2019 г. те се увеличават до 287.0 млн. евро през 2023 г., което е ръст от 58.4% за петгодишния период. Най-съществено е нарастването през 2021–2022 г., когато ЧПИ достигат 286.2 млн. евро (+16.4% спрямо 2021 г. и +57.9% спрямо 2019 г.). През 2023 г. нивото остава почти без промяна спрямо предходната година (+0.3%), но все пак представлява най-високата стойност за периода, въпреки продължаващата несигурност, свързана с войната в Украйна и общата външна среда.

Разходите за дълготрайни материални активи (РДМА) обаче следват обратна динамика. От 193.0 млн. лв. през 2019 г. те спадат рязко до 122.8 млн. лв. през 2020 г. (–36.4%). През 2021–2022 г. се наблюдава частично възстановяване – с нарастване до 141.7 млн. лв. (+4.6% спрямо 2021 г.), но през 2023 г. разходите отново се понижават до 132.7 млн. лв. (–6.3% спрямо 2022 г. и –31.2% спрямо 2019 г.). Това показва ограничена способност на предприятията да поддържат устойчив инвестиционен цикъл.

Въпреки отчетените чуждестранни вложения, делът на дървообработването в общите инвестиции на икономиката остава нисък. За сравнение, в икономиката

като цяло РДМА в нефинансовите предприятия общо се увеличават от 21.9 млрд. лв. през 2019 г. до 33.5 млрд. лв. през 2023 г. (+53%), докато в сектора те се свиват. ЧПИ в икономиката като цяло също растат значително – от 25.3 млрд. евро през 2019 г. до 32.7 млрд. евро през 2023 г. (+29%). На този фон делът на дървообработването остава нисък – около 0.4% при РДМА и около 0.9% при ЧПИ през 2023 г.

Инвестиционната активност в дървообработващата промишленост през 2019–2023 г. се развива нееднозначно – чуждестранните капитали нарастват, докато вътрешните вложения в дълготрайни активи остават под равнищата от 2019 г. Освен това, по дефинициите на Евростат, дървообработващата промишленост се класифицира като нискотехнологична икономическа дейност, което ограничава привлекателността ѝ за инвеститори, насочени към по-капиталоемки и по-високотехнологични отрасли. Това очертава сектор, който запазва интерес за външни капитали, но изпитва затруднения да поддържа устойчив вътрешен инвестиционен цикъл.

Анализът на макроикономическия профил на предприятията в дървообработващата промишленост очертава сектор със стабилно, но ограничено присъствие в индустрията на страната. През 2019–2023 г. предприятията намаляват по брой, но производствените и финансовите показатели остават над предпандемичните нива. Секторът се концентрира в няколко области, където наличието на суровина и местни традиции поддържат по-висока активност.

Икономическите резултати следват обща логика – кратък спад през 2020 г., силно възстановяване и ръст до 2022 г., последван от забавяне през 2023 г. Делът му в преработващата промишленост и в икономиката като цяло обаче остава ограничен. Въпреки това секторът запазва стабилност в условията на сътресения.

Инвестициите очертават двупосочна тенденция – чуждестранните капитали се увеличават чувствително, докато вътрешните вложения в дълготрайни активи се свиват. Това отразява структурните особености на сектора и ограничената му способност да поддържа устойчив вътрешен инвестиционен цикъл, въпреки запазен интерес на външни капитали.

Необходима е целенасочена политика за стимулиране на инвестициите в сектора – чрез улеснен достъп до финансиране за малките и средни предприятия, както и чрез създаване на условия за привличане на повече външни капитали. Важен фактор е и насърчаването на модернизацията и въвеждането на нови технологии, които биха увеличили добавената стойност и конкурентоспособността. Подкрепата за по-активно присъствие на международните пазари и изграждането

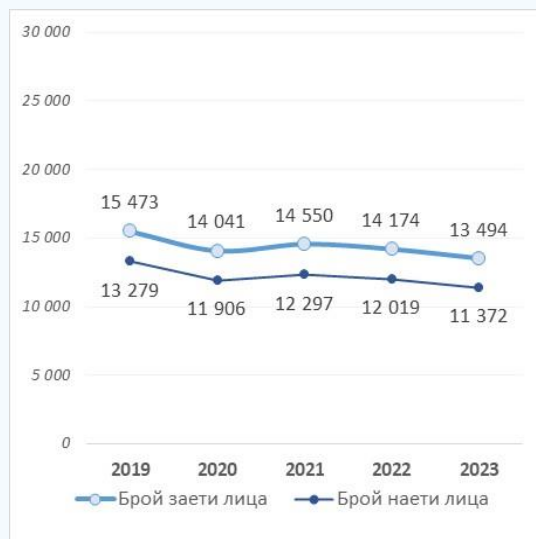
на устойчиви партньорства също са от значение за устойчивото развитие на сектора.

В заключение, дървообработващата промишленост в България съчетава устойчивост и потенциал за развитие, но дългосрочният ѝ успех ще зависи от стимулирането на инвестициите, модернизацията на производството и по-активното интегриране в международните пазари и вериги на стойността.

МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПРОФИЛ НА РАБОТНАТА СИЛА В СЕКТОРА

Анализът на работната сила в дървообработващата промишленост дава възможност да се проследят основните тенденции в заетостта, доходите и производителността – ключови фактори за развитието и конкурентоспособността на сектора.

През периода 2019–2023 г. **заетостта** в дървообработващия сектор се колебае между 13–15 хил. души, като общата тенденция е низходяща. Ако през 2019 г. секторът осигурява заетост на 15.5 хил. души, то към 2023 г. броят им спада до около 13.5 хил., което представлява свиване с 12.8%. Най-рязко намаление се отчита през 2020 г. (–9.3%), последвано от частично възстановяване през 2021 г. (+3.6%). В следващите две години обаче отново се наблюдава спад – съответно –2.6% през 2022 г. и –4.8% през 2023 г.

Сходна е динамиката и при **наетите** по трудово правоотношение лица, които намаляват с около 1900 души за петгодишния период (–14.4%).

През целия разглеждан период се запазва разлика от приблизително 2.1–2.3 хил. души между общия брой на заетите и наетите. Това подчертава ролята на самонаетите и собствениците на малки предприятия (от 14.2% за 2019 г. до 15.7% за 2023 г.), които заемат трайно място в структурата на сектора.

Сравнението на национално ниво показва, че в нефинансовите предприятия общата заетост остава стабилна и дори леко нараства (+0.5% през 2023 г. спрямо 2019 г.). За разлика от това, в преработващата промишленост е налице отчетлив спад – от близо 530 хил. души през 2019 г. до около 483 хил. през 2023 г. (–8.8%). Динамиката в дървообработването е по-близка до тази на преработващата промишленост, отколкото до общата заетост в нефинансовите предприятия като цяло – с ясно изразена тенденция към намаляване, макар и с временни

възстановявания. В рамките на преработващата промишленост дялът на заетите в дървообработването остава относително стабилен – между 2.8% през 2023 г. (най-нисък дял) и 3.0% през 2021 г. (най-висок дял). Спрямо нефинансовите предприятия в страната като цяло секторът заема около 0.7% от заетостта.

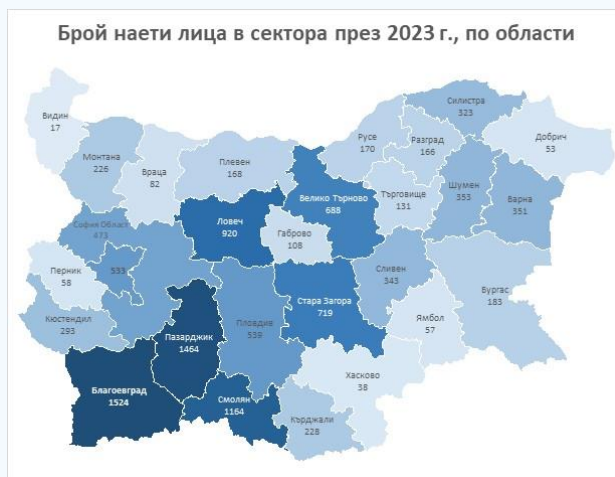

През 2023 г. **заетите** в дървообработващата промишленост са съсредоточени главно в няколко области. Най-големи центрове на заетост са Благоевград и Пазарджик – всяка с по 13.6% от общия брой, следвани от Смолян (10.3%), Ловеч (7.5%), Стара Загора (5.8%), Велико Търново (5.6%) и Пловдив (5.0%) – което очертава концентрация в южните и централните части на страната.

Сравнението с 2019 г. показва, че положителна промяна в заетостта се наблюдава само в седем области. Най-силен ръст се отчита във Велико Търново, където броят на заетите нараства близо три пъти (+480 лица). Значително увеличение има още в Разград (+76.6% или +82 лица) и Варна (+61.6% или +167 лица), докато във Враца (+33.8% или +27 лица) и Кюстендил (+7.5% или +24 лица) растежът е умерен. В Сливен (+2.3% или +9 лица) и Търговище (+0.6% или +1 лице) промените са минимални. В повечето области обаче тенденцията е обратна – налице е свиване на заетостта, като най-съществени са спадовете в Бургас (-66.9%, -462 лица), Габрово (-38.6%, -103 лица), Русе (-36.6%, -121 лица) и Ямбол (-36.0%, -41 лица). Значителни намаления има също в Перник (-29.4%, -30 лица), Видин (-29.0%, -9 лица) и Добрич (-28.3%, -26 лица).

Сред водещите области по брой заети само във Велико Търново се отчита ръст спрямо 2019 г., докато в останалите основни центрове заетостта намалява. Спадът е най-силен в Ловеч (-27.4% или -385 лица) и Пловдив (-26.5% или -243 лица), докато в Благоевград (-8.3% или -167 лица), Пазарджик (-14.6% или -313 лица), Смолян (-14.5% или -235 лица) и Стара Загора (-13.8% или -126 лица) той е по-умерен, но въпреки това съществен.

Териториалното разпределение на **наетите** по трудово правоотношение до голяма степен повтаря структурата при общия брой заети. Най-висока е концентрацията в Благоевград (13.4%), следвана от Пазарджик (12.9%), Смолян (10.2%), Ловеч (8.1%), Стара Загора (6.3%) и Велико Търново (6.0%). И тук, в повечето водещи области броят на наетите намалява спрямо 2019 г., като единствено във Велико Търново се наблюдава обратна тенденция – броят им е над три пъти по-висок през 2023 г. в сравнение с началото на периода.

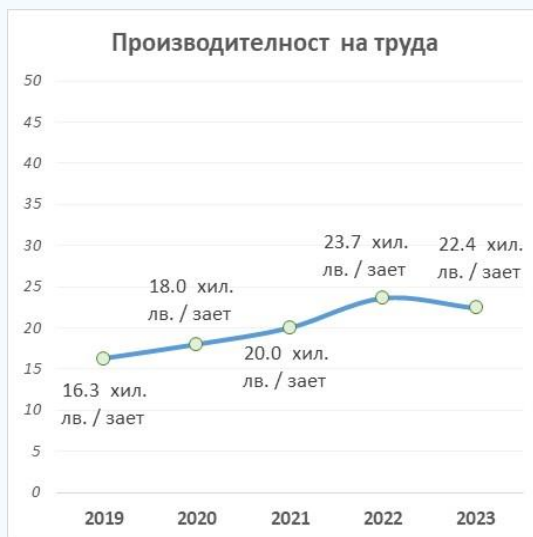
Съпоставката със заетите показва, че делът на наетите е малко по-концентриран – самонаетите и семейните предприятия са по-разпространени в по-малки населени места, докато наетите лица са съсредоточени основно в по-големи предприятия.

Средната брутна месечна заплата на **наетите** в сектора нараства устойчиво през периода 2019–2023 г. Увеличението е с 47.6% (+356 лв.) – от 746 лв. през 2019 г. до 1102 лв. през 2023 г. За сравнение, кумулативната инфлация за същия период е 32% (декември 2023 г. спрямо декември 2019 г.), което означава реален ръст на заплатите. Динамиката е различна по години – през 2020 г. растежът е най-скромен (+6.6% спрямо 2019 г.), докато през 2021–2022 г.

увеличението е съответно +10.9% и +10.3%. Най-осезаемо е повишението през 2023 г. (+13.2% спрямо 2022 г.).

Въпреки положителния тренд, заплащането в сектора остава сравнително ниско в рамките на икономиката – между 54.0% (за 2023 г.) и 58.9% (за 2019 г.) от средното за реалния сектор. Подобрения се отчитат в почти всички региони, макар и с различна интензивност, което показва обща тенденция на повишаване на доходите, но и съществуването на известни регионални различия.

Производителността на труда, измерена чрез брутна добавена стойност по факторни разходи на едно **заето** лице в сектора, нараства от 16.3 хил. лв. през 2019 г. до 22.4 хил. лв. през 2023 г. (+37.7% за петгодишния период). Тенденцията е възходяща до 2022 г., когато производителността достига своя пик (23.7 хил. лв. на заето лице), движена от съчетание на намаляваща заетост и растяща добавена стойност. През 2023 г. обаче едновременното понижаване на заетостта и добавената стойност води до спад, което

подчертава уязвимостта на постигнатото подобрене.

Сравнението с общата икономика показва, че производителността в дървообработващата промишленост изостава значително – през 2023 г. тя е едва 49.4% от средното равнище за нефинансовите предприятия (45.4 хил. лв. на заето лице). През 2019–2022 г. делът остава малко над 50% – от 50.9% през 2019 г. до 55.5% през 2022 г., което означава, че въпреки известен напредък, изоставането спрямо средното ниво на икономиката остава съществено и през 2023 г. отново се задълбочава.

Като цяло производителността очертава структурни ограничения в развитието на сектора, които може да се обясняват с ограничени вътрешни инвестиции в дълготрайни активи, бавна модернизация и значителна зависимост от външни капитали. Секторът разчита в по-голяма степен на чуждестранни инвестиции, които нарастват през периода и частично подпомагат ръста на производителността до 2022 г. Този ръст обаче се оказва труден за устойчиво поддържане, тъй като без по-съществено обновяването на оборудването, дигитализацията и подготовката на кадри, потенциалът за по-висока ефективност остава ограничен.

Анализът на работната сила в дървообработващата промишленост показва както положителни, така и неблагоприятни тенденции. От една страна, секторът успява да поддържа относително стабилен дял в заетостта на преработващата промишленост, а възнагражденията нарастват по-бързо от инфлацията. От друга страна, броят на заетите и наетите лица трайно намалява, като спадът е по-съществен в някои от традиционно водещите области. Взаимовръзката между показателите очертава структурни слабости на сектора, свързани с намаляващата заетост, ограничената капиталова интензивност и нуждата от по-бърза

модернизация. Тези тенденции вероятно отразяват ограничената способност на предприятията да разширяват дейността си и да задържат работна сила в условията на демографски натиск и конкуренция от други сектори. В същото време самонаетите и малките фирми запазват съществено място в структурата на заетостта, особено в по-малките населени места. Регионалните различия са ясно изразени – докато във Велико Търново се наблюдава силен ръст на заетостта и възнагражденията, в редица други области, включително Ловеч, Пловдив и Пазарджик, секторът губи позиции. Вероятно тук роля играе наличието или отсъствието на по-големи дървообработващи предприятия и свързаните с тях инвестиции, както и местните инфраструктурни условия – транспортна и енергийна свързаност, достъп до суровини и пазари – които влияят върху възможностите за работа и нивата на доходите. По-ниската производителност на труда потвърждава, че ограничените вътрешни инвестиции и бавната модернизация продължават да задържат ефективността под средното за икономиката.

Наред с вътрешните структурни ограничения, развитието на работната сила и производителността в сектора е силно повлияно от външни фактори, като пандемията, войната в Украйна и ценовия натиск върху енергията и суровините, които ограничават ресурсите за инвестиции в техника и кадри.

За да се промени тенденцията в положителна посока, е необходима целенасочена подкрепа за модернизация и автоматизация (с акцент върху МСП): чрез достъп до европейски и национални програми; внедряване на дигитални решения и мерки за енергийна ефективност, които намаляват разходите и повишават конкурентоспособността; инвестиции в човешки капитал – чрез програми за обучение и преквалификация, партньорства с професионални гимназии и стимули за младите специалисти. Регионалните различия предполагат и местни инициативи в областите с най-силен спад – инфраструктурни проекти и стимули за нови инвестиции.

БРАНШОВА КАМАРА НА ДЪРВООБРАБОТВАЩАТА И МЕБЕЛНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ

ПРАВНА ФОРМА, СЪЗДАВАНЕ И ОБХВАТ НА ДЕЙНОСТ

Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост (БКДМП) е доброволно сдружение с нестопанска цел, учредено през 1992 г. в София. Камарата е юридическо лице и осъществява своята дейност в частна полза на членовете си, като защитава техните интереси и се ангажира с проблеми от взаимен интерес. В сдружението могат да членуват български и чуждестранни юридически и физически

лица, занимаващи се със стопанска, изследователска, развойна, информационна и други дейности в областта на дървообработващата и мебелната промишленост в България или свързани с тях. Членството е доброволно и може да бъде пълноправно или асоциирано. Пълноправни членове са предприятия, опериращи в областта на дървообработването и мебелното производство, а асоциирани – организации и лица, свързани с бранша, като дизайнерски и архитектурни студия, професионални училища, университети, научни организации, образователни центрове, асоциации и отраслови клъстери, браншови организации и други.

Камарата обединява двата стратегически сектора – дървообработване и мебелна промишленост – които имат дълбоки традиции в България и играят съществена роля за развитието на националната икономика. Тя се утвърждава като естествен форум за взаимодействие между предприятията в двата сектора и като двигател за тяхната модернизация и конкурентоспособност.

Мисията на БКДМП е да защитава и представлява интересите на членовете си пред национални и международни институции, да гарантира стабилност и развитие на двата бранша и да съдейства за тяхното утвърждаване. Камарата работи активно за предоставяне на актуална информация, обучение и квалификация, важни за развитието на двата бранша, насърчаване на партньорства и взаимопомощ между членовете ѝ, и за подобряване на образованието и учебните програми за индустрията, както и интегриране на иновации в производството. Тя поддържа мрежа от контакти между водещите български производители и показва как бизнесът може да сътрудничи с университетите чрез практика, споделен опит и достъп до най-нови машини и технологии.

БКДМП вярва, че доброто образование е в основата на успешния бизнес и че традициите и качеството, с които българската мебелна и дървообработваща индустрия са известни, могат успешно да се съчетаят с модерните технологии и иновации. Камарата насърчава добрите бизнес практики и взаимопомощта между своите членове, като стимулира интереса на учениците и студентите към сектора и изгражда мостове между бизнеса и образованието. Тези принципи са в основата на ценностите на организацията, които я утвърждават като надежден партньор и двигател за развитие на бранша.

Визията на БКДМП е да бъде водеща организация, която обединява и представлява устойчив и конкурентоспособен бранш, съчетаващ вековни традиции с модерни технологии, и да утвърждава модела на сътрудничество между индустрията, образованието и институциите като двигател за развитие и иновации.

ЦЕЛИ И ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ

Основна цел на Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост е да представлява и защитава интересите на своите членове пред държавните институции, местните власти и международните организации³⁹. Камарата работи за създаването на условия за устойчиво развитие на двата бранша, като подпомага тяхната конкурентоспособност, подобрява бизнес средата и насърчава високите професионални стандарти и етика. Тя обединява интересите на своите членове и съдейства за тяхното развитие чрез обмен на добри практики и съвместни инициативи.

За постигането на тези цели БКДМП предприема инициативи и активно участва в разработването на нормативни актове, които засягат дървообработващата и мебелната промишленост, и отстоява позиции в полза на сектора. Камарата насърчава партньорства между предприятия от страната и чужбина и активно работи за ограничаване на нелоялната конкуренция. Тя подпомага обучението и преквалификацията на кадри, като създава връзки между бизнеса и образованието, и насърчава повишаването на фирмената култура и професионалната компетентност на своите членове.

Друг важен аспект от дейността на организацията е предоставянето на актуална информация за тенденциите на вътрешния и международния пазар, както и изготвянето на анализи за развитието на индустрията. В този контекст Камарата проучва и предлага решения, свързани със суровинния ресурс и политиките в тази област. Тя подпомага своите членове и чрез консултации за ефективна защита на интелектуалната собственост у нас и в чужбина.

БКДМП организира конференции, семинари и изложения, участва в национални и международни съюзи и програми за съвместни действия с други браншови и работодателски структури, като по този начин утвърждава ролята си на надежден партньор както на национално, така и на международно ниво.

Чрез членството си в Българската стопанска камара – Гласът на българския бизнес, БКДМП засилва своето участие в националния социален диалог и в общите усилия за подобряване на бизнес средата в страната. По този начин Камарата защитава социалните и икономически интереси на своите членове и на бранша като цяло и създава условия за неговия просперитет и устойчиво развитие като важен сектор от българската икономика.

³⁹ Устав на БКДМП и сайт <https://timberchamber.com/>

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ И ПРЕДЛАГАНИ УСЛУГИ

В допълнение към основната си мисия БКДМП предлага на своите членове широк набор от услуги, които подпомагат развитието на бизнеса. Камарата организира специализирани семинари, кръгли маси и работни срещи, както и обучения и програми за преквалификация на кадри, с което съдейства за поддържането на високо ниво на професионална подготовка в сектора.

Организацията предоставя актуална информация за състоянието на пазара в Европа и света, както и за нови материали, технологии, оборудване и иновации, които могат да бъдат приложени в дървообработващата и мебелната промишленост. Членовете получават достъп и до специализиран експортен портал, който съдържа данни за чуждестранни пазари, запитвания и оферти, статистика и насоки за започване на износ.

БКДМП съдейства за установяване на контакти между български и чуждестранни компании, като организира бизнес срещи и партньорски форуми. Съвместно с Интер Експо Център Камарата е съорганизатор на специализираните за двата бранша изложения Техномебел и Експомебел – единствените по рода си в България. С финансовата подкрепа на ИАНМСП⁴⁰ организацията подпомага и участията на своите членове в международни изложения и търговски мисии, които разширяват достъпа им до нови пазари.

Камарата информира членовете си и за възможности за финансиране по оперативни програми, както и за настъпващи промени в нормативната уредба, които засягат двата бранша. Чрез тези дейности БКДМП подпомага своите членове не само да се адаптират към динамичната бизнес среда, но и да развият своята конкурентоспособност на национално и международно равнище.

СТРУКТУРА, УПРАВЛЕНИЕ И ПРЕДСТАВИТЕЛНОСТ

БКДМП е изградена като демократична организация с ясна структура на управление. Върховен орган е Общото събрание, което включва всички пълноправни членове на Камарата и определя основните насоки на нейната дейност. То избира председателя, както и членовете на Управителния и Контролния съвет.

Управителният съвет се състои от три до единадесет членове, винаги в нечетен брой, избирани за срок от три години. Мандатът може да бъде подновен еднократно, като членовете не могат да заемат поста повече от два последователни мандата. Съветът носи отговорност за стратегическите решения и общото ръководство на

⁴⁰ ИАНМСП - Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия

организацията. Сред неговите правомощия е изборът на изпълнителен ръководител – управител на Камарата, който организира оперативното изпълнение на решенията и координира дейността на Секретариата.

Камарата се представлява от председателя на Управителния съвет, който подписва всички документи от нейно име. В случай на обективна невъзможност, функциите му се поемат от изпълнителния ръководител.

Контролният съвет се състои от трима членове, избирани от Общото събрание за същия мандат, както Управителния съвет. Те могат да бъдат лица извън състава на Управителния съвет, като и за тях е допустимо преизбиране за не повече от два последователни мандата.

Тази структура осигурява ефективно управление и гарантира легитимното представителство на членовете в национален и международен план.

ЧЛЕНОВЕ И ОБХВАТ НА ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

БКДМП е единствен официален представител на работодателите в секторите „Производство на мебели“, „Дървообработване“ и „Производство и доставка на машини и материали за индустрията“. В нея членуват над 200 фирми, 17 професионални гимназии и един университет.

В дървообработващия сектор членството на БКДМП включва някои от най-големите производители в Европа. „Кроношпан България“ ЕООД⁴¹, Бургас (с производствена база и във Велико Търново) е част от световния лидер Kronospan, производител на плоскости на дървесна основа (ПДЧ, МДФ, ОСБ), ламиниран паркет, декоративни повърхности и смоли. „Кастамону България“ АД⁴², Горно Сахране е част от Kastamonu Entegre, собственост на турската група Hayat Holding, и произвежда ПДЧ, ламинирани плоскости и дървесни пелети.

Сред големите производители на продукти от масивна дървесина стабилни позиции има „Гораинвест“ АД⁴³, Русе, специализирана в производството на сърцевинни панели от широколистна дървесина. Фирмата разполага със затворен цикъл на производство – от залесяването и дърводобива до готовите изделия – и е утвърден доставчик за водещи европейски компании. В същия сегмент работи и „Палисандър“ ООД⁴⁴, Ракитово, която предлага над 300 асортимента, включително нестандартни

⁴¹ <https://kronospan.com/>

⁴² <https://www.jobs.bg/company/122082>, https://www.kastamonuentegre.com/bg_bg/

⁴³ <https://www.jobs.bg/company/gorainvest>

⁴⁴ <https://www.palisandar.com/>

продукти по заявка. Освен производството, фирмата предлага и допълнителни услуги като сушене, рендосване, шлайфане, състаряване и импрегниране на дървесина.

Със своето широкообхватно членство – от водещи индустриални компании до малки предприятия и образователни институции – БКДМП е реален изразител на интересите на бранша. Големите работодатели придават стабилност и авторитет, а разнообразието от по-малки фирми и учебни звена гарантира пълноценен социален диалог и устойчиво развитие на сектора.

УЧАСТИЕ В ИНИЦИАТИВИ И КОНСУЛТАТИВНИ СТРУКТУРИ

През повече от три десетилетия дейност БКДМП се е утвърдила като активен и разпознаваем участник в социалния диалог както на национално, така и на международно ниво⁴⁵. Камарата членува в редица международни организации и чрез експертите си редовно взема участие в работни срещи и консултации към Европейската комисия, където представя позициите на българската мебелна и дървообработваща индустрия. По този начин организацията допринася за изработването на политики и регулации, които засягат сектора в европейски мащаб.

На национално ниво тя е призната за един от най-активните представители на работодателите в индустрията. Камарата многократно е награждавана от министерства, институции и международни организации за своя принос към развитието на бранша и за активността си в обществения живот. Тя участва в различни консултативни органи и работни групи, където защитава социалните и икономически интереси на своите членове.

БКДМП насочва значителни усилия към подкрепа на професионалното и висшето образование, с цел да осигури квалифицирана работна ръка за сектора. Камарата участва в работни комисии към Министерството на образованието и науката за актуализиране на учебните програми и ежегодно се включва в Националното състезание „Мебели, стилни мебели и дърворезба“ за ученици от професионалните гимназии. Членове на организацията и екипът на Камарата подпомагат образователния процес чрез обзавеждане на кабинети и лаборатории, както и чрез активно съдействие при внедряването на дуалното обучение, при което ученици се включват в реална производствена дейност.

Камарата традиционно сътрудничи и с Лесотехническият университет, като ежегодно представя възможностите за кариерно развитие в сектора. Членове на Камарата

⁴⁵ <https://timberchamber.com/>

подпомагат изграждането на нови лаборатории, осигуряват практики, стажове и дипломни работи за студентите, а по предложение на УС на БКДМП е открита нова специалност в ЛТУ – „Компютърни технологии в мебелната индустрия“, която вече има завършил първи випуск от бакалавърската степен⁴⁶.

Благодарение на това активно участие и на широката си мрежа от контакти, Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост се утвърждава като надежден партньор при формирането на политики и като глас на бранша в националния и европейския социален диалог.

⁴⁶ <https://www.24chasa.bg/biznes/article/18933700>

РАЗДЕЛ III. АНАЛИЗ НА ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА В ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

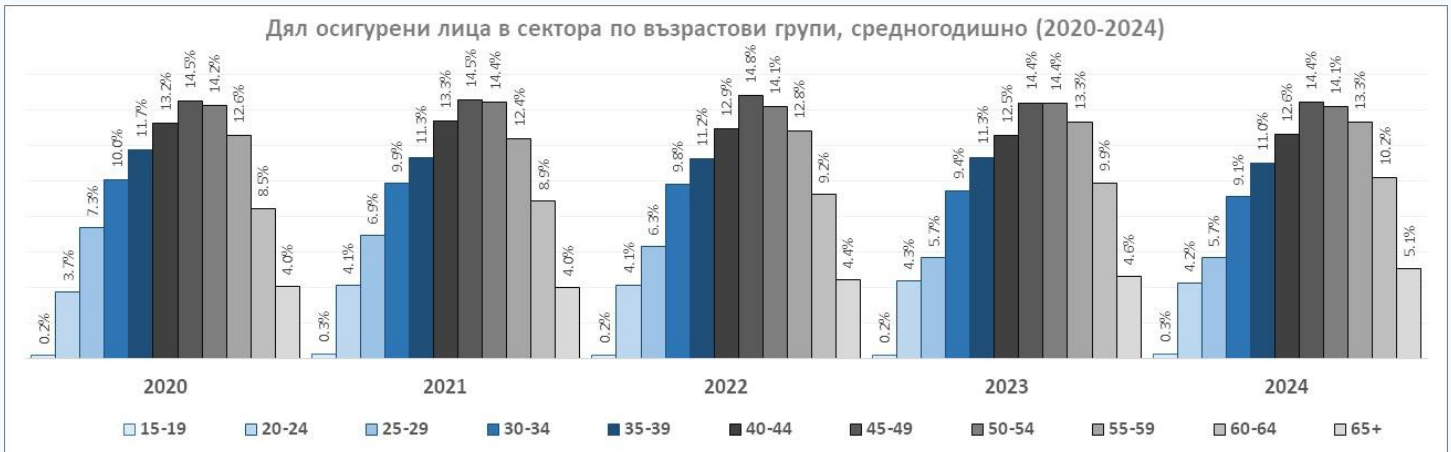
<i>Раздел I</i>	<i>Въведение</i>
<i>Раздел II</i>	<i>Описание на икономическата дейност и бранишовата организация</i>
<i>Раздел III</i>	<i>Анализ на възрастова структура на осигурените лица в икономическата дейност</i>
<i>Раздел IV</i>	<i>Фокусиран анализ на дефинираните дефицитни длъжности</i>
<i>Раздел V</i>	<i>Заклучение</i>
<i>Раздел VI</i>	<i>Приложения</i>

НАЦИОНАЛНО НИВО

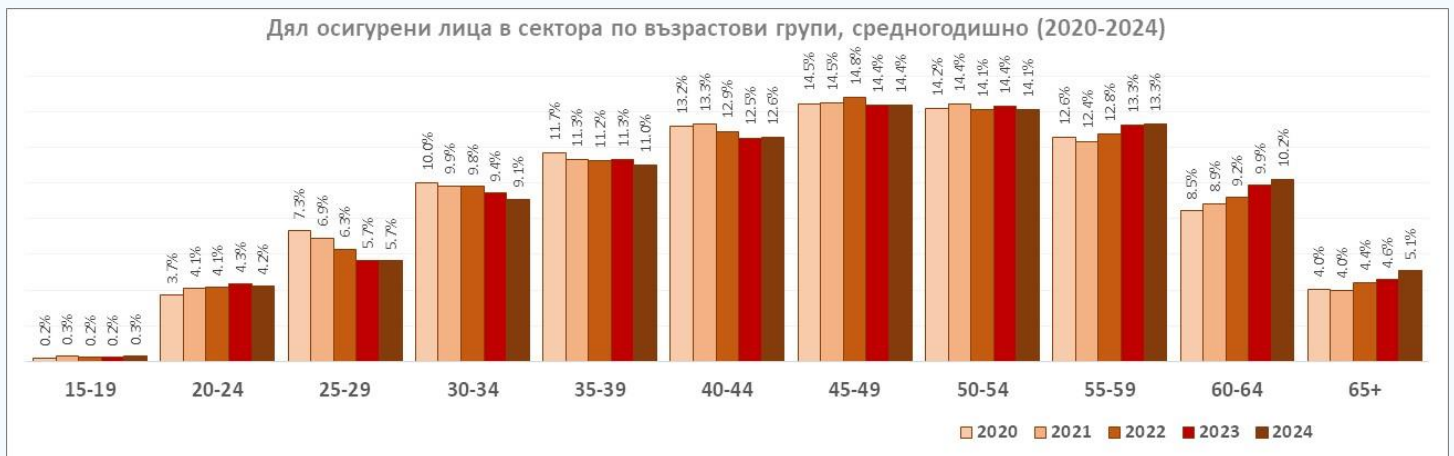
Настоящият раздел разглежда **възрастовата структура** на заетите лица в **дървообработващата промишленост** за периода 2020–2024 г., измерена чрез броя на социално осигурените лица. Анализът проследява разпределението по възрастови кохорти и по три окрупнени групи: младежи (15–29 години), основни трудоспособни възрасти (30–54 години) и по-възрастни работници (55+ години). Този подход позволява да се открият основните промени във времето и да се очертаят тенденции, които са важни за устойчивостта на работната сила в сектора.

В национален мащаб броят на социално осигурените лица в дървообработващата промишленост (раздел 16 „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ по КИД-2008) намалява през разглеждания период с 14.1%. Най-висока стойност е отчетена през 2021 г. (увеличение с 3.4% спрямо 2020 г.). След този

краткотраен пик числеността постепенно намалява, като спадът е най-видим към 2024 г.

Възрастовата структура на заетостта в сектора се измества към по-високите възрасти. „Ядрото“ на заетостта (30–54 г.) остава доминиращо с около две трети от всички осигурени лица, но постепенно губи относителна тежест като дялът му през 2024 г. намалява с 2.4 пр.п. спрямо 2020 г. Дялът на младежката група (15–29 г.) също намалява с 1.1 пр.п. За сметка на тези промени дялът на групата 55+ нараства устойчиво – с 3.5 пр.п за периода.

Очертаната динамика отразява и по-широките демографски процеси в страната – ограничен приток на млади възрастови групи към пазара на труда и постепенно изместване на работната сила към по-високите възрасти. В сектора тази тенденция се проявява различно при трите окрупнени възрастови групи.

МЛАДЕЖКИ ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ (15–29 ГОДИНИ)

Младежката група (15–29 г.) намалява както относителния си дял, така и числеността си в сектора. Дялът ѝ се понижава от 11.2% през 2020 г. до 10.2% през 2024 г., а броят на осигурените лица в групата намалява с 22.4% спрямо началото

на периода. Това означава, че „входът“ на по-млади работници към сектора отслабва не само като структура, но и като реален обем.

Вътрешно за групата промяната е концентрирана при 25–29 г. – делът ѝ се понижава от 7.3% до 5.7% (-1.7 пр.п.), докато при 20–24 г. почти не се наблюдава промяна, а при 15–19 г. числеността остава ниска и колебанията имат ограничено влияние върху общата картина. В резултат най-видимото „изтъняване“ е именно във възрастта, която обичайно формира прехода от първоначална към по-устойчива заетост, и това ограничава потенциала за последващо попълване на „ядрото“ на работната сила в сектора.

Ограниченият дял на младежките групи в дървообработването вероятно се дължи на комбинация от фактори. Част от лицата на 15–24 г. все още са в училище или продължават образованието си във висши училища и навлизат по-късно на пазара на труда. Освен това секторът често изисква практически умения, работа с машини и висока култура на безопасност, които по-рядко се придобиват още в началото на трудовия път. Допълнително влияние може да има конкуренцията от други сектори за млади хора, както и териториалният профил на предприятията извън най-големите градове, тъй като миграцията към университетски центрове или чужбина ограничава местния кадрови резерв.

ЯДРО НА ЗАЕТОСТТА (30–54 ГОДИНИ)

Групата 30–54 г. остава „гръбнакът“ на заетостта в сектора, но в периода 2020–2024 г. относителната ѝ тежест постепенно намалява. Делът на „ядрото“ се понижава от 63.7% през 2020 г. до 61.3% през 2024 г. (-2.4 пр.п.), а броят на осигурените лица на 30–54 г. намалява със 17.4% спрямо 2020 г.

Свиването не се свежда до изолиран ефект в една конкретна кохорта, а е широко разпределено по подгрупи. През 2024 г. най-голяма тежест в „ядрото“ имат групите 45–49 г. (14.4%) и 50–54 г. (14.1%), следвани от 40–44 г. (12.6%). За сравнение, по-младите групи в ядрото участват с по-ниски дялове, като 30–34 г. са 9.1%, а 35–39 г. – 11.0%. Спрямо 2020 г. се наблюдава умерено понижение при 30–34 г. (от 10.0% до 9.1% или -0.9 пр.п.), 35–39 г. (-0.7 пр.п.) и 40–44 г. (-0.6 пр.п.), докато 45–49 г. и 50–54 г. остават практически постоянни (по -0.1 пр.п.). Така се очертава по-слабо присъствие на „по-младата“ част на ядрото и относително по-устойчив дял на групите 45+, което е индикатор за постепенно изместване на тежестта към по-високи възрасти вътре в самото ядро.

Причините за намаляването на „ядрото“ вероятно са комбинация от демографски, структурни и пазарни фактори. Възможно е да действа и възрастов (кохортен) ефект

– наличните поколения в заетостта постепенно преминават към по-високи възрасти, докато входящите по-млади кохорти са по-слабо представени.

Допълнително влияние има и фактът, че това са най-активните трудоспособни възрасти с най-голяма мобилност между предприятия и сектори, поради което дори умерени различия в заплащането и условията на труд могат да доведат до отлив. За дървообработването значение може да имат физическият характер на труда, изискванията за безопасност и натовареността в производствените звена. Териториалният профил на сектора също е важен – при предприятия извън големите градове възможностите за привличане и задържане на хора в активна възраст често са по-ограничени, особено на фона на миграцията към по-големите центрове или към чужбина.

Запазването на относително висок дял на групите 45–54 г. означава, че в средносрочен хоризонт значителна част от основната работна маса ще премине към 55+, което ще засили натиска за заместване, ако „входът“ на по-млади работници остане ограничен.

ПО-ВЪЗРАСТНИ ГРУПИ (55+ ГОДИНИ)

През периода 2020–2024 г. групата 55+ увеличава относителната си тежест в сектора. Делът ѝ нараства от 25.1% през 2020 г. до 28.6% през 2024 г. (+3.5 пр.п.), което потвърждава изместването на работната сила към по-високите възрасти.

Този ръст на относителния дял не се дължи на увеличаване на числеността на групата, а **на по-слабото ѝ намаление спрямо останалите възрастови групи**. Броят на осигурените лица на 55+ намалява само с 2.1% спрямо 2020 г. – значително по-слаб спад в сравнение с останалите две окрупнени възрастови групи. Именно това променя общата възрастова структура на сектора при общо намаление на осигурените лица с 14.1%.

Най-голям принос за тази промяна имат възрастите 60–64 г. и 65+, чийто дял нараства съответно от 8.5% на 10.2% (+1.7 пр.п.) и от 4.0% на 5.1% (+1.0 пр.п.). Вътре в самата група се наблюдава пренареждане – 55–59 г. намаляват, докато 60–64 г. и 65+ се увеличават, което насочва към по-дълго задържане в заетост във възрастите 60+.

Това означава, че в следващите години натискът върху предприятията да задържат опитни работници и едновременно да подготвят приемственост вероятно ще се засилва.

ТЕНДЕНЦИИ

Съпоставянето на 2020 и 2024 г. очертава ясно посоката на структурните промени във възрастовия профил на осигурените лица в сектора:

- делът на лицата под 30 години намалява от 11.2% до 10.2% (-1.1 пр.п.);
- делът на лицата 30–54 години намалява от 63.7% до 61.3% (-2.4 пр.п.);
- делът на лицата 55+ години нараства от 25.1% до 28.6% (+3.5 пр.п.).

Обобщено, при дървообработващата промишленост се наблюдава еднопосочна тенденция към застаряване на възрастовата структура – делът на по-възрастните групи нараства, докато младежките групи и „ядрото“ на заетостта губят относителна тежест.

От гледна точка на заместването ключов е балансът между лицата под 30 години и тези над 55 години. През 2020 г. лицата на 55+ са около 2.2 пъти повече от лицата под 30 години, а през 2024 г. съотношението нараства до около 2.8 пъти. Това показва, че дисбалансът се задълбочава и натискът върху коефициента на заместване се увеличава, ако притокът на по-млади кадри към сектора остане ограничен.

Наблюдаваните промени вероятно се обуславят от съчетание на демографски процеси, пазарна среда и фактори, специфични за сектора:

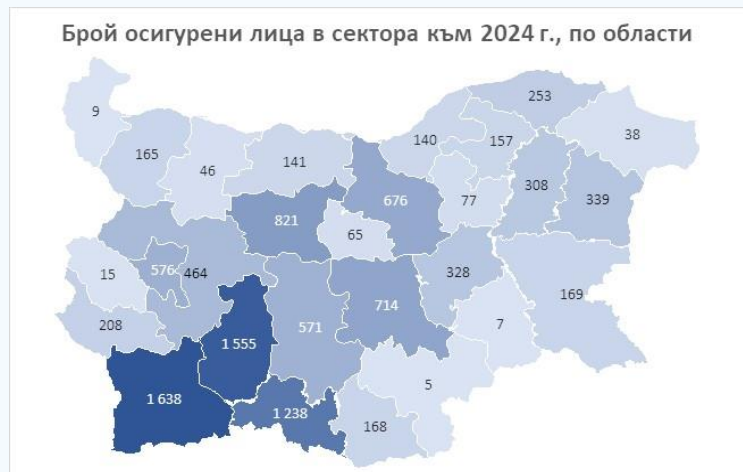
- В периода 2020–2021 г., по време на пандемията от COVID-19, е възможно да е имало временни прекъсвания и пренареждане на заетостта в отделни предприятия, но данните не показват отчетливо отклонение във възрастовата структура. Ефектите, ако е имало такива, по-скоро изглеждат ограничени и краткосрочни.
- Наличните поколения в заетостта постепенно преминават към по-високи възрасти при ограничен приток на по-млади кохорти към сектора – възрастов (кохортен) ефект.
- Профилът на труда и изискванията към квалификацията също оказват влияние – физическата натовареност, работата с машини, по-строгите изисквания за безопасност и необходимостта от натрупване на практически опит влияят върху привличането и задържането на работници в активна възраст.
- Конкуренцията за кадри и мобилността на работната сила също имат значение – пренасочването на работници към други сектори и региони при

по-добри условия, както и миграцията към по-големи центрове или чужбина, ограничават местния кадрови резерв.

- Суровинната зависимост и колебанията в поръчките също могат да оказват влияние, тъй като достъпът, цените и регулярността на суровината, както и променливата ритмичност на производството при част от дейностите, се отразяват върху предвидимостта на заетостта.
- Териториалният профил на предприятията също създава ограничения, тъй като значителна част от тях са извън големите градове, което вероятно затруднява устойчивото попълване на позиции, особено при демографски спад и изтичане на работна сила от по-малки населени места.

Разгледани заедно, тези обстоятелства дават контекст за промените във възрастовия профил на сектора и за различията между отделните области.

Териториалното разпределение на дървообработващия сектор обхваща всички области на страната, но заетостта е концентрирана неравномерно. Регионалните различия във възрастовия профил на заетите се проследяват чрез **водещите пет области** по брой осигурени лица през 2024 г.

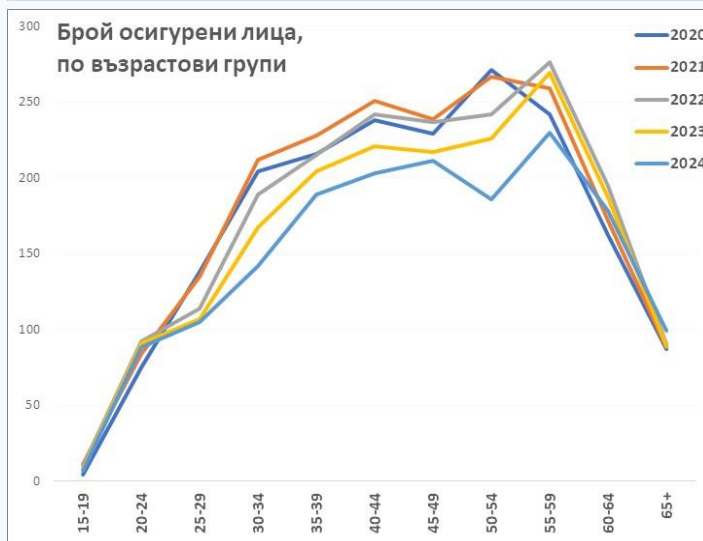

ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ

През 2024 г. област Благоевград концентрира 15.0% от всички социално осигурени лица в сектора на национално ниво и е водещ регионален център в дървообработването.

Профилът на работодателите в областта е разнообразен, като водещите предприятия развиват дейности в производството на врати и дървени изделия, дървени опаковки, слоести детайли за мебелната промишленост и пелети. Сред тях се откроява „Евро Доор“ ООД, с. Рупите, общ. Петрич (71 заети), която произвежда вътрешни интериорни и външни блиндирани врати ⁴⁷. Значимо присъствие има и „Беко-Експорт-Импорт“ ООД, гр. Белица (70 заети), занимаваща се с производство на рамки и детайли за пчелни кошери, изработка на

дървени детайли по заявка на клиенти и търговия с материали за мебелно производство (ЛПДЧ и МДФ)⁴⁸. В областта се открояват и: „Леско“ ЕООД, с. Бело поле, общ. Благоевград (56 заети), специализирано в производство на опаковки от дървен материал; „Фурнир-Пласт“ ЕООД, гр. Симитли (52 заети), която произвежда слоести детайли за мебелната промишленост (седалки, облегалки и федерлайсни) и дървени елементи от български дървен материал⁴⁹; „Пирин Пеллет“ ЕООД, гр. Благоевград (42 заети), която произвежда на пелети от иглолистен дървен

⁴⁷ <https://www.jobs.bg/company/240576>

⁴⁸ <https://www.beko-ltd.com/>

⁴⁹ <https://furnirplast.bg/>

материал, под търговската марка Pirin pellet, а производствената база е разположена в Разлог⁵⁰.

ДЕМОГРАФСКИ ТЕНДЕНЦИИ

В периода 2020–2024 г. броят на социално осигурените лица в дървообработващата промишленост в област Благоевград намалява с 12.2% (спад с 8.3% спрямо 2023 г.). Въпреки свиването, делът ѝ в националната заетост леко нараства – от 14.7% през 2020 г. до 15.0% през 2024 г. През 2021 г. се отчита най-висока численост, след което следва последователно понижаване до края на периода. Възрастовата структура в областта се променя, като по-ясно се откроява нарастването на по-възрастните групи и отслабването на ядрото на заетостта.

Младежките групи под 30 г. остават с относително стабилен и леко нарастващ дял – от 11.6% през 2020 г. до 12.2% през 2024 г. Вътре в тази група се вижда по-ясно участие на 20–24 г. (нарастване от 4.0% до 5.4%), докато 25–29 г. се понижават (от 7.4% до 6.4%), а 15-19 г. запазват минимален дял. Подобно на националния профил, и тук навлизането в сектора по-често се случва след 20-годишна възраст, когато вече са натрупани базови знания и първоначален практически опит.

Паралелно с това „ядрото“ на заетостта 30–54 г. отслабва осезаемо като относителна тежест – от 62.1% (2020) до 56.8% (2024), или намаление с 5.2 пр.п. През 2024 г. най-големи дялове в рамките на ядрото имат групите 45–49 г. (12.9%) и 40–44 г. (12.4%), следвани от 35–39 г. (11.5%) и 50–54 г. (11.4%).

⁵⁰ <https://www.pirinpellet.com/>

Делът на групата 55+ нараства от 26.3% през 2020 г. до 31.0% през 2024 г., като увеличението се концентрира основно във възрастите 60–64 г. (от 8.7% до 10.9%) и 65+ (от 4.7% до 6.0%).

В сравнение с националния профил през 2024 г. област Благоевград има по-висок дял на младите (12.2% при 10.2% за страната) и по-висок дял на 55+ (31.0% при 28.6%), при по-ниска тежест на ядрото 30–54 г. (56.8% при 61.3%). Това означава, че структурата в областта е по-силно „изтеглена“ към по-възрастните групи, а средните възрасти са относително по-слабо представени.

Показателно за заместването на работната сила е съотношението между лицата под 30 г. и тези на 55+ години. През 2024 г. коефициентът на заместване е 39.45, което означава, че на всеки 100 работници на 55+ се падат около 39 млади. При стойност 44.26 през 2020 и 2021 г. това показва леко влошаване на баланса на заместване в рамките на периода.

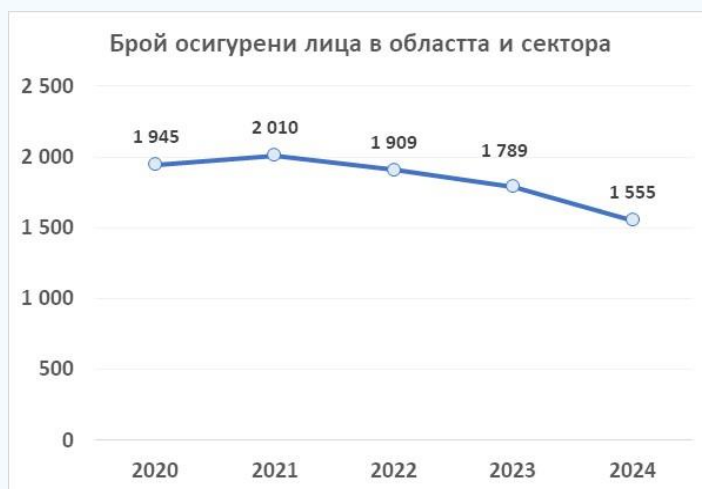
Обобщено, област Благоевград запазва значимо място в сектора въпреки свиването на числеността, но възрастовият профил се измества към по-високите възрасти. Комбинацията от по-слаба относителна тежест на ядрото (30-54 г.) и нарастващ дял на 55+ подсказва, че в следващите години натискът за заместване на работната сила в областта ще се засилва, ако притокът към групите 25-44 г. остане ограничен.

ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК

ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ

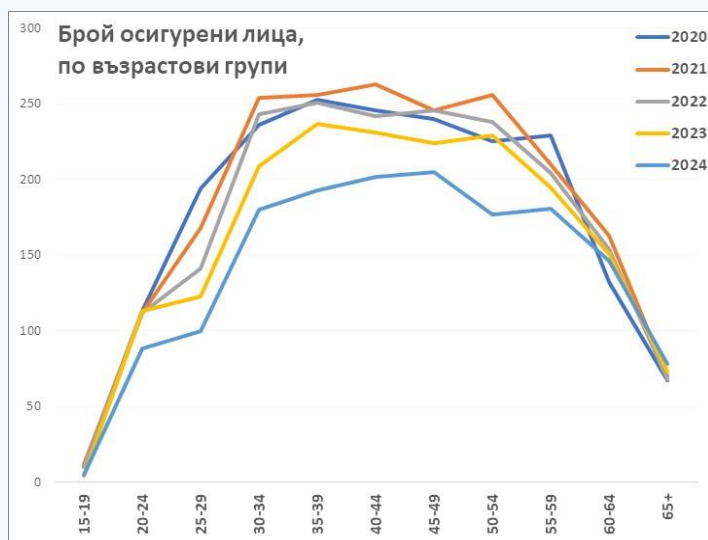
С дял от 14.3% област Пазарджик се нарежда сред основните центрове на заетостта в сектора през 2024 г.

Структурата на предприятията в областта е разнообразна, като водещите работодатели са съсредоточени предимно в общините Ракитово и Велинград и развиват дейности в производството и обработката на

дървен материал, както и в производството на дървени опаковки и изделия на дървесна основа.

Водещ работодател в сектора за областта е „Транс-Лес 2021“ ЕООД, гр. Велинград (77 заети), която осъществява дейността си в гр. Ракитово и произвежда дървени опаковки, дървесен чипс и пелети за отопление⁵¹. Съпоставим по мащаб е и „Палисандър“ ООД, гр. Ракитово (73 заети), с основни дейности разкрояване, рендосване и импрегниране на дървен материал⁵².

Сред следващите по мащаб предприятия се откроява „Пейчинов“ ООД, гр. Ракитово (49 заети), производител на дървен опаковъчен материал, включително нестандартни и специализирани опаковки (каси, сандъци и палети)⁵³. Значимо присъствие има и „Креационе Леньо“ ООД, гр. Костандово, общ. Ракитово (44 заети), която произвежда опаковки от масивна дървесина за широк кръг стоки, включително вина, дестилати, парфюми и други продукти⁵⁴. В тази група се включва и „Фейзал“ ЕООД, гр. Сърница, общ. Велинград (44 заети), която развива дейности в дърводобива и дървообработката и произвежда греди и дъски, както и дървени изделия за външна употреба (градински маси с пейки, декоративни огради и външни подови настилки от масивна иглолистна дървесина)⁵⁵.

ДЕМОГРАФСКИ ТЕНДЕНЦИИ

Броят на социално осигурените лица в дървообработващата промишленост в област Пазарджик за 2020–2024 г. намалява с 20.1% (спад с 13.1% спрямо 2023 г.). Паралелно с това делът на областта в националната заетост по сектора се понижава – от 15.3% през 2020 г. до 14.3% през 2024 г., като свиването е по-изразено в края на периода. Най-висока численост се отчита през 2021 г., след което се наблюдава намаление до 2024 г. Възрастовата структура в областта показва относително

⁵¹ <https://www.jobs.bg/company/338332>

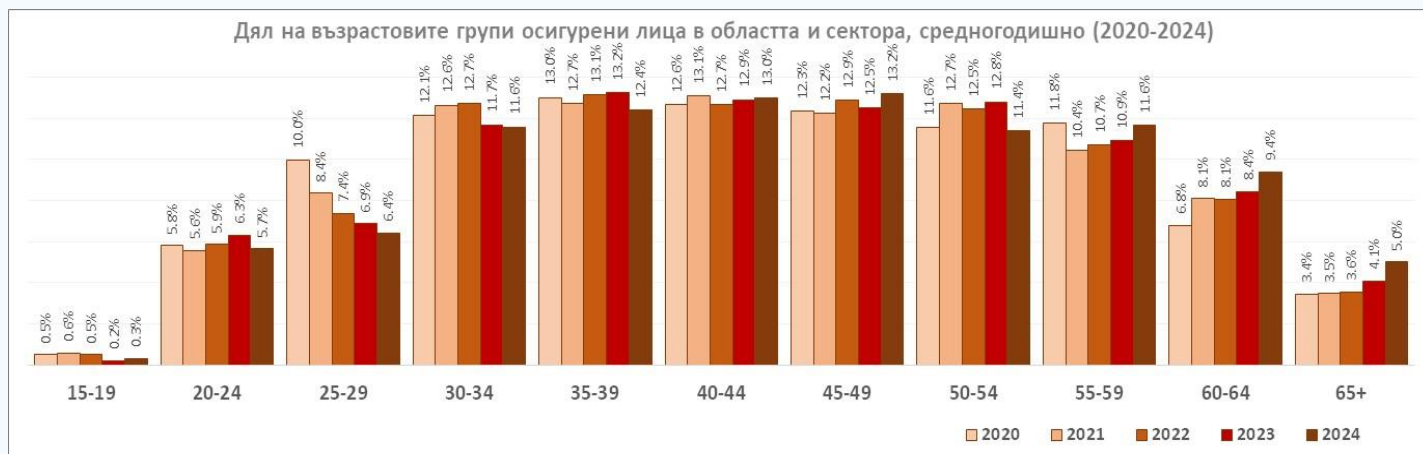
⁵² <https://palisandar.com/>

⁵³ <https://peychinovltd.com/>

⁵⁴ <https://www.creazionelegno.com/>

⁵⁵ <https://feizal.com/>

устойчиво присъствие на възрастите 40–59 години, но и вътрешно пренареждане между по-младите и по-възрастните групи.

Младешките групи под 30 г. обаче се свиват отчетливо като дял – от 16.3% през 2020 г. до 12.4% през 2024 г. Намалението е концентрирано основно в 25–29 г. (от 10.0% до 6.4%), докато 20–24 г. остават сравнително стабилни (между 5.7% и 5.8%), а 15–19 г. запазват минимално участие. Подобно на общата картина за сектора, по-осезаемото включване започва след 20-годишна възраст.

„Ядрото“ на заетостта 30–54 г. е относително стабилно като дял и почти без промяна – 61.7% през 2020 г. и 61.5% през 2024 г. През 2024 г. най-голяма тежест в рамките на ядрото имат групите 45–49 г. (13.2%), 40–44 г. (13.0%) и 35–39 г. (12.4%), следвани от 30–34 г. (11.6%) и 50–54 г. (11.4%). В динамика спрямо 2020 г. се вижда леко преместване към по-горните възрасти в ядрото – понижение при 30–39 г. и по-високи стойности при 40–49 г., което показва леко изместване към по-горните възрасти в рамките на ядрото.

Делът на групата 55+ нараства от 22.0% през 2020 г. до 26.0% през 2024 г., като увеличението се концентрира основно във възрастите 60–64 г. (от 6.8% до 9.4%) и 65+ (от 3.4% до 5.0%). Това показва по-осезаемо присъствие на по-възрастни работници към края на периода.

Сравнението с националната структура през 2024 г. показва, че област Пазарджик има по-висок дял на младите (12.4% при 10.2% за страната), сходна тежест на ядрото 30–54 г. (61.5% при 61.3%) и по-нисък дял на 55+ (26.0% при 28.6%). Така областта остава относително по-балансирана спрямо страната по отношение на възрастовата структура, макар че тенденцията във времето е към намаляване на младежките групи и нарастване на 55+.

По отношение за заместването на работната сила през 2024 г. коефициентът на заместване е 47.65, което означава, че на всеки 100 работници на 55+ се падат около 48 млади. При стойност 73.07 през 2020 г. това сочи видимо влошаване на баланса на заместване в рамките на периода.

Обобщено, област Пазарджик запазва водещо значение за сектора, но заетостта намалява силно след 2021 г., а възрастовият профил се измества към по-високите възрасти. Основният риск пред областта е свиването на групите под 30 г. при едновременно нарастване на 60+, което влошава заместването и увеличава натиска за привличане и задържане на млади кадри в средносрочен план.

ОБЛАСТ СМОЛЯН

ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ

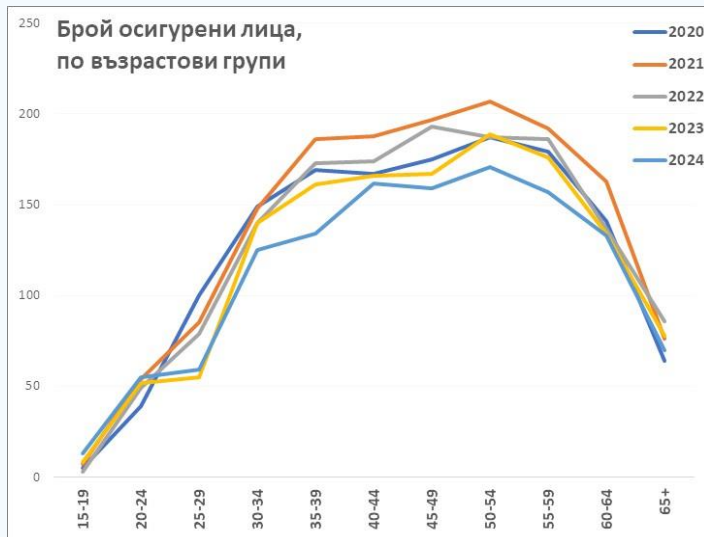
През 2024 г. област Смолян заема 11.4% от всички социално осигурени лица в сектора на национално ниво, което я нарежда сред значимите регионални центрове в сектора. Профилът на работодателите в областта включва предприятия за дърводобив и дървообработване, производство на дървен материал и изделия от дърво, дървени опаковки и палети, както и производство на пелети.

Ключов работодател в региона е „Доспатлес“ ЕАД, Доспат (104 заети), специализирано в дървообработване на иглолистна дървесина, дърводобив, търговия и производство на пелети. Дружеството разполага с три производствени бази за дървообработване (две в Доспат и една в с. Сатовча), а от 2018 г. в експлоатация е и фабрика за пелети⁵⁶.

⁵⁶ <https://dospatles.eu/>

Сред предприятията с по-висока заетост се нарежда „Еко Форест Груп“ ЕООД, гр. Смолян (76 заети), с дейности по дървопреработване и производство и продажба на дървен материал и изделия от дърво, включително оползотворяване на дървесни отпадъци и биомаса⁵⁷. Значимо място има и „Булфорест Къмпани“ ООД, гр. Златоград (69 заети), специализирана в производство на опаковки от дървен материал.

Сред по-малките по численост, но значими за профила на сектора, се открояват „Вева Груп“ ЕООД, гр. Доспат, която развива дърводобив и дървообработване и разполага с две производствени бази в Доспат и в с. Борино⁵⁸, както и „Булпалет“ ЕООД, гр. Смолян (42 заети), с производство на палети, фасониран дървен материал за мебелната промишленост и строителен дървен материал⁵⁹.

ДЕМОГРАФСКИ ТЕНДЕНЦИИ

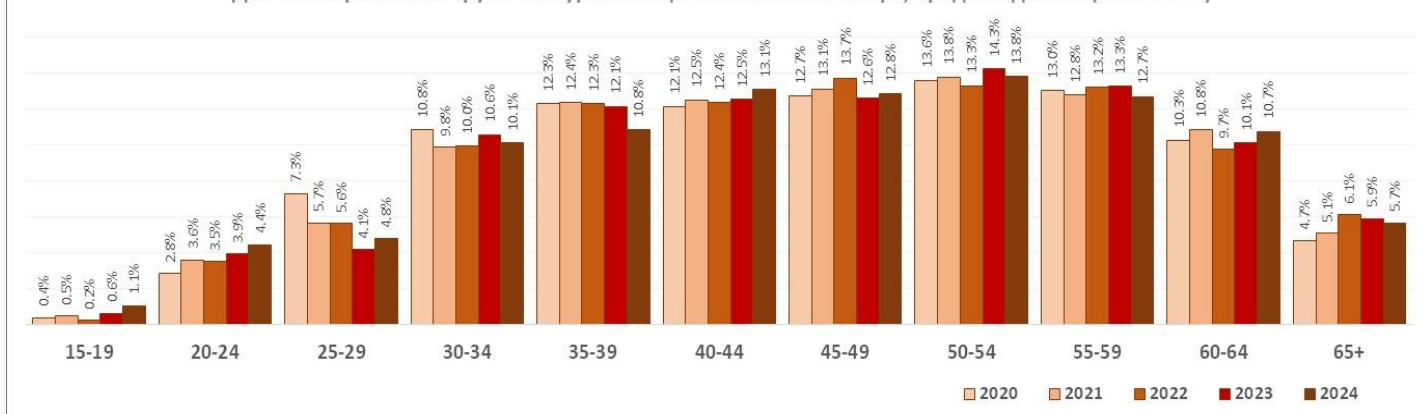
В област Смолян заетостта в сектора в периода 2020–2024 г. намалява с 10.0% (спад с 6.6% спрямо 2023 г.). Въпреки понижението, областта запазва съществена роля за сектора, като делът ѝ в националната заетост нараства – от 10.8% през 2020 г. до 11.4% през 2024 г. Най-висока численост за периода се отчита през 2021 г., след което следва последователно понижение до края на периода. Възрастовата структура в областта остава концентрирана в групите 40–59 години, които формират около половината от осигурените лица – между 51.5% през 2020 г. и 52.4% през 2024 г.

⁵⁷ <https://www.jobs.bg/company/175112>

⁵⁸ <https://www.vevagrupo.com/>

⁵⁹ <https://bulpallet.com/>

Дял на възрастните групи осигурени лица в областта и сектора, средногодишно (2020-2024)

Младежките групи под 30 г. запазват ограничен дял и не показват трайна тенденция на нарастване – от 10.5% през 2020 г. до 10.3% през 2024 г. (с най-нисък дял през 2023 г. – 8.7%). Вътрешно за групата се вижда свиване при 25–29 г. (от 7.3% до 4.8%) и по-видимо участие на 20–24 г. (от 2.8% до 4.4%), при минимален, макар и повишаващ се дял на 15–19 г. (от 0.4% до 1.1%).

„Ядрото“ на заетостта 30–54 г. отслабва умерено като относителна тежест – от 61.6% (2020) до 60.7% (2024), или с –0.9 пр.п. През 2024 г. най-големи дялове в рамките на ядрото имат групите 50–54 г. (13.8%) и 40–44 г. (13.1%), следвани от 45–49 г. (12.8%), 35–39 г. (10.8%) и 30–34 г. (10.1%), което очертава по-силно присъствие на възрастите след 40 г. в ядрото на заетостта.

Групата 55+ увеличава делът си – от 27.9% през 2020 г. до 29.1% през 2024 г., като увеличението идва най-вече от най-възрастните 65+ (от 4.7% до 5.7%) и в по-малка степен от 60–64 г. (от 10.3% до 10.7%), при леко понижение на 55–59 г. (от 13.0% до 12.7%). Това показва по-осезаемо присъствие на работници в по-напреднала възраст към края на периода.

През 2024 г. област Смолян е много близо до средните стойности за сектора, но с леки отклонения: под 30 г. са 10.3% (при 10.2% за страната), 30–54 г. са 60.7% (при 61.3%), а 55+ са 29.1% (при 28.6%). Това означава относително „изтегляне“ на структурата към по-високите възрасти при малко по-слабо представено ядро.

Съотношението между лицата под 30 г. и тези на 55+ години показва, че през 2024 г. на всеки 100 работници на 55+ се падат около 35 млади (коефициент на заместване 35.28). При стойност 37.50 през 2020 г. това означава леко влошаване на баланса на заместване в рамките на периода.

Обобщено, числеността на заетите в област Смолян се свива след пика през 2021 г., а възрастовият профил постепенно се измества към по-високите възрасти.

Умереният спад на „ядрото“ и нарастването на 60+ показват, че в средносрочен план натискът за заместване ще се запази, ако не се засили притокът към групите 25–44 г.

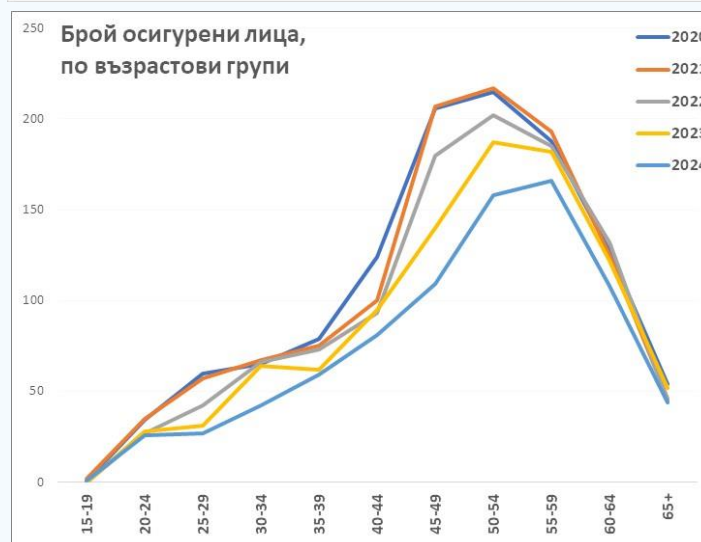
ОБЛАСТ ЛОВЕЧ

ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ

С дял от 7.5% от социално осигурените лица в сектора през 2024 г. област Ловеч се нарежда сред областите с по-висока заетост на национално ниво. Профилът на работодателите е ясно изразен, като се открояват предприятия за производство на плочи и шперплат, фурнир и детайли за мебелната промишленост, както и производство на дървени опаковки.

Най-значим работодател в областта е „Велде България“ АД, гр. Троян (267 заети), част от групата на австрийската компания „Welde“. Компанията произвежда строителен и мебелен шперплат и плочи от дървесни влакна (фазерни плочи) и работи с търговски марки Лесопласт (Lessoplast) и Welde⁶⁰.

Съществена роля за заетостта има и Кооперация „Обнова“, с. Черни Осъм, общ. Троян (126 заети), която произвежда разнообразни фурнири и масивни детайли за столове, като част от суровината се осигурява чрез собствен дърводобив⁶¹. Сред следващите по мащаб предприятия е

⁶⁰ <https://welde.bg/>

⁶¹ <http://www.obnova-bg.com/>

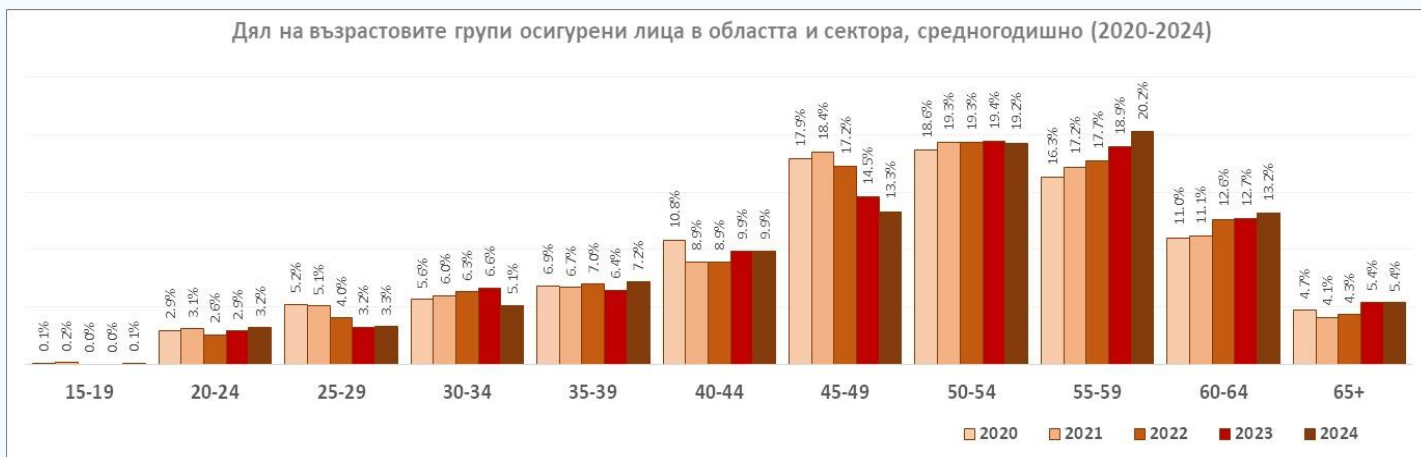
„Хедон“ ЕООД, гр. Троян (50 заети), с производство на развиван фурнир и мебелни елементи, както и парени и сушени букови дъски, брикети и пелети⁶².

В групата на по-малките по численост, но важни за профила на сектора в областта, се откроява „Таня-Т.Дочева“ ООД, гр. Априлци (45 заети), специализирана в производство на дървени опаковки и изработка на палети, палетни скари, каси и опаковъчни плотове, включително за транспортиране на машини и съоръжения⁶³. Значимо присъствие има и „Ибрямов“ ООД, с. Борима, общ. Троян (44 заети), с дейности по разкрояване, рендосване и импрегниране на дървен материал.

ДЕМОГРАФСКИ ТЕНДЕНЦИИ

В област Ловеч броят на социално осигурените в сектора се свива с 28.8% (спад с 14.7% спрямо 2023 г.). На този фон приносът на областта към националната заетост в сектора намалява – от 9.1% през 2020 г. до 7.5% през 2024 г., което показва, че спадът в областта е по-силен от средния за страната. Най-висок брой за периода се отчита през 2020 г., след което понижението е последователно и достига най-ниска стойност през 2024 г.

Възрастовата структура в областта се характеризира с висока концентрация във възрастите 40–59 години, които формират около две трети от осигурените лица – между 63.6% през 2020 г. и 62.6% през 2024 г. Това очертава профил, доминиран от средните и по-горните активни възрасти, при сравнително ограничено присъствие на младите групи.

Младежките групи под 30 г. са с нисък и понижаващ се дял – от 8.2% през 2020 г. до 6.6% през 2024 г. (с най-ниска стойност през 2023 г. – 6.1%). Върте в групата се

⁶² <https://hedonbg.com/bg/>

⁶³ <https://tttd.bg/>

наблюдава свиване при 25–29 г. (от 5.2% до 3.3%), докато 20–24 г. остават около 3%, а 15–19 г. имат незначително участие.

Паралелно с това „ядрото“ 30–54 г. отслабва осезаемо като относителна тежест - от 59.8% (2020) до 54.7% (2024) или намаление с 5.1 пр.п. През 2024 г. най-големи дялове в рамките на ядрото имат групите 50–54 г. (19.2%) и 45–49 г. (13.3%), следвани от 40–44 г. (9.9%) и 35–39 г. (7.2%), което показва концентрация в по-горните активни възрасти и сравнително малък дял на „по-младата“ част на ядрото (30–34 г. – 5.1%).

За сметка на това групата 55+ увеличава значително относителната си тежест – от 32.0% през 2020 г. до 38.7% през 2024 г. (+6.7 пр.п.). Нарастването е най-ясно изразено при 55–59 г. (от 16.3% до 20.2%) и при 60–64 г. (от 11.0% до 13.2%), а и 65+ също се увеличава (от 4.7% до 5.4%). Това подсилва профила на областта като силно изтеглен към по-високите възрасти.

Спрямо националния профил през 2024 г. област Ловеч се отличава – делът на младите под 30 г. е значително по-нисък (6.6% при 10.2% за страната), „ядрото“ е по-слабо представено (54.7% при 61.3%), а делът на групата 55+ е значително по-висок (38.7% при 28.6%). Това означава, че възрастовата структура в областта е по-неблагоприятна от средната за сектора, с по-голяма зависимост от работници в предпенсионни и пенсионни възрасти.

Показателно е и заместването на работната сила – през 2024 г. на всеки 100 работници на 55+ се падат около 17 млади (коефициент на заместване 16.98), при около 26 през 2020 г. (при коефициент 25.75). Това показва отчетливо влошаване на баланса на заместване в рамките на периода.

В обобщение, област Ловеч остава сред водещите области по заетост в сектора, но отчита силно изразено свиване на числеността и отчетливо изместване на възрастовата структура към по-високите възрасти. Комбинацията от намаляващо ядро 30–54 г. и растящ дял на 55+ показва засилващ се риск за заместването на работната сила, ако притокът към групите 25–44 г. не се подобри.

ОБЛАСТ СТАРА ЗАГОРА

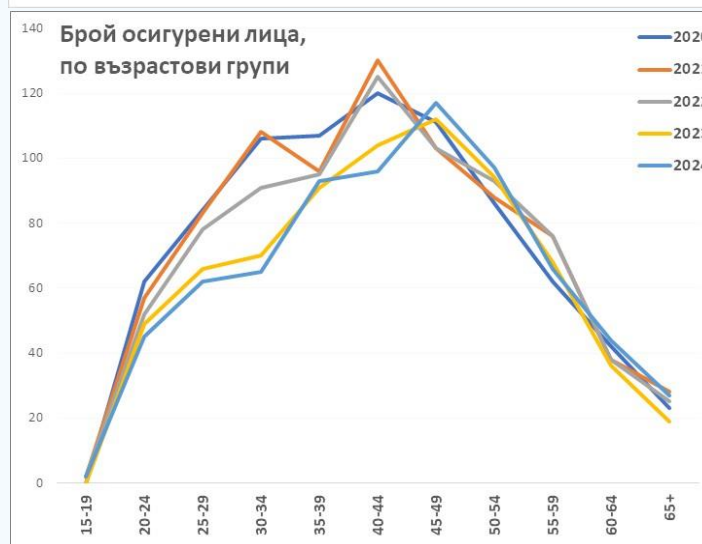
ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ

През 2024 г. област Стара Загора концентрира 6.6% от всички социално осигурени лица в дървообработващата промишленост на национално ниво, което я нарежда

сред водещите области по заетост в сектора. Икономическият профил на сектора в областта включва предприятия за производство на плочи и изделия на дървесна основа, ламиниран паркет и компоненти за интериорни решения, както и специализирани в производство на пелети и дървени опаковки.

С най-голяма заетост в областта се откроява „Кастамону България“ АД, с. Горно Сахране, общ. Стара Загора (324 заети), която произвежда МДФ и ПДЧ плоскости, декоративни плоскости, панели за врати и работни плотове, както и ламиниран паркет (Floorpan, Artfloor, Stepclick)⁶⁴. Съществен работодател е и „Трон“ ЕООД, с. Дунавци, общ. Казанлък (170 заети), която произвежда екопелети и дървени опаковки за военно-промишления комплекс, като разполага и със собствено звено за дърводобив⁶⁵.

Сред следващите по мащаб предприятия в областта е „Декор-2000“ ЕООД, гр. Гълъбово (72 заети), с дейности по производство на ламинирани ПДЧ и МДФ плоскости, кухненски плотове и гърбове, каси и первази за интериорни врати, както и производство на алуминиева и PVC дограма, с производствена база в гр. Чирпан⁶⁶. Значимо място заема и „Качан“ ЕООД, гр. Крън, общ. Казанлък (47 заети), производител и доставчик на интериорни врати, палети и дървени опаковки, фасониран дървен материал и детайли от широколистна дървесина, както и пелети и дърва за огрев. Фирмата работи със затворен производствен цикъл и разполага

⁶⁴ https://www.kastamonuentegre.com/bg_bg

⁶⁵ <https://www.tronpellets.eu/>

⁶⁶ <https://dekor2000.bg/>

със собствена техника за дърводобив и дървообработка, сушилня и линии за производство на пелети⁶⁷.

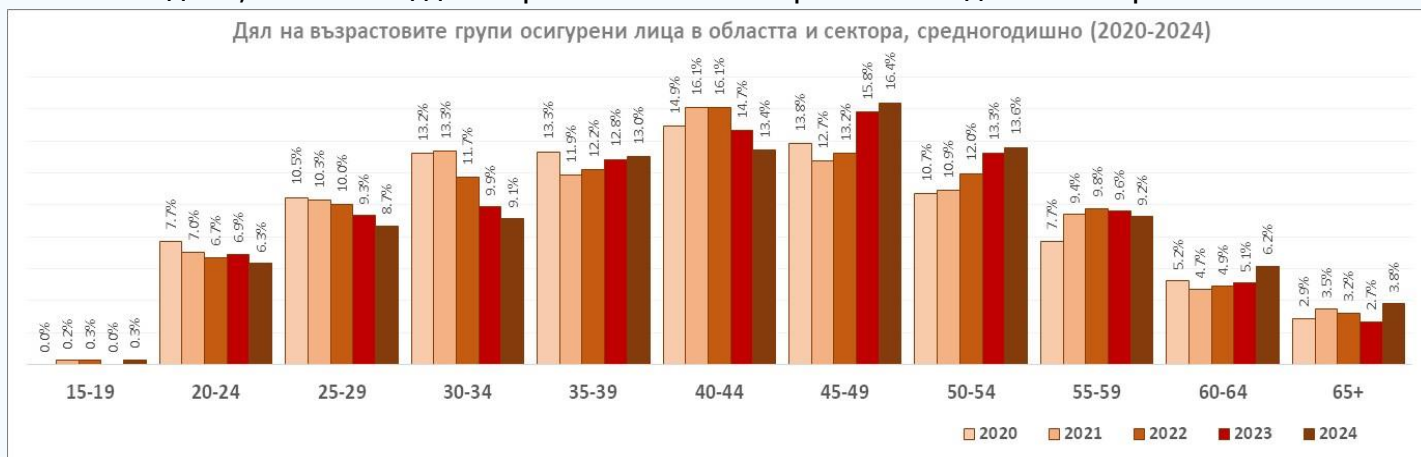
Сред по-малките по численост, но специализирани предприятия се откроява „СолидПак“ ЕООД, гр. Казанлък (20 заети), която произвежда изделия от масивна дървесина по спецификация на клиента и опаковки за транспортиране на машини, съоръжения и специализирана продукция за военно-промишления комплекс⁶⁸.

ДЕМОГРАФСКИ ТЕНДЕНЦИИ

В област Стара Загора броят на социално осигурените лица в дървообработващата промишленост в периода 2020-2024 г. намалява с 11.1% (при минимално увеличение спрямо 2023 г. – 0.7%). След относително стабилна численост през 2020-2021 г., с пик през 2021 г., заетостта се свива през 2022–2023 г., а през 2024 г. се наблюдава леко възстановяване.

Делът на областта в националната заетост в сектора остава около 6%, като достига 6.6% през 2024 г., което показва, че позицията на региона остава значима въпреки по-ниската численост.

Възрастовата структура в областта е устойчиво концентрирана във възрастите 40-59 години, чийто общ дял нараства от 47.2% през 2020 г. до 52.7% през 2024 г.

Младежките групи под 30 г. имат сравнително висок дял за сектора, но през периода се наблюдава постепенно понижаване – от 18.2% през 2020 г. до 15.3% през 2024 г., което идва основно от групата 25–29 г. (от 10.5% до 8.7%). В по-малка степен влияние оказват и 20-24 г. (от 7.7% до 6.3%), докато 15–19 г. остават с минимално участие.

⁶⁷ <https://kachan.bg/>

⁶⁸ <https://solidpack.bg/>

„Ядрото“ на заетостта 30–54 г. формира около две трети от всички осигурени лица и остава относително стабилно – 66.0% през 2020 г. и 65.5% през 2024 г. (–0.5 пр.п.). Вътре в ядрото през 2024 г. най-голяма тежест имат групите 45–49 г. (16.4%), 50–54 г. (13.6%) и 40–44 г. (13.4%), което очертава концентрация в средните активни възрасти, но без „изтегляне“ на структурата към 55+ в степента, наблюдавана при други водещи области.

Групата 55+ увеличава относителната си тежест – от 15.8% през 2020 г. до 19.2% през 2024 г. (+3.4 пр.п.). Нарастването е по-видимо при 55–59 г. (от 7.7% до 9.2%) и 65+ (от 2.9% до 3.8%), а дялът на 60+ се повишава от 8.1% до 9.9%. Въпреки това „възрастната“ част на работната сила остава значително по-слабо представена спрямо националния профил на сектора.

Спрямо националните стойности през 2024 г. областта се откроява с по-висок дял на младите под 30 г. (15.3% при 10.2% за страната) и по-висок дял на ядрото 30–54 г. (65.5% при 61.3%), при значително по-нисък дял на 55+ (19.2% при 28.6%). Това показва по-балансирана структура и по-слаба зависимост от предпенсионни и пенсионни възрасти в сравнение със средното за сектора.

От гледна точка на заместването на работната сила през 2024 г. на всеки 100 работници на 55+ се падат около 80 млади под 30 г. (коэффициент на заместване 79.56), при около 115 през 2020 г. (114.96). Макар балансът да се влошава спрямо началото на периода, той остава значително по-благоприятен от националното съотношение, което е важен сигнал за по-добър потенциал за поддържане на работната сила в средносрочен хоризонт.

Обобщено, област Стара Загора се отличава с относително устойчиво ядро 30–54 г. и по-млад възрастов профил спрямо средния за страната. В същото време понижаващият се дял на групите под 30 г. е сигнал, че натискът за попълване на по-младите кохорти остава актуален и тук, въпреки по-добрата стартова позиция на региона.

РАЗДЕЛ IV. ФОКУСИРАН АНАЛИЗ НА ДЕФИНИРАНИТЕ ДЕФИЦИТНИ ДЛЪЖНОСТИ

<i>Раздел I</i>	<i>Въведение</i>
<i>Раздел II</i>	<i>Описание на икономическата дейност и бранишовата организация</i>
<i>Раздел III</i>	<i>Анализ на възрастова структура на осигурените лица в икономическата дейност</i>
<i>Раздел IV</i>	<i>Фокусиран анализ на дефинираните дефицитни длъжности</i>
<i>Раздел V</i>	<i>Заклучение</i>
<i>Раздел VI</i>	<i>Приложения</i>

ЦЕЛ

Настоящият раздел има за цел да оцени риска от недостиг на кадри в критични за сектора длъжности през призмата на възрастовата структура на заетостта. Когато за дадена длъжност относителният дял на заетите в по-висока възраст е значителен, възниква измерим риск от „застаряване“ на наличния кадрови ресурс в кратко- и средносрочен хоризонт, когато не се наблюдава достатъчен „резерв“ от по-млади кохорти на пазара на труда. Анализът се фокусира върху възможните дисбаланси в структурата на заетите лица.

УСЛОВИЯ ПРИ ТЪЛКУВАНЕ НА РАЗДЕЛА

Избраните длъжности са определени като дефицитни чрез дълбочинни интервюта с представители на сектора. Подборът е основан на експертна оценка на бизнеса за налични затруднения при намиране/задържане на кадри, а настоящият раздел използва данни от Регистъра на трудовите договори (НАП), за да опише измеримото

„състояние“ и потенциалните рискове, без да прави причинно-следствени твърдения извън данните.

Данните обхващат лицата с активни трудови договори през 2024 година, назначени на позиции, съответстващи на селектирани (дефицитни) НКПД кодове – на ниво „група“ (3 знака), „единична група“ (4 знака) или „длъжност“ (8 знака). Включени са и лица, за които трудовите договори са сключени по предходни класификации (преди въвеждането на НКПД-2011), като информацията за такива лица е отчетена в справката по активните кодове по НКПД.

Възрастовото разпределение на осигурените е окрупнено в три възрастови групи: младежи (15-29 години), основни трудоспособни възрасти (30-54 години) и по-възрастни работници (55+ години). С цел минимизиране на случаите на конфиденциалност, данните за избраните длъжности по икономически сектори са агрегирани на ниво "раздел" (втори знак по КИД-2008).

В секторите „Производство на мебели“ (код 31) и „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (код 16) са селектирани **пет** дефицитни длъжности, на база получената обратна връзка. Данните за лицата на трудов договор към 2024 г. по трите агрегирани възрастови групи в страната показват:

Код НКПД	Наименование НКПД	Брой лица на трудови договори към 2024 г.				Коеф. на заместване
		Общо	До 29 г.	30-54 г.	На 55+ г.	
34323005	Интериорен дизайнер	1 154	354	728	72	491.67
752	Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях	9 630	1 142	6 459	2 029	56.28
7534	Тапицери и сродни на тях	1 438	198	972	268	73.88
82192004	Монтажник, мебели от листов метал	16	5	11	-	N/A
82192008	Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали	1 738	266	1 250	222	119.82

Данните по сектори, анализирани чрез „топлинни карти“ (heatmap), отразяват „брой трудови договори“ на лицата, които е възможно да са работили едновременно или последователно в повече от един КИД за един и същ НКПД код през 2024 г. Поради това могат да бъдат отчетени повече от един път. При тълкуване на топлинните карти, наличието на конфидециални данни (по-малко от 4 трудови договора) е обозначено като „Конф.“, а липсата на трудови договори по съответната позиция е отбелязана с тире („-“).

Секторната топлинна карта следва да се използва както за локализиране на секторите, в които има лица, назначени на трудови договори по изследваната

длъжност, така и за оценка на възрастовата структура, съобразена с ограниченията за поверителност.

ИНТЕРИОРЕН ДИЗАЙНЕР

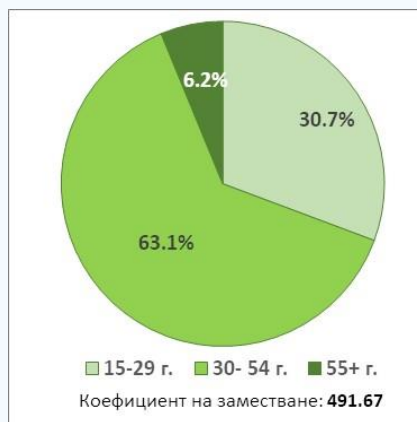
Този подраздел предоставя „моментна снимка“ на пазара на труда за длъжността „Интериорен дизайнер“ (НКПД-2011 код 34323005) през 2024 г. Длъжността е част от единична група 3432 „Интериорни дизайнери и декоратори“.

Възrastовият профил на назначените на длъжност „Интериорен дизайнер“ е концентриран основно в групата 30–54 г., при сравнително висок дял на групата 15–29 г. (30.7%) и нисък дял на лицата на 55+ г. (6.2%). Коефициентът на заместване за длъжността е 491.67. В сектор „Производство на мебели“ се отчита по-нисък дял на групата 15–29 г. и по-висок дял на лицата на 55+ г. (10.1%) спрямо общия профил на длъжността, като коефициентът на заместване е 217.86. Данните показват, че и в сектор „Производство на мебели“ съотношението между групите 15–29 г. и 55+ г. остава в полза на по-младите възрастни групи. За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк,...“ (код 16) данните показват, че няма лица, назначени на трудови договори във възрастните групи 15-29 г. и 55+ г. Допълнително, поради ограниченията, свързани с поверителността на данните във възрастова група 30-54 г., не могат да се правят изводи относно възрастния профил на длъжността в този сектор.

Общият брой на лицата на трудов договор по тази длъжност през 2024 г. е 1154. Възrastовото разпределение показва, че лицата на трудов договор са концентрирани основно в групата 30–54 г. – 63.1%. Делът на групата 15–29 г. е 30.7%, или приблизително един на всеки трима заети по длъжността. Делът на лицата на 55 и повече години е 6.2%.

Отчетеният коефициент на заместване е 491.67, което означава, че на всеки 100 лица на възраст 55+ се падат около 492 лица на възраст 15–29 г.

Данните очертават благоприятен възрастен профил на длъжността в национален мащаб, доколкото групата 15–29 г. е многократно по-голяма от групата на 55 и повече години.

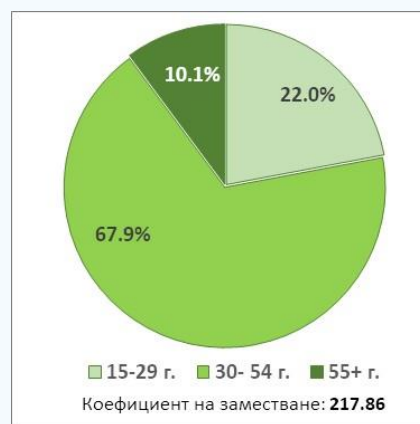
Таблицата със секторната „топлинна карта“ (heatmap) показва, че през 2024 г. лица на трудов договор по длъжност „Интериорен дизайнер“ са назначени в 46 икономически дейности. Представени са водещите 15 сектора по брой трудови договори. Същевременно картата визуализира и ограниченията при разпределението по възраст (конфиденциалност при брой трудови договори под 4).

No.	КИД-2008 код	КИД-2008 Наименование на сектор	Брой трудови договори в сектор към 2024 г.				Коеф. на заместване
			Общо	15-29 г.	30- 54 г.	55+ г.	
1	31	Производство на мебели	277	61	188	28	217.86
2	47	Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	258	89	153	16	556.25
3	74	Други професионални дейности	N/A	89	140	Конф.	N/A
4	71	Архитектурни и инженерни дейности; технически изпитвания и анализи	N/A	44	61	Конф.	N/A
5	46	Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети	N/A	24	51	Конф.	N/A
6	43	Специализирани строителни дейности	N/A	11	31	-	N/A
7	41	Строителство на сгради	N/A	14	22	Конф.	N/A
8	68	Операции с недвижими имоти	N/A	14	17	Конф.	N/A
9	70	Дейност на централни офиси; консултантски дейности в областта на управлението	23	7	16	-	N/A
10	73	Рекламна дейност и проучване на пазари	N/A	Конф.	12	Конф.	N/A
11	13	Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло	N/A	-	6	Конф.	N/A
12	22	Производство на изделия от каучук и пластмаси	N/A	-	5	Конф.	N/A
13	62	Дейности в областта на информационните технологии	N/A	Конф.	5	Конф.	N/A
14	10	Производство на хранителни продукти	N/A	-	4	-	N/A
15	23	Производство на изделия от други неметални минерални суровини	N/A	Конф.	4	Конф.	N/A
...					
21	16	Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене	N/A	-	Конф.	-	N/A

Данните показват, че сектор „Производство на мебели“ (код 31) е на първа позиция по брой лица на трудов договор, назначени на тази длъжност. Сред водещите сектори, наред с производствените дейности, се открояват още търговията на дребно, други професионални дейности, архитектурните и инженерните дейности и строителството. Това очертава присъствие на длъжността в различни типове икономически дейности – производствени, търговски и проектантско-консултантски.

В същото време, при част от секторите възрастовото разпределение е частично или изцяло конфиденциално, поради което секторни сравнения по възраст могат да се правят само там, където има налични и съпоставими стойности. Например в сектор „Търговия на дребно“ коефициентът на заместване е 556.25, т.е. на всеки 100 лица на възраст 55+ се падат около 556 лица на възраст 15–29 г. Това показва по-висока стойност спрямо националния профил на длъжността (491.67).

В сектор „Производство на мебели“ през 2024 г. са отчетени общо 277 трудови договора на лица, наети на длъжност „Интериорен дизайнер“, което нарежда сектора на първа позиция. В сравнение с националния профил на длъжността, в мебелния сектор се наблюдава по-нисък дял на групата 15–29 г. – 22.0% спрямо 30.7% в национален мащаб, и по-висок дял на лицата на 55 и повече години – 10.1% спрямо 6.2% общо за длъжността.

Коефициентът на заместване в сектора е 217.86, т.е. на всеки 100 лица на възраст 55+ се падат около 218 лица на възраст 15–29 г., което е значително под стойността за националния профил (491.67). Данните показват по-слабо изразено подмладяване в сектора спрямо общия профил на длъжността. Същевременно групата 15–29 г. остава по-голяма от групата на 55 и повече години.

За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (код 16), данните показват, че няма лица, назначени на трудови договори във възрастовите групи 15-29 г. и 55+ г. Допълнително, поради ограниченията, свързани с поверителността на данните във възрастова група 30-54 г., не могат да се правят изводи относно възрастовия профил на длъжността в този сектор.

Към 2024 г. данните очертават благоприятен възрастов профил на длъжността „Интериорен дизайнер“ в национален мащаб. Длъжността е разпределена в широк кръг икономически дейности, но секторните сравнения по възраст са възможни само при наличие на съпоставими и неконфиденциални данни. В сектор „Производство на мебели“ се наблюдава по-нисък коефициент на заместване спрямо националния профил, но съотношението между групите 15–29 г. и 55+ г. остава в полза на по-младите възрастови групи.

РАБОТНИЦИ ПО ОБРАБОТКА НА ДЪРВО, МЕБЕЛИСТИ И СРОДНИ НА ТЯХ

Този подраздел предоставя „моментна снимка“ на пазара на труда за **група** „Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях“⁶⁹ (НКПД-2011 код 752) през 2024 г. Група 752 обхваща **три единични групи**: 7521 „Работници по

⁶⁹ В този подраздел наименованието „Работници и мебелисти“ се използва като съкратено означение за група 752 „Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях“.

обработка на дърво" (съдържа 11 длъжности), 7522 „Дърводелци, мебелисти и сродни на тях" (съдържа 21 длъжности) и 7523 „Настройчици и оператори-настройчици на дървообработващи машини" (съдържа 19 длъжности).

Възрастовият профил на назначените в група „Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях" е концентриран основно в групата 30–54 г., при по-висок дял на лицата на 55+ г. (21.1%) спрямо групата 15–29 г. (11.9%). Коефициентът на заместване е 56.28. В сектор „Производство на мебели" се отчита по-благоприятно съотношение между двете възрастови групи спрямо общия профил, при коефициент на заместване 61.40, докато в сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене" коефициентът е 49.86. Данните показват, че и в двата сектора групата 15–29 г. остава по-малка от групата 55+, което поставя въпроса за навлизането на по-млади лица през следващите години.

Общият брой на лицата на трудов договор в група „Работници и мебелисти" през 2024 г. е 9630. Възрастовото разпределение показва концентрация в основните трудоспособни възрасти (30–54 г.), при по-висок дял на лицата на 55 и повече години. Делът на групата 55+ е 21.1%, или приблизително всяко пето лице на трудов договор. В същото време делът на групата 15–29 г. е 11.9%. Отчетеният коефициент на заместване е 56.28, което означава, че на всеки 100 лица на трудов договор на възраст 55+ през 2024 г. се падат около 56 лица на възраст 15–29 г.

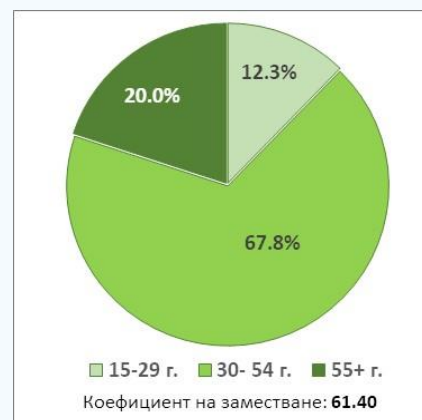

Таблицата със секторната „топлинна карта" показва, че група „Работници и мебелисти" е представена в 57 икономически дейности през 2024 г., като са включени водещите 15 сектора по брой лица на трудов договор.

No.	КИД-2008 код	КИД-2008 Наименование на сектор	Брой трудови договори в сектор към 2024 г.				Коеф. на заместване
			Общо	15-29 г.	30- 54 г.	55+ г.	
1	31	Производство на мебели	6878	843	4662	1373	61.40
2	16	Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене	1388	179	850	359	49.86
3	47	Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	282	34	192	56	60.71
4	32	Производство, неклассифицирано другаде	162	19	113	30	63.33
5	46	Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети	156	10	129	17	58.82
6	25	Производство на метални изделия, без машини и оборудване	139	13	98	28	46.43
7	36	Събиране, пречистване и доставяне на води	121	-	99	22	N/A
8	41	Строителство на сгради	78	7	53	18	38.89
9	43	Специализирани строителни дейности	65	6	48	11	54.55
10	20	Производство на химични продукти	61	-	44	17	N/A
11	22	Производство на изделия от каучук и пластмаси	44	8	24	12	66.67
12	02	Горско стопанство	33	5	15	13	38.46
13	74	Други професионални дейности	N/A	Конф.	25	6	N/A
14	27	Производство на електрически съоръжения	28	-	17	11	N/A
15	95	Ремонт на компютърна техника, на лични и домакински	N/A	5	21	Конф.	N/A

Сред водещите сектори доминират дейности от преработващата промишленост, като на първо и второ място се нареждат „Производство на мебели“ (код 31) и „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; ...“ (код 16). Наред с тях група „Работници и мебелисти“ е представена и в търговията на дребно и на едро, в други производствени дейности, както и в строителството. Данните показват, че заетостта в групата е концентрирана основно в мебелното и дървообработващото производство, като е налице и присъствие в свързани дейности по веригата на доставки и реализация.

Сектор „Производство на мебели“ е водещ по брой лица на трудов договор. През 2024 г. в сектора са отчетени 6878 лица на трудов договор в група „Работници и мебелисти“. Спрямо общия профил на национално равнище, в мебелния сектор се отчита по-висок дял на групата 15–29 г. – 12.3% спрямо 11.9%, и по-нисък дял на лицата на 55 и повече години – 20.0% спрямо 21.1%.

Коефициентът на заместване в сектора е 61.40, т.е. на всеки 100 лица на трудов договор на възраст 55+ се падат около 61 лица на трудов договор на възраст 15–29 г., което е над общата национална стойност (56.28). Данните показват по-висока стойност на коефициента на заместване в сектор „Производство на мебели“ спрямо общия профил, но и тук групата 55+ остава по-голяма от групата 15–29 г.

Сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (код 16) се нарежда на втора позиция по брой лица на трудов договор. През 2024 г. в сектора са отчетени 1388 лица на трудов договор. Спрямо общия профил на национално равнище, в сектора се отчита по-висок дял на групата 15–29 г. – 12.9% спрямо 11.9%, но и по-висок дял на лицата на 55 и повече години – 25.9% спрямо 21.1%.

Коефициентът на заместване в сектора е 49.86, т.е. на всеки 100 лица на трудов договор на възраст 55+ се падат около 50 лица на трудов договор на възраст 15–29 г., което е под общата национална стойност (56.28). Данните показват по-ниска стойност на коефициента на заместване в сектора спрямо общия профил на „Работници и мебелисти“, като и тук група 55+ остава по-голяма от група 15–29 г.

Към 2024 г. данните очертават възрастов профил на група „Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях“, при който делът на лицата на 55 и повече години надвишава този на групата 15–29 г. както в национален мащаб, така и в двата водещи сектора. В сектор „Производство на мебели“ коефициентът на заместване е по-висок от общия за група „Работници и мебелисти“, докато в сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ той е по-нисък.

ТАПИЦЕРИ И СРОДНИ НА ТЯХ

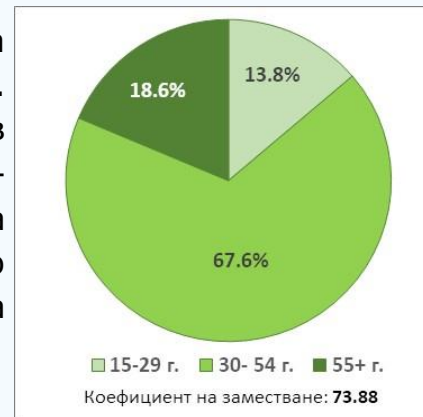
Този подраздел предоставя „моментна снимка“ на пазара на труда за **единична група** „Тапицери и сродни на тях“⁷⁰ (НКПД-2011 единична група 7534, която съдържа пет длъжности) през 2024 г.

Възrastовият профил на назначените в единична група „Тапицери и сродни на тях“ е концентриран основно в групата 30–54 г., при по-висок дял на лицата на 55+ г. (18.6%) спрямо групата 15–29 г. (13.8%). Коефициентът на заместване за единичната група е 73.88. В сектор „Производство на мебели“ се отчита по-висок коефициент на заместване

⁷⁰ В този подраздел наименованието „Тапицери“ се използва като съкратено означение за единична група 7534 „Тапицери и сродни на тях“.

(88.06) спрямо общия профил, но и там групата 15–29 г. остава по-малка от групата 55+ г. Данните показват по-благоприятно съотношение между двете възрастови групи в мебелния сектор спрямо общия профил, но и тук остава въпросът за заместването на по-възрастните в средносрочен план. За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели;...“ (код 16) не могат да се правят изводи относно възрастовия профил на единичната група в сектора.

Общият брой на лицата на трудов договор в единична група „Тапицери и сродни на тях“ през 2024 г. е 1438. Възрастовото разпределение показва концентрация в основните трудоспособни възрасти (30–54 г.), при висок дял на лицата на 55 и повече години. Делът на групата 55+ е 18.6% или приблизително всяко пето лице на трудов договор. В същото време делът на групата 15–29 г. е 13.8%.

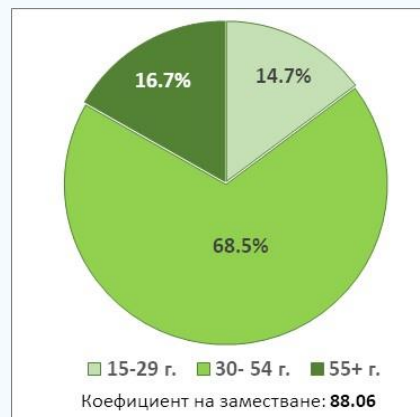
Отчетеният коефициент на заместване е 73.88, което означава, че на всеки 100 лица на трудов договор на възраст 55+ през 2024 г. се падат около 74 лица на трудов договор на възраст 15–29 г. в единичната група.

Таблицата със секторната „топлинна карта“ показва, че единична група „Тапицери“ е представена в 30 икономически дейности през 2024 г., като са включени водещите 15 сектора по брой лица на трудов договор.

No.	КИД-2008 код	КИД-2008 Наименование на сектор	Брой трудови договори в сектор към 2024 г.				Коеф. на заместване
			Общо	15-29 г.	30-54 г.	55+ г.	
1	31	Производство на мебели	1201	177	823	201	88.06
2	95	Ремонт на компютърна техника, на лични и домакински	N/A	Конф.	29	14	N/A
3	96	Други персонални услуги	N/A	Конф.	27	4	N/A
4	90	Артистична и творческа дейност	22	-	12	10	N/A
5	47	Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	N/A	Конф.	8	8	N/A
6	13	Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло	N/A	Конф.	15	Конф.	N/A
7	49	Сухопътен транспорт	14	-	6	8	N/A
8	45	Търговия на едро и дребно с автомобили и мотоциклети, техническо обслужване и ремонт	N/A	Конф.	11	Конф.	N/A
9	32	Производство, неклассифицирано другаде	N/A	Конф.	10	Конф.	N/A
10	36	Събиране, пречистване и доставяне на води	N/A	-	9	Конф.	N/A
11	78	Дейности по наемане и предоставяне на работна сила	N/A	Конф.	7	Конф.	N/A
12	16	Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене	N/A	Конф.	Конф.	-	N/A
13	-	Лица заети в спомагателни дейности	N/A	-	Конф.	-	N/A
14	14	Производство на облекло	N/A	-	Конф.	-	N/A
15	15	Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм	N/A	Конф.	-	-	N/A

Данните показват, че сектор „Производство на мебели“ има водещо място по брой лица на трудов договор. За повечето от останалите икономически дейности възрастовото разпределение е частично конфиденциално.

Сектор „Производство на мебели“ е водещ по брой лица на трудов договор. През 2024 г. в сектора са отчетени 1201 лица на трудов договор в единична група „Тапицери“. Спрямо общия профил на национално равнище, в мебелния сектор се отчита по-висок дял на групата 15–29 г. – 14.7% спрямо 13.8%, и по-нисък дял на лицата на 55 и повече години – 16.7% спрямо 18.6%.

Коефициентът на заместване в сектора е 88.06, т.е. на всеки 100 лица на трудов договор на възраст 55+ се падат около 88 лица на трудов договор на възраст 15–29 г., което е над националната стойност (73.88). Данните показват по-висока стойност на коефициента на заместване в сектор „Производство на мебели“ спрямо общия профил, но и тук групата 55+ остава по-голяма от групата 15–29 г.

За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели;...“ (код 16) поради ограниченията, свързани с поверителността на данните, не могат да се правят изводи относно възрастовия профил на единичната група в сектора.

Към 2024 г. данните очертават възрастов профил на единична група „Тапицери и сродни на тях“, при който делът на лицата на 55 и повече години надвишава този на групата 15–29 г. В сектор „Производство на мебели“ коефициентът на заместване е по-висок от общия за единичната група, но съотношението между групите 15–29 г. и 55+ остава в полза на лицата на 55 и повече години.

МОНТАЖНИК, МЕБЕЛИ ОТ ЛИСТОВ МЕТАЛ

Този подраздел предоставя „моментна снимка“ на пазара на труда за длъжността „Монтажник, мебели от листов метал“ (НКПД-2011 код 82192004) през 2024 г. Тя е част от единична група 8219 „Монтажници, н.д.“.

Възрастовият профил на назначените на длъжност „Монтажник, мебели от листов метал“ е концентриран в групата 30–54 г. (68.8%), при дял на групата 15–29 г. от 31.3% и липса на лица на трудов договор на 55+ г.

Коефициент на заместване не може да бъде изчислен. Длъжността е представена в ограничен брой икономически дейности, а наличните неконфиденциални данни по възраст са силно ограничени. Това не позволява да се правят по-общи изводи относно възрастовия профил и заместването по длъжността.

Общият брой на лицата на трудов договор през 2024 г. е 16. Данните показват липса на лица на трудов договор на възраст 55 и повече години. Възрастовото разпределение е концентрирано в основните трудоспособни възрасти (30–54 г.), като делът на групата на групата 30–54 г. е 68.8%, а на групата 15–29 г. – 31.3%. Коефициент на заместване не може да бъде изчислен, тъй като липсват лица на трудов договор във възрастовата група 55+.

Таблицата със секторната „топлинна карта“ показва, че длъжност „Монтажник, мебели от листов метал“ е представена в пет икономически дейности през 2024 г. Същевременно визуализацията показва значителни ограничения, свързани с поверителността на данните, при разпределението по възраст, поради което детайлни секторни сравнения не могат да се правят.

No.	КИД-2008 код	КИД-2008 Наименование на сектор	Брой трудови договори в сектор към 2024 г.				Коеф. на заместване
			Общо	15-29 г.	30- 54 г.	55+ г.	
1	31	Производство на мебели	N/A	-	5	-	N/A
2	95	Ремонт на компютърна техника, на лични и домакински	N/A	4	Конф.	-	N/A
3	16	Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене	N/A	-	Конф.	-	N/A
4	46	Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети	N/A	-	Конф.	-	N/A
5	47	Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	N/A	Конф.	Конф.	-	N/A

Данните показват, че длъжността е представена основно в сектор „Производство на мебели“ и в сектор „Ремонт на компютърна техника, на лични и домашни вещи“ (код 95), докато в останалите икономически дейности стойностите са конфиденциални или липсват назначени лица.

В сектор „Производство на мебели“ са отчетени 5 лица на трудов договор, всички в групата 30–54 г. За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (код 16) стойностите са конфиденциални или липсват, поради което не могат да се правят изводи относно възрастовия профил на длъжността в сектора.

В контекста на експертната обратна връзка от дълбочинните интервюта, в която длъжността „Монтажник, мебели от листов метал“ е посочена като дефицитна, данните за 2024 г. следва да се разглеждат с оглед на ограниченията, свързани с

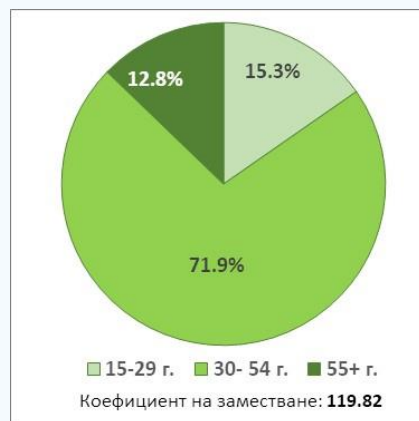
малкия брой лица на трудов договор и поверителността на част от стойностите. Данните не показват присъствие на лица на трудов договор на възраст 55 и повече години, но поради ниския общ брой и ограничената секторна информация не могат да се правят по-обща изводи относно възрастовия профил и заместването по длъжността.

МОНТАЖНИК, МЕБЕЛИ ОТ ДЪРВО И ДРУГИ ПОДОБНИ МАТЕРИАЛИ

Този подраздел предоставя „моментна снимка“ на пазара на труда за длъжността „Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали“ (НКПД-2011 код 82192008) през 2024 г. Тя е част от единична група 8219 „Монтажници, н.д.“

Възрастовият профил на назначените на длъжност „Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали“ е концентриран основно в групата 30–54 г. (71.9%), при близки дялове на групите 15–29 г. (15.3%) и 55+ г. (12.8%). Коефициентът на заместване за длъжността е 119.82. В сектор „Производство на мебели“ се отчита по-нисък дял на групата 15–29 г. (14.1%) и по-висок дял на лицата на 55+ г. (16.0%) спрямо общия профил, като коефициентът на заместване е 88.08. Данните показват, че в мебелния сектор съотношението между групите 15–29 г. и 55+ г. е по-неблагоприятно спрямо общия профил на длъжността, което поставя въпроса за навлизането на по-млади лица през следващите години. За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; ...“ (код 16), поради ограниченията, свързани с поверителността на данните, възрастовото разпределение не може да бъде интерпретирано. Това не позволява да се правят изводи относно възрастовия профил на длъжността в този сектор.

Общият брой на лицата на трудов договор през 2024 г. е 1738. Възрастовото разпределение показва концентрация в основните трудоспособни възрасти (30–54 г.) – 71.9%. Делът на групата 15–29 г. е 15.3%, а делът на лицата на 55 и повече години – 12.8%. Отчетеният коефициент на заместване е 119.82, което означава, че на всеки 100 лица на трудов договор на възраст 55+ се падат около 120 лица на трудов договор на възраст 15–29 г.

Данните показват сравнително балансиран възрастов профил, при който съотношението между групите 15–29 г. и 55+ г. е с лек превес на групата 15–29 г.

Таблицата със секторната „топлинна карта“ показва, че „Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали“ е представена в 29 икономически дейности през 2024 г., като са включени водещите 15 сектора по брой лица на трудов договор.

No.	КИД-2008 код	КИД-2008 Наименование на сектор	Брой трудови договори в сектор към 2024 г.				Коеф. на заместване
			Общо	15-29 г.	30- 54 г.	55+ г.	
1	31	Производство на мебели	945	133	661	151	88.08
2	47	Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	402	44	317	41	107.32
3	43	Специализирани строителни дейности	111	24	82	5	480.00
4	74	Други професионални дейности	57	19	34	4	475.00
5	46	Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети	47	5	35	7	71.43
6	95	Ремонт на компютърна техника, на лични и домакински	35	9	26	-	N/A
7	96	Други персонални услуги	N/A	14	12	Конф.	N/A
8	41	Строителство на сгради	N/A	Конф.	20	-	N/A
9	78	Дейности по наемане и предоставяне на работна сила	N/A	4	16	Конф.	N/A
10	49	Сухопътен транспорт	N/A	10	8	Конф.	N/A
11	30	Производство на превозни средства, без автомобили	N/A	-	10	Конф.	N/A
12	22	Производство на изделия от каучук и пластмаси	N/A	Конф.	9	-	N/A
13	36	Събиране, пречистване и доставяне на води	N/A	-	7	Конф.	N/A
14	53	Пощенски и куриерски дейности	N/A	Конф.	7	Конф.	N/A
15	52	Складиране на товари и спомагателни дейности в транспорта	N/A	-	6	Конф.	N/A
16	16	Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене	N/A	Конф.	4	-	N/A

Сред водещите сектори се открояват „Производство на мебели“ (код 31), „Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети“ (код 47), „Специализирани строителни дейности“ (код 43) и „Други професионални дейности“ (код 74). Данните показват, че длъжността е представена както в преработващата промишленост, така и в търговията и част от услугите, като секторните сравнения по възраст могат да се правят само за дейности с налични и съпоставими данни.

В сектори „Специализирани строителни дейности“ (код 43) и „Други професионални дейности“ (код 74) се отчитат по-високи коефициенти на заместване (480.0 и 475.0) спрямо общия профил на длъжността. Тези стойности са формирани при сравнително малък брой лица на 55+ и могат да се изменят при минимални промени в броя на лицата.

Сектор „Производство на мебели“ е водещ по брой лица на трудов договор. През 2024 г. в сектора са отчетени 945 лица на трудов договор на длъжност „Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали“. В сравнение с общия профил на национално равнище, в мебелния сектор се отчита по-нисък дял на групата 15–29 г. – 14.1% спрямо 15.3%, и по-висок дял на лицата на 55 и повече години – 16.0% спрямо 12.8%.

Коефициентът на заместване в сектора е 88.08, т.е. на всеки 100 лица на възраст 55+ се падат около 88 лица на възраст 15–29 г., което е под националната стойност (119.82). Данните показват, че в мебелния сектор съотношението между групите 15–29 г. и 55+ е по-неблагоприятно спрямо общия профил на длъжността, като групата 55+ е по-голяма от групата 15–29 г.

За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; ...“ (код 16), поради ограниченията, свързани с поверителността на данните, възрастовото разпределение не може да бъде интерпретирано. Това не позволява да се правят изводи относно възрастовия профил на длъжността в този сектор.

Към 2024 г. данните очертават възрастов профил на длъжността, при който на национално равнище групата 15–29 г. е малко по-голяма от групата 55+. В сектор „Производство на мебели“ коефициентът на заместване е по-нисък от общия за длъжността, а групата 55+ е по-голяма от групата 15–29 г.

Дефицитните длъжности очертават диференцирана картина по отношение на възрастовия профил и потенциала за заместване. Най-благоприятна е ситуацията при длъжността „Интериорен дизайнер“, докато при по-масовите производствени групи и длъжности – „Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях“, „Тапицери и сродни на тях“ и „Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали“ – се наблюдава по-неблагоприятен възрастов профил. Това поставя въпроса за привличането и навлизането на по-млади кадри сред ключовите условия за устойчивостта на производствения процес през следващите години.

РАЗДЕЛ V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

<i>Раздел I</i>	<i>Въведение</i>
<i>Раздел II</i>	<i>Описание на икономическата дейност и браншовата организация</i>
<i>Раздел III</i>	<i>Анализ на възрастова структура на осигурените лица в икономическата дейност</i>
<i>Раздел IV</i>	<i>Провеждане на структурирани интервюта с представители на икономическата дейност</i>
<i>Раздел V</i>	<i>Заклучение</i>
<i>Раздел VI</i>	<i>Приложения</i>

СЕКТОРЪТ В БЪЛГАРИЯ И БРАНШОВА ОРГАНИЗАЦИЯ

Сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (КИД раздел 16) има традиционно място в българската преработваща промишленост и важна роля като междинно звено във веригата на стойността. Развитието му е тясно свързано с горското стопанство, мебелната промишленост, строителството, опаковъчната индустрия и производството на дървесни биогорива – пелети и брикети. Това определя значението на сектора както за снабдяването на други производства, така и за икономиката на редица региони в страната.

Дървообработващата промишленост заема сравнително ограничено място в структурата на преработващата индустрия на страната. През 2023 г. предприятията в сектора формират 5.5% от общия брой предприятия в преработващата промишленост, осигуряват 2.8% от заетостта и създават 1.4% от добавената ѝ стойност. Тези данни показват сектор с устойчиво присъствие в индустрията, но с по-ограничена тежест по отношение на заетостта и икономическия резултат. Въпреки това секторът осигурява суровини и междинни продукти за други производства и има съществена роля за икономиката на редица региони.

През периода 2019–2023 г. секторът преминава през спад, последван от възстановяване и ново забавяне в края на периода. Броят на предприятията намалява с 11.9%, но въпреки това произведената продукция и оборотът остават значително над предпандемичните равнища. След по-ограничен спад през 2020 г. секторът отбелязва отчетлив ръст през 2021–2022 г., а през 2023 г. отново се наблюдава забавяне. В края на периода произведената продукция е с близо 50% над нивото от 2019 г., а оборотът – с 48.5%. Добавената стойност също нараства, но с по-умерен темп от този в преработващата промишленост и икономиката като цяло, като дялът на сектора в добавената стойност на преработващата промишленост остава ограничен – около 1.4% през 2023 г. Това показва, че дървообработването запазва производствения си потенциал, но приносът му към добавената стойност остава сравнително нисък.

Инвестициите в сектора следват различна динамика. Чуждестранните преки инвестиции нарастват чувствително и през 2023 г. са с над 50% по-високи спрямо 2019 г., което показва, че секторът продължава да привлича външен капитал. За разлика от това разходите за придобиване на дълготрайни материални активи остават колебливи и в края на периода са под равнището от 2019 г. Това показва, че вътрешната инвестиционна активност в сектора е по-слаба и не осигурява достатъчно устойчива основа за модернизация и разширяване на производството. Така секторът се характеризира с по-осезаемо присъствие на външни капитали и по-ограничени вътрешни инвестиции.

Дървообработващата промишленост остава трайно експортно ориентирана, но след 2022 г. износет отслабва, вносет нараства, а положителното външнотърговско салдо се свива. Това показва по-голяма чувствителност на сектора към външната конюнктура и международната конкуренция.

Профилът на работната сила в сектора показва неблагоприятна динамика. През периода 2019–2023 г. броят на заетите намалява с близо 13%, а наетите по трудово правоотношение – с 14.4%, като динамиката е по-близка до тази в преработващата промишленост, отколкото до общата икономика. В същото време средната брутна месечна работна заплата нараства с 47.6%, но остава чувствително под средната за реалния сектор на икономиката, а производителността на труда през 2023 г. достига едва около половината от средното равнище за нефинансовите предприятия. Това ограничава способността на сектора да предлага по-конкурентни доходи и да привлича млади специалисти и квалифицирани работници. Регионалните различия допълнително усложняват картината. В някои области се наблюдава растеж и по-добри нива на възнаграждение, но в голяма част от водещите региони секторът губи

заетост, а доходите остават под средните за икономиката. Това показва, че дървообработването продължава да има съществено регионално значение, но едновременно с това работи в условия на ограничен кадрови резерв, ниска мобилност и силна зависимост от местните икономически условия.

Развитието на сектора е силно зависимо от суровинната база и регулаторната среда. Недостигът на суровина, поскъпването на дървесината, ограниченията в ползването на горски ресурси и несигурността около снабдяването поставят под натиск производството и инвестициите. Тази зависимост се задълбочава от състоянието на горите, колебанията в добива и липсата на достатъчно предвидима среда за дългосрочно планиране. Секторът е изправен и пред структурни ограничения, свързани с технологичното обновяване, квалифицираната работна сила и относително ниската добавена стойност на част от продукцията. Макар да има модерни производства и възможности за развитие на изделия с по-висока стойност, значителна част от дейностите остават силно зависими от първичната обработка, цената на суровината и външното търсене. Дългосрочното развитие на дървообработващата промишленост ще зависи от способността ѝ да се модернизира и да преминава към производства с по-висока добавена стойност, като същевременно запазва суровинната и регионалната база на сектора.

Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост (БКДМП) обединява двата стратегически сектора – дървообработване и мебелна промишленост – които имат дълбоки традиции в България и играят съществена роля за развитието на националната икономика. Тя представлява широка мрежа от предприятия и образователни институции и се утвърждава като естествен форум за взаимодействие между бизнеса, образованието и публичните власти, както и като двигател за модернизацията и конкурентоспособността на сектора. Чрез участието си в социалния диалог, в дейности, свързани с професионалното образование и обучението, както и чрез организиране на специализирани форуми и международни контакти, БКДМП подпомага адаптирането на сектора към кадровите, технологичните и регулаторните предизвикателства.

ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА

Възрастовата структура на осигурените лица в сектора през периода 2020–2024 г. очертава ясно изместване към по-високите възрасти. В национален мащаб броят на социално осигурените лица намалява с 14.1%, ядрото на заетостта 30–54 г. остава доминиращо, но губи относителна тежест, докато дялът на лицата на 55+ нараства,

а този на младите под 30 години намалява. Това очертава еднопосочна тенденция към застаряване на работната сила в дървообработващата промишленост.

Делът на лицата под 30 години намалява от 11.2% през 2020 г. до 10.2% през 2024 г., докато делът на лицата на 55+ нараства от 25.1% до 28.6%. Ядрото на заетостта също се свива – от 63.7% до 61.3%. Това означава, че секторът постепенно губи както от по-младите възрастови групи, така и от средните активни възрасти, докато относителната тежест на по-възрастните работници се увеличава.

Ядрото на заетостта в сектора остава концентрирано в основните трудоспособни възрасти, но вътре в него тежестта постепенно се измества към по-горните възрастови групи. През 2024 г. най-голям дял имат групите 45–49 г. и 50–54 г., докато по-младите възрасти в ядрото са по-слабо представени. Това означава, че през следващите години значителна част от основната работна сила ще премине в групата 55+, което ще засили натиска върху заместването на кадрите. Същата тенденция се вижда и в съотношението между лицата под 30 години и тези на 55+ г. – през 2020 г. лицата на 55+ са около 2.2 пъти повече от лицата под 30 години, а през 2024 г. това съотношение нараства до около 2.8 пъти. Това показва, че дисбалансът се задълбочава.

Регионалният преглед показва, че изместването на работната сила към по-високите възрасти се наблюдава в повечето водещи области, но е с различна степен на изразеност. Благоевград, Пазарджик, Смолян и особено Ловеч са с възрастова структура, изместена към по-високите възрасти, като в Ловеч делът на лицата на 55+ достига 38.7% при 28.6% на национално ниво, а делът на младите остава значително под средния. Това очертава по-неблагоприятен възрастов профил в част от традиционните центрове на сектора и по-силен натиск върху заместването на кадри там, където кадровият резерв е по-ограничен.

Област Стара Загора се отличава с по-балансирана възрастова структура, по-висок дял на младите под 30 години и значително по-нисък дял на 55+ спрямо средния за сектора. Това показва, че възрастовият риск не е равномерно разпределен и че в част от регионите секторът запазва по-добър потенциал за заместване на работната сила. В общ план обаче преобладава тенденцията към по-слабо присъствие на младите групи и нарастване на относителната тежест на по-възрастните работници.

По-осезаемото навлизане на млади хора в сектора се наблюдава главно след 20-годишна възраст, докато участието на групата 15–19 г. остава ограничено. Това означава, че навлизането в сектора започва по-късно и в значителна степен е свързано с вече придобити базови знания и начални практически умения.

Ограниченото присъствие на най-младите възрасти допълнително затруднява подновяването на работната сила.

ДЕФИЦИТНИ ДЛЪЖНОСТИ

Фокусираният анализ на пет дефицитни длъжности, идентифицирани чрез дълбочинни интервюта с представители на двата сектора – мебелна промишленост и дървообработване, допълва общата картина и очертава по-ясно различните измерения на кадровия риск. Данните за 2024 г. позволяват обоснована оценка на възрастовата структура по длъжности, при отчитане на ограниченията, произтичащи от конфиденциалност на част от стойностите. Поради тези ограничения при част от позициите данните за сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ са ограничени или липсват, поради което сравнителният прочит по-често стъпва върху наличните стойности за сектор „Производство на мебели“.

Сред разгледаните позиции длъжността „Интериорен дизайнер“ се отличава с най-благоприятен възрастов профил. На национално ниво възрастовата структура е концентрирана основно в групата 30–54 г., при сравнително висок дял на лицата на 15–29 г. (30.7%) и нисък дял на лицата на 55+ г. (6.2%). В сектор „Производство на мебели“ се отчита по-нисък дял на групата 15–29 г. (22.0%) и по-висок дял на лицата на 55+ г. (10.1%) спрямо общия профил на длъжността, но съотношението между двете възрастови групи остава в полза на по-младите. За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; ...“ данните показват, че няма лица във възрастовите групи 15–29 г. и 55+ г., а поради ограничения, свързани с поверителността на данните във възрастовата група 30–54 г., не може да се направи извод относно възрастовия профил на длъжността в сектора.

При група „Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях“ възрастовият профил е концентриран основно в групата 30–54 г., но делът на лицата на 55+ г. (21.1%) остава по-висок от този на лицата на 15–29 г. (11.9%). В сектор „Производство на мебели“ съотношението между двете възрастови групи е по-благоприятно спрямо общия профил, докато в сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; ...“ е по-неблагоприятно. И в двата сектора обаче групата 15–29 г. остава по-малка от групата 55+, което поставя въпроса за навлизането на по-млади лица през следващите години.

Сходна е картината и при единична група „Тапицери и сродни на тях“. На национално ниво дялът на лицата на 55+ г. (18.6%) е по-висок от този на 15–29 г. (13.8%). В сектор „Производство на мебели“ съотношението е по-благоприятно спрямо общия профил на единичната група, но и тук групата 15–29 г. остава по-малка от групата 55+. За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; ...“ поради ограничения, свързани с поверителността на данните, не могат да се правят изводи относно възрастовия профил на единичната група.

При длъжността „Монтажник, мебели от листов метал“ възрастовият профил е концентриран в групата 30–54 г. (68.8%), при дял на групата 15–29 г. от 31.3% и липса на лица на 55+ г. Същевременно длъжността е представена в ограничен брой икономически дейности, а наличните неконфиденциални данни по възраст са силно ограничени, поради което не могат да се правят по-обща изводи относно възрастовия профил и заместването по длъжността.

При длъжността „Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали“ възрастовият профил на национално ниво е концентриран основно в групата 30–54 г. (71.9%), при близки дялове на групите 15–29 г. (15.3%) и 55+ г. (12.8%). В сектор „Производство на мебели“ се отчита по-нисък дял на групата 15–29 г. (14.1%) и по-висок дял на лицата на 55+ г. (16.0%) спрямо общия профил на длъжността, което очертава по-неблагоприятно съотношение между двете възрастови групи. За сектор „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; ...“ поради ограничения, свързани с поверителността на данните, не могат да се правят изводи относно възрастовия профил на длъжността.

Анализът на дефицитните длъжности показва диференцирана картина по отношение на възрастовия профил и потенциала за заместване. Най-благоприятна е ситуацията при длъжността „Интериорен дизайнер“, където съотношението между по-младите и по-възрастните възрастови групи остава в полза на младите. При по-масовите производствени групи и длъжности – „Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях“, „Тапицери и сродни на тях“ и „Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали“ – данните очертават по-неблагоприятен профил, при който групата 15–29 г. остава по-малка от групата 55+ или съотношението между тях се влошава в рамките на сектор „Производство на мебели“. Това показва, че при част от ключовите за производствения процес позиции въпросът за привличането и навлизането на по-млади кадри остава особено важен през следващите години.

На този фон значението на образованието и връзката между образователната система и бизнеса е ключово за сектора. Професионалните гимназии, дуалната форма на обучение, центровете за професионално обучение и висшите училища създават база за подготовка на кадри, но тя все още не компенсира в достатъчна степен недостига на млади и подготвени работници, особено в техническите и производствените професии. Това е особено важно за дървообработването, където част от длъжностите изискват техническа подготовка, практически опит, работа с машини и спазване на стриктни правила за безопасност. Проблемът не е само в броя на образователните институции, а и в слабия интерес към техническите специалности, остарялата материална база в част от професионалните гимназии и по-трудното привличане на млади хора към сектор, в който предприятията са съсредоточени основно извън големите градове.

ОБОБЩЕНИЕ

Дървообработващата промишленост в България има традиционно място в преработващата промишленост, важна роля във веригата на стойността и съществен принос за редица региони на страната. В същото време развитието ѝ остава ограничено от зависимостта от суровинната база, регулаторната среда, външната конюнктура и по-бавната модернизация.

Бъдещото развитие на сектора ще зависи не само от технологичното обновяване и пазарното търсене, а и от способността му да осигурява суровина, да привлича и подготвя кадри и да постига по-добро съответствие между нуждите на предприятията, образованието и публичните политики. Това е особено важно при нарастващ възрастов дисбаланс и ограничен приток на млади хора към сектора.

Ключово за сектора е модернизацията, подготовката на кадри и по-ефективното използване на суровинния ресурс да се превърнат в последователна дългосрочна стратегия. При такова развитие дървообработващата промишленост може да запази и разшири ролята си като важен за България производствен сектор с регионално значение, експортен потенциал и възможност за създаване на по-висока добавена стойност.

В този процес БКДМП остава ключов участник чрез ролята си да обединява интересите на бизнеса, да насочва вниманието към стратегическите кадрови и регулаторни въпроси и да подпомага прехода на сектора към по-устойчив и конкурентоспособен модел на развитие.

РАЗДЕЛ VI. ПРИЛОЖЕНИЯ

<i>Раздел I</i>	<i>Въведение</i>
<i>Раздел II</i>	<i>Описание на икономическата дейност и браншовата организация</i>
<i>Раздел III</i>	<i>Анализ на възрастова структура на осигурените лица в икономическата дейност</i>
<i>Раздел IV</i>	<i>Фокусиран анализ на дефинираните дефицитни длъжности</i>
<i>Раздел V</i>	<i>Заклучение</i>
<i>Раздел VI</i>	<i>Приложения</i>

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ И ДЕФИНИЦИИ

Основни понятия, използвани при изготвянето на доклада:

- **Браншова организация** - Доброволно сдружение на юридически и/или физически лица, осъществяващи дейност в един и същ икономически сектор (бранш), което има за цел да представлява интересите на своите членове, включително чрез участие в социален диалог на браншово ниво.
- **Регионална структура на организация** - Структура на национално представителна или браншова организация, действаща в рамките на конкретен административен регион или област, и участваща в социален диалог на териториално равнище.
- **Представителност** - Степен, в която една организация реално обхваща значителен дял от предприятията или работниците в съответен сектор или регион. Представителността е ключов елемент за участие в социалния диалог, колективното договаряне и консултативни органи.
- **Членска маса / Членска база** - Съвкупността от предприятия, асоциирани към дадена БО или РО към определен момент. Може да се разглежда като абсолютен брой или като относителен дял спрямо общия брой активни предприятия в съответния сектор/регион.
- **Капацитет на организацията** - Способност на БО/РО да изпълнява ефективно функциите си – аналитични, застъпнически, организационни, представителни и др. Анализът на капацитета включва човешки ресурси, финансиране, вътрешна структура и дигитализация.

- **Социален диалог** - Процес на обмен на информация, консултации и/или колективно договаряне между представители на работодателите, работниците и, където/когато е приложимо, държавни институции, насочен към постигане на съгласие по социално-икономически въпроси и политики, включително тези, свързани с пазара на труда, заетостта, условията на труд и образованието.
- **Социално партньорство на регионално ниво** (или Регионален социален диалог) - Сътрудничество между представители на работодатели, работниците и публични институции на териториално (областно или регионално) равнище, насочено към разработване и прилагане на политики, мерки и инициативи, свързани със заетостта, уменията, солидарността и социалното включване. *Терминът се използва в рамките на настоящата дейност за обозначаване на взаимодействието (форми на социален диалог) между социалните партньори извън национално равнище – на регионално или местно ниво.*
- **Пазар на труда** - Система от отношения между търсещите работа лица и работодателите, при която се формира търсенето и предлагането на работна сила. Включва динамиката на заетостта, безработицата, заплащането, търсените професии и квалификации, както и механизмите за посредничество, обучение и адаптация към променящите се икономически условия.
- **Работна сила** - Всички лица, ангажирани по трудов или друг вид договор в икономическа дейност. В анализа се разглежда по възраст, пол, образование, квалификация и професионална мобилност.
- **Заетост / Заети лица** - Лица, които имат трудово или служебно правоотношение и получават възнаграждение. Показателят се използва в анализа за определяне на мащаба на сектора и социалното му значение.
- **Осигурени лица** - Лица, за които работодателят подава информация в НОИ. Данните за броя осигурени по ЕИК или КИД кодове са важен инструмент за количествено измерване на активността и представителността в даден сектор или регион.
- **Възрастова структура на работната сила** - Разпределението на икономически активното население по възрастови групи, което позволява анализ на демографските тенденции и планиране на действия за подновяване на кадрите.
- **Потребности от специалисти** - Идентифициран от работодателите недостиг (дефицити) или очаквана необходимост от работна сила с определени образователни, квалификационни и професионални характеристики, с цел осигуряване на устойчивост и развитие на съответния сектор или регион.
- **Дефицит на умения и квалификации** (или Квалификационен дефицит) - Ситуация, при която търсените от работодателите умения, знания и професионални компетенции не се срещат в необходимия обем или ниво сред наличната работна сила. Може да бъде количествен (недостиг на кадри) или качествен (несъответствие на уменията). *Терминът се използва в настоящата дейност за обозначаване както на броя, така и на профила на търсените специалисти.*
- **Умения за бъдещето** - Компетенции, които ще бъдат все по-търсени в контекста на цифровизацията, автоматизацията и зеления преход. Включват дигитални умения, екологични

познания, адаптивност, комуникационни способности, преносими умения и такива с широко приложение в различни сектори. *Терминът се използва за обозначаване на умения, необходими в условия на динамичен трудов пазар и трансформация на професиите.*

- **Информирано вземане на решения** - Формулиране на становища, политики и действия въз основа на проверени, обосновани и актуални данни и анализи, събрани чрез количествени и качествени методи.
- **Индустриални отношения** - Обобщено понятие, което обхваща всички форми на взаимодействие между работодатели и работници, включително колективното договаряне, решаването на конфликти, участието в управлението и политиките по труда.
- **Дигитален преход** - Преход към нови производствени, управленски и търговски практики, базирани на цифрови технологии (автоматизация, изкуствен интелект, дигитална администрация и др.). Включва нужда от нови компетенции, промяна на бизнес моделите и трансформация на работните процеси.
- **Зелен преход** - Преминаване към устойчиви икономически модели с ниски въглеродни емисии, енергийна ефективност, кръгова икономика и екологично управление. Засяга структурирането на секторите, нуждите от нови професии и квалификации, както и изискванията към предприятията.
- **КИД-2008 (Класификация на икономическите дейности)** - Национална система за категоризация на предприятията по основна икономическа дейност. В контекста на анализа е основният критерий за секторна принадлежност, макар и с ограничения, които трябва да се отчитат при тълкуването на резултатите.
- **НКПД-2011 (Национална класификация на професиите и длъжностите)** – НКПД-2011 определя професионалната и длъжностна структура на работната сила в Република България и има за цел да осигури получаването на съвместима и сравнима информация на европейско и международно ниво за професионалната и длъжностна структура на работната сила от администрацията на страната, както и за статистически цели.
- **Класификация на областите на образование и обучение (КОО-2015)** – КОО-2015 е обща рамка и методология за класифициране на образователни програми във формалното образование и обучение, в неформалното обучение, в самостоятелното учене и за групирането им в международно съпоставими категории.
- **Списък на професиите за професионално образование и обучение (СППОО-2003)** – Професионалното ориентиране, професионалното обучение, професионалното образование и валидирането на професионални знания, умения и компетентности се осъществяват по професии, включени в Списъка на професиите за професионално образование и обучение, съгласно чл.6 на Закона за професионалното образование и обучение.
- **Конфиденциалност на данните** – Съгласно Закона за статистиката данните са конфиденциални в следните случаи: когато е възможно да бъдат обвързани така, че да се идентифицира определена статистическа единица (чл. 25, ал. 2) или когато обобщават данните за по-малко от три статистически единици или за съвкупност, в която относителният дял на

стойността на изучаван параметър на една единица е над 85 на сто от общата стойност на този параметър за всички единици от съвкупността (чл. 25, ал. 2, т. 3).

Икономически показатели:

- **Население** – Лицата, които живеят постоянно (имат настоящ адрес) в страната към 31.12. на съответната година и не са отсъствали от нея за период по-дълъг от 1 година. Броят и структурите на населението към 31.12. на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механично движение на населението през текущата година.
- **Брутен вътрешен продукт (БВП) и Брутна добавена стойност (БДС)** – При изчисляването и регионализирането на брутната добавена стойност (БДС) и БВП по райони и групи икономически дейности се ползват общите дефиниции и концепции, прилагани при разработването на стандартната система от национални сметки за страната и залегнали в основата на Европейската система от национални сметки (ЕСС 2010). Изчисленията следват методологическата последователност на производствения метод. Регионалният еквивалент на БВП - брутният вътрешен продукт по райони, се оценява по пазарни цени, като към изчислената на регионално ниво брутна добавена стойност по базисни цени се добавят регионализираните нетни данъци върху продуктите (данъци минус субсидии). Сумата от БВПР по пазарни цени за всички райони е равна на БВП по пазарни цени за националната икономика. Брутният вътрешен продукт, изчислен по производствения метод, характеризира крайния резултат от икономическата дейност и се измерва с добавената стойност, създадена при производството на стоки и услуги от единиците, резиденти на икономическата територия на страната. По производствения метод БВП по пазарни цени се изчислява като сума от брутната добавена стойност по базисни цени общо за икономиката и корективите, които включват нето данъци върху продуктите, неприпадаем данък върху добавената стойност и мита върху вноса. Брутната продукция (базисни цени) е стойността на произведените стоки и услуги в резултат на производствената дейност на единиците резиденти през годишен период.
- **Механична миграция** – При изследване на миграцията (механично движение на населението) се наблюдава съвкупността на лица, които са променили своето обичайно местоживееие (настоящ адрес). Единиците на тази съвкупност се регистрират в момента на събитието и техният брой се установява към 31.12. на съответната година. Миграцията е вътрешна, когато лицето сменя обичайното си местоживееие в страната и външна, когато лицето сменя обичайното си местоживееие от страната в чужбина или от чужбина в страната. Механичният прираст на населението в териториален аспект представлява разликата между броя на заселените и броя на изселените лица за всяко населено място.
- **Естествен прираст** – Естествен прираст на населението се изчислява от общия брой раждания за година се извади общия брой на умрелите лица за година. При изследване на раждаемостта се наблюдават съвкупността на ражданията и съвкупността на родените деца. Единиците на тези съвкупности се регистрират в момента на тяхното настъпване и техният брой се установява към 31.12. на съответната година. В броя на ражданията се включват живородените и мъртвородените деца. Източник на данните за ражданията и родените деца е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението (ЕСГРАОН). При

статистическата обработка на данните за раждаемостта, ражданията и родените деца са разпределени в регионален аспект според административно-териториалното деление на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области и райони за планиране) по „настоящ адрес“. При изследване на смъртността се наблюдава съвкупността на умрелите лица. Единиците на тази съвкупност се регистрират в момента на настъпване на смъртта и техният брой се установява към 31.12. на съответната година. Съвкупността на умрелите лица се използва за изчисляване на показателите, характеризиращи смъртността в страната.

- **Брой нефинансови предприятия** – Годишни данни на нефинансовите предприятия са част от Структурната бизнес статистика (СБС). От началото на референтната 2021 г. нататък СБС обхваща икономическите дейности на пазарните производители в рамките на раздели от В до N, от Р до R и раздели S95 и S96 на NACE Rev. 2. Изследването по СБС на нефинансовите предприятия обхваща сектори от В до N (без К) и раздел S95, съгласно Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008), които са обособени в четири анекса - Промисленост (В, С, D и E), Строителство (F), Търговия (G) и Услуги (H, I, J, L, M, N и S95). "Брой предприятия" обхваща всички нефинансови предприятия, които са били активни през цялата или част от референтната година и са представили годишен отчет за дейността си в НСИ или НАП (реализирали са приходи от продажби или имат поне един зает).
- **Оборот** – Годишни данни на нефинансовите предприятия са част от Структурната бизнес статистика (СБС). Оборътът представлява стойността на всички приходи от продажби на собствена продукция, купени и продадени в същия вид стоки, предоставени услуги и продадени суровини и материали, включително начислените акцизи, които са фактурирани през отчетния период. Не се включват приходите от продажби на дълготрайни активи, приходите от финансираня, финансовите и извънредните приходи. В стойността на оборота не се включват и начислените данъци от вида на данъка върху добавената стойност (ДДС), които са за сметка на крайния потребител.
- **Произведена продукция** – Годишни данни на нефинансовите предприятия са част от Структурната бизнес статистика (СБС). Произведената продукция представлява стойността на оборота, намалена с балансовата стойност на продадените активи, без тази на собствените дълготрайни активи. Тук се включва и изменението на запасите от продукция и незавършено производство, а също и направените разходи за придобиване на активи по стопански начин.
- **Добавена стойност по факторни разходи** – Годишни данни на нефинансовите предприятия са част от Структурната бизнес статистика (СБС). Добавената стойност по факторни разходи на нефинансовите предприятия в икономиката представлява стойността на произведената продукция, намалена със стойността на акцизите и разходите за оперативната дейност, без тези за персонала и за амортизация, и увеличена с приходите от финансираня.
- **Чуждестранни преки инвестиции (ЧПИ)** – Статистическото изследване за чуждестранните преки инвестиции в нефинансовия сектор осигурява информация за чуждестранното участие в собствения капитал на предприятието и за вътрешнофирмените задължения между чуждестранния инвеститор и инвестиционното предприятие - общо и по страни на инвеститори. Статистическото изследване за чуждестранните преки инвестиции е годишно, изчерпателно и обхваща нефинансовите предприятия, които имат регистрирано чуждестранно участие в капитала на предприятието от 10 до 100% с дълготраен интерес и влияние на

чуждестранния инвеститор в управлението му. С годишния статистически формуляр се осигурява информация за обема на чуждестранните преки инвестиции към 31.12. на отчетната година. Обемът на чуждестранните преки инвестиции в инвестиционното предприятие се определя като сума от:

- чуждестранното участие в собствения капитал на предприятието;
 - плюс размера на непогасената към 31.12. на отчетната година част от главницата по дългосрочни и краткосрочни заеми и търговски кредити, отпуснати от чуждестранния инвеститор на инвестиционното предприятие;
 - минус размера на неизплатената към 31.12. на отчетната година част от главницата по дългосрочни и краткосрочни заеми и търговски кредити, отпуснати на чуждестранния инвеститор от инвестиционното предприятие.
- **Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (РДМА)** – Разходите за придобиване и придобитите дълготрайни материални активи са показатели, характеризиращи инвестиционната активност на предприятията във всички сектори на икономиката. Статистическото изследване обхваща всички сектори на икономиката - нефинансовите предприятия, финансово-кредитните и застрахователни институции, държавното управление (органите на държавната, изпълнителната и съдебната власт, органи на местното самоуправление, автономни държавни институции), нетърговски организации. Разходите за придобиване на ДМА през отчетния период включват фактически извършените разходи за изграждане на сгради и инженерни строителни съоръжения чрез възлагане и по стопански начин, за доставка и монтаж на ДМА, за закупуване на машини, съоръжения, оборудване и транспортни средства, за геоложки и хидроложки проучвания, за проучвателни и проектантски работи, обслужващи строителството и други разходи, свързани с придобиването на ДМА.
- **Среден списъчен брой на наети лица** – Наети лица са лицата, които са в трудово правоотношение с работодателя съгласно Кодекса на труда и в служебно правоотношение съгласно Закона за държавния служител, по силата на които правоотношения те получават възнаграждение в пари или натура под формата на работна заплата за извършена в определен обем и качество работа, независимо дали договорът за наемане е постоянен или временен, на пълно или непълно работно време. Средният списъчен брой се определя по метода на средната аритметична величина чрез сумиране на средния списъчен брой за всеки месец и полученият сбор се раздели на 12 (броя на месеците в годината). Средния списъчен брой на наетите за един месец е сумата от списъчния брой на наетите за всеки календарен ден от месеца (включително празничните и почивните дни) разделена на броя на календарните дни през отчетния месец. Списъчният брой на наетите за почивните и празничните дни се приема за равен на списъчния брой от последния работен ден (преди съответния почивен или празничен ден). Средният списъчен брой на лицата наети на непълно работно време се преизчислява към пълна заетост въз основа на установената в трудовия договор на лицето продължителност на работното време.
- **Брутна работна заплата** – Това е възнаграждението, което лицето получава за положения от него труд преди приспадането на задължителните и доброволните вноски за социално и здравно осигуряване и данъчните начисления за сметка на наетото лице. Брутната работна заплата на наетите лица включва начислените средства за: основна заплата за отработено време или извършена работа; възнаграждение за основен и допълнителен платен годишен отпуск и

други видове платени отпуски съгласно КТ и ЗДС; възнаграждение за извънреден труд; допълнителни трудови възнаграждения за продължителна работа, нощен труд, работа при вредни или други специфични условия на труд, работа в празнични и почивни дни, за по-висока лична квалификация и др. съгласно КТ или договорени чрез колективен трудов договор; допълнително материално стимулиране под формата на месечни, тримесечни и годишни премии. Средната годишна брутна работна заплата се изчислява като начислените средства за работна заплата за отчетната година се разделят на средния списъчен брой на наетите по трудово правоотношение без лицата в отпуск по майчинство. Средната месечна брутна работна заплата е средно годишната заплата средноаритметично разделена на 12 месеца.

- **Производителност на труда** – собствени изчисления. Представлява отношение на брутната добавена стойност, генерирана в областта през изследваната година разделена на средно списъчния брой на наетите лица и представена в хиляди лева. По този начин се сравнява цялата генерирана добавена стойност в областта сравнена с всички лица които са в трудово правоотношение с работодателя съгласно Кодекса на труда и в служебно правоотношение съгласно Закона за държавния служител в съответната област.
- **Коефициент на икономическа активност** – Индикаторът е част от наблюдението на работната сила - извадково статистическо изследване, провеждано чрез домакинствата. Коефициент на икономическа активност представлява относителен дял на икономически активното население (работната сила) от общото население (в съответната група). Заетите и безработните лица съставляват работната сила (икономически активното население).
- **Заети лица** - Заети са лицата на възраст 15 - 89 навършени години, които през наблюдавания период, който е една календарна седмица:
 - извършват работа, дори за един час, за което получават работна заплата или друг доход;
 - не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради:
 - годишен отпуск, болест, отпуск при раждане и отглеждане на дете до навършване на 2-годишна възраст, гъвкав график на работното време;
 - участие в обучение, свързано с работата;
 - сезонност на работата, ако продължават редовно да извършват дейности, свързани с работата и извън активния сезон;
 - друго отсъствие (вкл. неплатен отпуск за гледане на дете между 2- и 8-годишна възраст), ако очакваната му продължителност е 3 месеца или по-малко.

Лицата, произвеждащи селскостопански продукти се считат за заети, ако основната част от продукцията е предназначена за продажба или за размяна.

- **Безработни лица** – Безработни са лицата на възраст 15 - 74 навършени години, които през наблюдавания период не са заети лица, съгласно посочената по-горе дефиниция, като едновременно с това:
 - са на разположение да започнат работа до две седмици след края на наблюдавания период;

- активно търсят работа през период от четири седмици, вкл. наблюдаваната седмица, или вече са намерили работа, която очакват да започнат до три месеца след края на наблюдавания период.

За активни методи на търсене на работа се считат:

- контакт с държавно бюро по труда с цел намиране на работа;
 - контакт с частни бюра, агенции, фирми, извършващи посредническа дейност по наемане на работа;
 - директно отнасяне към работодатели;
 - търсене на съдействие от роднини, приятели и познати за намиране на работа;
 - подаване или отговаряне на обяви за работа в печатни или електронни медии;
 - изучаване на обяви за работа в печатни или електронни медии;
 - явяване на изпит, тест или интервю за кандидатстване за работа;
 - качване или актуализиране на автобиография (CV) онлайн;
 - подготовка за започване на самостоятелен бизнес (търсене на земя, сграда, помещение, оборудване; кандидатстване за разрешения, патенти, кредити, с цел започване на самостоятелен бизнес).
- **Коефициент на заетост** - относителен дял на заетите лица от общото население (в съответната група).
 - **Коефициент на безработица** - Коефициентът на безработица представлява относителен дял на безработните лица от икономически активното население (работната сила).
 - **Коефициент на заместване** - Коефициентът на заместване се изчислява относителен дял на осигурените лица или броя трудови договори за лица на възраст 15-29 г. (агрегираната възрастова група на по-младите лица в началото на своето кариерно развитие) и тези на възраст 55 и повече години (агрегираната възрастова група на лицата в предпенсионна и пенсионна възраст). Той не е прогноза за пенсиониране, наемане или нетен недостиг и не измерва действителните потоци, а е индикатор, базиран на моментното състояние, описващ наличната по-млада кохорта в даден момент спрямо по-възрастната. По-ниските стойности обикновено означават, че ако по-възрастната кохорта напусне по-бързо, отколкото бъде заменена, обектът на анализ (сектор, област, длъжност, др.) може да се сблъска с повишен риск про заместването. Въпреки това, коефициентът сам по себе си не може да определи количествено бъдещите дефицити без по-дълги динамични редове, данни за свободните работни места, нива на наемане, динамика на пенсионирането и качествен анализ на пазар на труда.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: ИЗПОЛЗВАНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Основни макроикономически показатели, използвани при изготвянето на доклада:

Показател	Раздел	Източник	Мерна единица	Използвана номенклатура	Допълнителни сечения и агрегирани групи	Кратка дефиниция
РАЗДЕЛ II. Описание на икономическата дейност						
Брой нефинансови предприятия	II	НСИ	бр.	КИД-2008 NUTS-3	Сечения: По области	Брой действащи нефинансови предприятия, подали годишен отчет в НСИ/НАП
Произведена продукция	II	НСИ	хил. лв.	КИД-2008	—	Стойност на произведените стоки/услуги; не включва продажба на ДА и финансови приходи. Съгласно Регламентите на Евростат, от 2021 г. в показателя "произведена продукция" (стойност на продукцията) не се включват начислените акцизи и другите оперативни приходи, но се включват приходите от субсидии, свързани с продуктите или оборота, произтичащи от държавно подпомагане.
Оборот	II	НСИ	хил. лв.	КИД-2008	—	Приходи от продажби, без ДДС и приходи от ДА. Съгласно Регламентите на Евростат, от 2021 г. в показателя "оборот" (нетен оборот) не се включват начислените акцизи.
Добавена стойност по факторни разходи	II	НСИ	хил. лв.	КИД-2008	—	Брутна продукция минус разходи за суровини, материали и услуги (без персонал и амортизации). Съгласно Регламентите на Евростат, от 2021 г. в показателя "добавена стойност по факторни разходи" (добавена стойност) не се включват другите оперативни приходи и общите приходи от финансираня, а единствено приходите от субсидии,

						свързани с продуктите или оборота, произтичащи от държавно подпомагане.
Чуждестранни преки инвестиции (ЧПИ)	II	НСИ	млн. евро	КИД-2008	—	Чуждестранно участие в собствения капитал + вътрешнофирмени задължения; данни към 31.12.
Разходи за придобиване на ДМА (РДМА)	II	НСИ	хил. лв.	КИД-2008	—	Всички фактически разходи за придобиване на дълготрайни материални активи през отчетния период
Среден годишен брой заети	II	НСИ	бр. лица	КИД-2008 NUTS-3	Сечения: По области	Среден годишен брой на зетите лица в нефинансовите предприятия
Среден списъчен брой наети	II	НСИ	бр. лица	КИД-2008 NUTS-3	Сечения: По области	Среден списъчен брой на наетите лица по трудово правоотношение в нефинансовите предприятия, преизчислени в еквивалент на пълна заетост.
Средна брутна месечна работна заплата на наетите лица	II	НСИ	лв.	КИД-2008 NUTS-3	Сечения: По области	Начислено брутно възнаграждение на наето лице за месец; без лицата в отпуск по майчинство
Производителност на труда	II	Собствени изчисления	хил. лв./нает	КИД-2008	—	Добавена стойност по факторни разходи / среден списъчен брой наети; изчислен показател
Износ на продукти от сектора	II	UN Comtrade Database (UNSD)	млн. евро	Комбинирана номенклатура (CN)	—	FOB стойност на изнесените стоки, свързани с производствената дейност на сектора
Внос на продукти от сектора	II	UN Comtrade Database (UNSD)	млн. евро	Комбинирана номенклатура (CN)	—	CIF стойност на вносните стоки, конкурентни на производството на сектора
Външно търговско салдо	II	Собствени изчисления	млн. евро	Комбинирана номенклатура (CN)	—	Разлика Износ минус Внос; изчислен показател
Производство Продажби общо	II	НСИ	хил. м ³ , хил. м ² , тона хил.лв. без ДДС и акцизи	Класификация на продуктите по ик. дейности (КПИД-2008/ КПИД-2015)	—	ПРОДПРОМ данни агрегирани по продуктови подкатегории на класификацията на продуктите по икономически дейности (КПИД-2008/ КПИД-2015). Съгл. НСИ: - Поради специфичния характер на изследването, публикуваните данни подлежат на непрекъснато

						<p>преразглеждане и актуализиране с цел подобряване качеството на разпространяваните данни.</p> <p>- Продажби общо включва продадената промишлена продукция, произведена за собствена сметка и продадена промишлена продукция по договор за изработка на ишлема от ишлемодателя през отчетния период.</p>
--	--	--	--	--	--	--

РАЗДЕЛ III. Възрастова структура

Брой социално осигурени лица по 5-годишни кохорти	III	Регистър на осигурените лица: НАП – за периода 2020–2024 г.	бр. лица	КИД-2008 NUTS-3	<p>Входни данни: 15-19; 20-24; 25-29; 30-34; 35-39; 40-44; 45-49; 50-54; 55-59; 60-64; 65+</p> <p>Агрегирани групи: 15-29; 30-54; 55+</p> <p>Сечения: Национално ниво + 5 водещи области</p>	Лица, за които работодателят подава осигурителна информация, вкл. лица на трудови и извънтрудови (основно т.нар. „граждански договори“) правоотношения, както и на договор за управление и контрол; не са включени самоосигуряващи се лица, както и лицата, осигурени по Закона за държавния служител (ЗДСл)
Коефициент на заместване (КЗ)	III	Собствени изчисления	коэф.	—	—	Съотношение по-млади/по-възрастни, измерва наличния резерв за заместване, $K3 = (\text{осиг. 15-29}) / (\text{осиг. 55+ г.}) \times 100$
Брой социално осигурени лица в предприятия	III	Сиела	бр. лица	—	—	Брой социално осигурени лица в отделни предприятия, по последно налична информация към ноември 2025 г.

РАЗДЕЛ IV. Дефицитни длъжности

Брой лица на трудов договор по длъжност през 2024 г.	IV	НАП (Регистър на трудовите договори)	бр. лица	НКПД-2011	Агрегирани групи: 15-29; 30-54; 55+ Сечения: Национално ниво общо за длъжността	Брой лица на активни трудови договори към 2024 г.
Брой трудови договори по КИД-2008 сектор	IV	НАП (Регистър на трудовите договори)	бр. трудови договори	НКПД-2011 КИД-2008	Агрегирани групи: 15-29; 30-54; 55+ Сечения: По КИД раздели; 15 водещи	Разпределение на броя трудови договори по длъжност между икономическите дейности на ниво „раздел“; едно лице може да е осигурявано на същата длъжност в повече от един КИД код през годината
Коефициент на заместване по длъжност	IV	Собствени изчисления	коэф.	—	—	Съотношение по-млади/по-възрастни, измерва наличния резерв за заместване, $K3 = (\text{осиг. 15-29}) / (\text{осиг. 55+ г.}) \times 100$
Дефицитна длъжност (качествена оценка)	IV	Дълбочинни интервюта	—	НКПД-2011	—	Длъжности, идентифицирани от работодатели като трудни за намиране/задържане; не е статистически показател